

EDUCAȚIA INCLUZIVĂ - O NECESITATE ȘI O PROVOCARE

Ghid de bune practici

PROIECT EDUCAȚIONAL
„EGALITATE DE ȘANSE!”

IULIE 2025

ȘCOALA GIMNAZIALĂ „MIRCEA
CEL BĂTRÂN” PITEȘTI

ISBN: 978-606-9734-56-8

Editura EVOMIND

2025

Coordonatori elaborare ghid

Prof. Dragoș Dinculescu

Prof. Loredana Ivan

Prof. Paula Cioară

Acest ghid de bune practici a fost realizat în cadrul proiectului de educație incluzivă "Egalitate de șanse!" organizat de Școala Gimnazială "Mircea cel Bătrân", Pitești în colaborare cu Inspectoratul Școlar Județean Argeș (în baza Acordului de Parteneriat Nr. 6211/14.05.2025) și cu Centrul Județean de Resurse și Asistență Educațională (în baza Acordului de Parteneriat Nr. 2486/14.05.2025) și derulat în perioada aprilie-iulie 2025.

Ne dorim să reprezinte un instrument de lucru util cadrelor didactice care lucrează cu copii cu cerințe educaționale speciale.

Mulțumim tuturor celor care au contribuit la realizarea activităților acestui proiect!

CUPRINS

ȘANSELE ELEVILOR CU CES LA O EDUCAȚIE DE CALITATE.....	6
Prof. înv. primar Achim Cristina Ionela, Școala Gimnazială "Mircea cel Bătrân", Pitești	6
METODE EFICIENTE PENTRU AMELIORAREA TULBURĂRILOR DE ÎNVĂȚARE LA COPIII CU CERINȚE EDUCAȚIONALE SPECIALE.....	8
Prof. Luminița Angelescu, Școala Gimnazială Mircea cel Bătrân, Pitești.....	8
ȘCOALA INCLUZIVĂ – UN LOC ÎN CARE TOȚI COPIII CRESC ÎMPREUNĂ.....	10
Prof. înv. primar Anghel Ioana, Școala Gimnazială "Mircea cel Bătrân", Pitești	10
INTEGRAREA COPIILOR CU CERINȚE EDUCAȚIONALE SPECIALE PRIN JOCURI DINAMICE – ÎNTRE NECESITATE ȘI PROVOCARE	12
Prof. Ayza-Berca Aurelia Gabriela, Școala Gimnazială "Mircea cel Bătrân", Pitești.....	12
ROLUL INTELIGENȚEI ARTIFICIALE ÎN EDUCAȚIA COPIILOR CU CERINȚE EDUCAȚIONALE SPECIALE	14
Prof. Badea Gabriel, Școala Gimnazială „Mircea cel Bătrân”, Pitești	14
STRATEGII DE INTEGRARE A COPIILOR DIN CATEGORII DEZAVANTAJATE ÎN PROCESUL EDUCATIV	16
prof. Băiașu Dora Maria, Școala Gimnazială “Mircea cel Bătrân”, Pitești	16
PRINCIPII CARE FUNDAMENTEAZĂ PROIECTAREA EDUCAȚIEI ÎN CONCORDANȚĂ CU NEVOILE ELEVILOR CU CERINȚE EDUCAȚIONALE SPECIALE	18
Baicu Cornelia Atena – Prof. Logoped.....	18
ELEVII CU SINDROM ASPERGER, ÎNTRE VULNERABILITATE ȘI PERFORMANȚĂ ÎN ÎNVĂȚAREA LIMBILOR STRĂINE	21
Prof. Monica Benghe, Școala Gimnazială “Mircea cel Bătrân”, Pitești	21
EDUCAȚIA INCLUZIVĂ LA CICLUL PRIMAR	23
Prof. înv. primar Elena Boghean-Ionescu, Școala Gimnazială ”Mircea cel Bătrân”, Pitești.....	23
POLITICI ȘI PRACTICI ÎN EDUCAȚIA INCLUZIVĂ.....	25
prof. Buciuc Claudia-Elena, Școala Gimnazială ”Mircea cel Bătrân”, Pitești	25
EDUCAȚIA INCLUZIVĂ – ÎNTRE IDEAL ȘI REALITATE	27
Prof. Buzescu Cristina Georgiana, Școala Gimnazială ”Mircea cel Bătrân”, Pitești.....	27
ADAPTARE CURRICULARĂ PENTRU ELEV CU CES (TULBURARE DE ÎNVĂȚARE ȘI DEFICIT DE ATENȚIE) LA DISCIPLINA INFORMATICĂ ȘI TIC, CLASA A VII-A.....	29
prof. Paula Cioară, Școala Gimnazială “Mircea cel Bătrân”, Pitești	29
PREDAREA DIFERENȚIATĂ LA DISCIPLINA BIOLOGIE PENTRU ELEVII CU CES.....	31
Prof. Cobianu Daniela, Școala Gimnazială „Mircea cel Bătrân”, Pitești	31
ADAPTAREA CURRICULARĂ A GEOGRAFIEI PENTRU ELEVII CU CERINȚE EDUCAȚIONALE SPECIALE DIN GIMNAZIU.....	33
Prof. Comănescu Elena-Amalia, Școala Gimnazială ”Mircea cel Bătrân”, Pitești.....	33

INTEGRAREA ELEVILOR CU CES ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL DE MASĂ	36
Prof. Costache Elena Viorica, Școala Gimnazială "Mircea cel Bătrân", Pitești	36
EDUCAȚIA INCLUZIVĂ	38
prof. Lavinia Crăciun, Școala Gimnazială „Mircea cel Bătrân”, Pitești.....	38
ABORDĂRI ALE ELEVILOR CU CERINȚE EDUCATIONALE SPECIALE	41
Prof. Diaconu Veronica, Școala Gimnazială "Mircea cel Bătrân", Pitești	41
TRATAREA DIFERENȚIATĂ A COPIILOR CU CERINȚE EDUCATIVE SPECIALE	43
Prof. Diaconu Veronica, Școala Gimnazială "Mircea cel Bătrân", Pitești	43
METODE ȘI STRATEGII DE PREDARE DIFERENȚIATĂ LA DISCIPLINA MATEMATICĂ	46
Prof. Dinculescu Dragoș, director Școala Gimnazială "Mircea cel Bătrân", Pitești	46
METODE DE PREDARE-ÎNVĂȚARE LA LIMBA ROMÂNĂ PENTRU ELEVII CU CES	49
Prof. Eugenia Dobrov, Școala Gimnazială "Mircea cel Bătrân", Pitești	49
DEZVOLTAREA PROFESIONALĂ CONTINUĂ A CADRELOR DIDACTICE – FUNDAMENTUL UNEI ȘCOLI PENTRU TOȚI	51
Inspector Școlar General Adjunct, prof. Maria Cătălina Dumitrașcu.....	51
METODE DE PREDARE-ÎNVĂȚARE LA MATEMATICĂ PENTRU ELEVII CU CERINȚE EDUCAȚIONALE SPECIALE (CES).....	56
Prof. Duțu Lavinia, Școala Gimnazială "Mircea cel Bătrân", Pitești	56
BUNE PRACTICI ÎN INTEGRAREA ELEVILOR CU CERINȚE EDUCATIONALE SPECIALE	59
Inspector școlar pentru învățământ special, prof. Augustina ENE	59
ACTIVITĂȚILE INTEGRATE ȘI EFICIENȚA LOR ÎN ACTUL DIDACTIC	67
Prof. Eniță Ileana, Școala Gimnazială „Mircea cel Bătrân”, Pitești	67
EDUCAȚIA INCLUZIVĂ LA ORA DE GEOGRAFIE – ROLUL PROFESORULUI ÎN SPRIJINIREA ELEVILOR CU CES.....	69
Inspector școlar pentru geografie și biologie, prof. Sebastian Florescu	69
PROVOCĂRI ȘI SOLUȚII INCLUZIVE	73
Prof. Daniela Georgescu, Școala Gimnazială „Mircea Eliade”, Pitești	73
ASPECTE ALE EVALUĂRII COPIILOR CU DIFICULTĂȚI DE ÎNVĂȚARE	75
prof. Antoaneta Gheorghe, Școala Gimnazială "Mircea cel Bătrân", Pitești	75
TOLERANȚĂ, DIVERSITATE, INCLUZIUNE	79
Prof. Carmen-Gabriela Guțu, Școala Gimnazială "Mircea cel Bătrân", Pitești.....	79
OBSTACOLELE INTEGRĂRII COPIILOR CU CERINȚE EDUCATIONALE SPECIALE ÎN ȘCOLILE ROMÂNEȘTI.....	81
Prof. Amalia Ispas, Școala Gimnazială "Mircea cel Bătrân", Pitești.....	81

TRIADA INCLUZIUNII: COLABORAREA ȘCOALĂ–FAMILIE-COMUNITATE ÎN SPRIJINUL EDUCAȚIEI INCLUZIVE	83
Studentă Ivan Irina Maria, Facultatea de Psihologie și Științele Educației, Universitatea din București	83
FORMAREA COMPETENȚEI DE COMUNICARE ÎN LIMBA ENGLEZĂ LA ELEVII CU CERINȚE EDUCATIONALE SPECIALE	88
Prof. Loredana Ivan, Școala Gimnazială "Mircea cel Bătrân", Pitești	88
WARM-UP ȘI JOC.....	90
Prof. învă. primar Mateescu Ana, Școala Gimnazială "Mircea cel Bătrân", Pitești.....	90
ROLUL VOLUNTARIATULUI ÎN DEZVOLTAREA PERSONALITĂȚII ELEVILOR CU CES	92
Mihai Alexandra Daniela, Școala Gimnazială „Mircea cel Bătrân”, Pitești.....	92
MODALITĂȚI DE INTEGRARE A ELEVILOR CU CES	94
Profesor învă. primar Moiceanu Mihaela, Școala Gimnazială "Mircea cel Bătrân", Pitești	94
ROLUL ACTIVITĂȚILOR TRANSDISCIPLINARE PENTRU COPIII CU CES	96
Prof. învă. primar Nicolae Elena Ramona, Școala Gimnazială „Mircea cel Bătrân”, Pitești.....	96
TRATAREA DIFERENȚIATĂ A ELEVILOR ÎN CADRUL ACTIVITĂȚILOR ȘCOLARE	98
Prof. învă. primar, Nistor Gabriela Alexandra, Școala Gimnazială „Mircea cel Bătrân”, Pitești ...	98
EVALUAREA ELEVILOR CU CES.....	102
Prof. învă. primar, Pletea Maria-Magdalena, Școala Gimnazială „Mircea cel Bătrân”, Pitești	102
EGALITATEA DE ȘANSE ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PRIMAR.....	104
Prof. învă. primar Retevoescu Lavinia Elena, Școala Gimnazială "Mircea cel Bătrân", Pitești ...	104
STRATEGII DE RECEPTARE A TEXTULUI LITERAR PENTRU COPIII CU CES	106
prof. Stancu Cristina, Școala Gimnazială Nr 179, Sector 1, București.....	106
CRIZA ADOLESCENTULUI CU SINDROM ASPERGER – ÎNȚELEGERE ȘI INTERVENȚIE ÎN CONTEXT ȘCOLAR.....	108
Prof. Mihaela Ștefania Stănescu, Școala Gimnazială "Mircea cel Bătrân", Pitești	108
EDUCAȚIA INCLUZIVĂ – ROLUL FACTORILOR EDUCATIVI	111
Prof. Stoica Maria, Școala Gimnazială „Mircea cel Bătrân”, Pitești.....	111
ÎNCURAJAREA CREATIVITĂȚII ELEVILOR CU FACTOR DE RISC.....	114
Profesor învățământ primar Șerbănică Arina, Școala Gimnazială "Mircea cel Bătrân", Pitești..	114
PROVOCĂRILE EDUCAȚIEI INCLUZIVE	118
Prof. Ștefănescu Elena, Școala Gimnazială "Mircea cel Bătrân", Pitești	118
INTEGRAREA COPIILOR CU CERINȚE EDUCATIVE SPECIALE ÎN ȘCOLILE DE MASĂ.....	120
Înv. Ștefănescu Irina, Școala Gimnazială „Mircea cel Bătrân”, Pitești	120

INVESTIȚIA ÎN ECHITATE – FINANȚAREA EDUCAȚIEI INCLUZIVE ÎN INSTITUȚIA ȘCOLARĂ.....	124
Trăistaru Iulia-Simona, secretar Școala Gimnazială ”Mircea cel Bătrân”, Pitești.....	124
CUM SĂ CREEZI O CLASĂ INCLUZIVĂ – 5 SFATURI (TIPS) PENTRU PROFESORII DE LIMBI STRĂINE	126
Prof. Elena Cristina Tulea, Școala Gimnazială ”Mircea cel Bătrân”, Pitești.....	126
CERINȚELE EDUCAȚIONALE SPECIALE ALE COPIILOR SUPRADOTAȚI	128
Prof. Mariana Vega, Școala Gimnazială „Mircea cel Bătrân”, Pitești.....	128
PREDAREA DIFERENȚIATĂ ÎN CLASELE CU ELEVI CU CES.....	130
Prof. Vișan Veronica, Școala Gimnazială „Mircea cel Bătrân”, Pitești	130
PROPUNERI ȘI MODALITĂȚI DE REALIZARE A EDUCAȚIEI DE TIP INTEGRATIV.....	132
Prof. învă. primar Vlăsceanu Carmen, Școala Gimnazială „Mircea cel Bătrân”, Pitești	132
EVALUAREA ELEVILOR CU CES.....	138
Prof. învă. primar Zorlescu Mădălina, Școala Gimnazială „Mircea cel Bătrân”, Pitești	138

ȘANSELE ELEVILOR CU CES LA O EDUCAȚIE DE CALITATE

Prof. înv. primar Achim Cristina Ionela, Școala Gimnazială "Mircea cel Bătrân", Pitești

Educația este un drept fundamental, garantat tuturor copiilor, indiferent de condiția lor fizică, intelectuală sau socială. În România, se vorbește tot mai mult despre educația incluzivă și despre oferirea de șanse egale elevilor cu cerințe educaționale speciale (CES).

Există însă două aspecte ale incluziunii care trebuie avute în vedere: la nivel formal, se vorbește despre egalitatea în drepturi a indivizilor – egalitate garantată prin Constituție, de multe ori însă este nevoie de un alt concept menit să asigure că toți cetățenii unei țări beneficiază de șanse egale pentru a-și putea atinge potențialul maxim. Aici intervine conceptul de egalitate de șanse pornind de la constatarea că societatea este formată din segmente diverse, cu poziții mai mult sau mai puțin favorizate de societate. Ideea de a asigura egalitatea de șanse pentru toți înseamnă crearea contextului necesar astfel încât și cei aparținând unor grupuri defavorizate să ajungă să beneficieze treptat de aceeași linie de start în competiția dintre indivizi.

Educația pentru toți copiii este o cerință fermă și clară a epocii noastre, determinată de nevoile acute ale timpului prezent. În filosofia lumii moderne materializată în politicile educaționale, internaționale și naționale, se caută răspuns la întrebări firești care doresc să exemplifice îngrijorarea față de viitorul lumii. Procesul educativ trebuie să se adreseze tuturor și să se concentreze pe soluții rapide și adecvate la adaptarea față de diversitatea și unicitatea umană.

Pentru un copil cu CES, o educație de calitate nu înseamnă doar prezența la ore și promovarea anilor școlari. Înseamnă adaptarea reală a conținutului, a metodei și a mediului educațional la particularitățile sale de învățare și dezvoltare. Înseamnă recunoaștere, sprijin și demnitate. Un elev cu autism, dislexie sau cu dificultăți socio-emoționale are nevoie de mai mult decât toleranță – are nevoie de înțelegere activă și intervenție specializată.

România a făcut pași importanți în ultimele decenii pentru a îmbunătăți accesul la educație al elevilor cu CES: existența unui cadru legislativ favorabil, posibilitatea elaborării de planuri educaționale personalizate (PEI), apariția profesorilor de sprijin și a consilierilor școlari, dezvoltarea de centre de resurse și asistență educațională.

Totuși, realitatea din multe școli din România este departe de ideal. Elevii cu CES se confruntă în continuare cu numeroase dificultăți: lipsa personalului specializat, clase suprapopulate, prejudecăți, infrastructură inadecvată și evaluare standardizată care nu reflectă progresul real.

Șansele egale nu înseamnă tratarea tuturor la fel, ci adaptarea tratamentului în funcție de nevoile fiecăruia. A oferi educație de calitate elevilor cu CES înseamnă a accepta că ritmul lor este

diferit, a aprecia progresul și nu doar performanța, a colabora activ cu familia și specialiștii, a transforma școala într-un spațiu primitiv, empatic și sigur.

Elevii cu CES nu sunt „mai puțin capabili”, ci au nevoie de o abordare diferită, adaptată nevoilor lor. Prin eforturi comune ale școlii, familiilor și comunității, acești copii pot atinge potențialul lor maxim și pot deveni membri activi și valoroși ai societății.

Ei pot atinge performanțe semnificative, dacă sunt sprijiniți cu răbdare, pricepere și respect. Sistemul educațional românesc mai are de parcurs un drum lung pentru a deveni cu adevărat incluziv, însă fiecare pas, fiecare profesor deschis și fiecare școală adaptată înseamnă o șansă în plus la demnitate și reușită pentru un copil.

Bibliografie:

1. Alois Gherguț, 2008, Psihologia persoanelor cu cerințe speciale, Editura Polirom, Iași
2. Pânișoară, Ovidiu-Ion, 2014, Comunicarea eficientă
3. Ecaterina Vărăjmaș, 2011, Strategiile educației inclusive, Editura Polirom

METODE EFICIENTE PENTRU AMELIORAREA TULBURĂRILOR DE ÎNVĂȚARE LA COPIII CU CERINȚE EDUCAȚIONALE SPECIALE

Prof. Luminița Angelescu, Școala Gimnazială Mircea cel Bătrân, Pitești

Ameliorarea tulburărilor de învățare la copiii cu cerințe educaționale speciale necesită o abordare multidisciplinară și individualizată, adaptată nevoilor specifice ale fiecărui copil. Iată câteva metode eficiente, bazate pe dovezi, care pot face o diferență semnificativă:

1. Intervenție timpurie și individualizată

- **Identificare și evaluare precoce:** Cu cât tulburările de învățare sunt identificate mai devreme, cu atât intervenția poate fi mai eficientă. O evaluare complexă realizată de specialiști (psiholog școlar, logoped, terapeut ocupațional, medic neurolog/pediatru) este crucială pentru a stabili un diagnostic precis și un plan de intervenție personalizat.
- **Plan de intervenție personalizat (PIP):** Acesta ar trebui să detalieze obiective clare, strategii de predare adaptate, materiale didactice modificate și metode de evaluare a progresului. PIP-ul se elaborează în colaborare cu părinții, cadrele didactice și specialiștii.
- **Predare directă și explicită:** Copiii cu tulburări de învățare beneficiază de instruire structurată, pas cu pas, cu explicații clare, demonstrații și multe exerciții practice. Conceptele trebuie descompuse în componente mai mici și predate sistematic.

2. Strategii educaționale adaptate

- **Diferențiere instrucțională:** Adaptarea conținutului, procesului de învățare și produsului final pentru a se potrivi stilurilor de învățare și nevoilor individuale ale elevilor. Aceasta poate include:
 - **Materiale vizuale și auditive:** Utilizarea hărților mentale, graficelor, videoclipurilor și înregistrărilor audio pentru a sprijini înțelegerea.
 - **Învățare multisenzorială:** Implicarea mai multor simțuri (văz, auz, tactil, kinestezic) în procesul de învățare. De exemplu, pentru dislexie, se poate folosi metoda Orton-Gillingham, care combină predarea foneticii cu activități multisenzoriale.
 - **Repetiție și revizuire frecventă:** Consolidarea informațiilor prin exerciții repetate și revizuri regulate.
- **Strategii metacognitive:** Învățarea copiilor cum să-și monitorizeze propriul proces de învățare. Aceasta include strategii precum:
 - **Setarea obiectivelor:** Ajutarea copiilor să-și stabilească obiective realiste.
 - **Monitorizarea înțelegerii:** Încurajarea copiilor să se întrebe dacă au înțeles materialul.

- **Autoreglare:** Predarea tehnicilor de gestionare a sarcinilor și a timpului.

- **Învățare prin joc și activități practice:** Integrarea jocului în procesul de învățare pentru a face conceptele mai accesibile și mai atractive.

3. Utilizarea tehnologiei asistive

- **Software text-to-speech și speech-to-text:** Pentru copiii cu dislexie sau disgrafie, aceste instrumente pot facilita citirea și scrierea.
- **Organizatoare grafice digitale:** Ajută la structurarea ideilor și la planificarea sarcinilor.
- **Aplicații educaționale interactive:** Există numeroase aplicații concepute special pentru a sprijini dezvoltarea abilităților de citire, scriere și calcul.
- **Tablete și dispozitive cu ecran tactil:** Pot oferi modalități alternative de interacțiune cu materialele didactice.

4. Sprijin emoțional și social

- **Crearea unui mediu de învățare sigur și suportiv:** Un mediu în care copilul se simte acceptat și încurajat, fără teama de eșec.
- **Dezvoltarea stimei de sine:** Recunoașterea și celebrarea progreselor, oricât de mici ar fi acestea. Încurajarea punctelor forte ale copilului.
- **Consiliere psihologică:** Poate ajuta copiii să gestioneze frustrările, anxietatea și dificultățile emoționale asociate cu tulburările de învățare.
- **Abilități sociale:** Sprijinirea dezvoltării abilităților de comunicare și interacțiune socială, care pot fi afectate de dificultățile de învățare.

5. Colaborarea între părți

- **Parteneriat școală-familie:** Comunicarea constantă și eficientă între părinți și școală este esențială. Părinții trebuie să fie implicați activ în procesul educațional și să primească îndrumare pentru a sprijini învățarea acasă.
- **Echipă multidisciplinară:** Colaborarea strânsă între cadre didactice, specialiști (psihologi, logopezi, terapeuți), părinți și, în măsura în care este posibil, copilul însuși. Această colaborare asigură o abordare holistică și coerentă.
- **Formare continuă pentru cadrele didactice:** Profesorii trebuie să fie instruiți în recunoașterea tulburărilor de învățare și în aplicarea strategiilor didactice adaptate.

În concluzie, prin implementarea acestor metode cu tact pedagogic și multă răbdare, perseverență și o înțelegere profundă a nevoilor fiecărui copil, cu un sprijin adecvat și personalizat, copiii cu cerințe educaționale speciale își pot ameliora sau depăși multe dintre provocările învățării și își pot atinge potențialul maxim.

ȘCOALA INCLUZIVĂ – UN LOC ÎN CARE TOȚI COPIII CRESC ÎMPREUNĂ

Prof. înv. primar Anghel Ioana, Școala Gimnazială "Mircea cel Bătrân", Pitești

Acceptarea, sprijinul reciproc și grija față de cei din jur sunt valori care stau la baza unei școli incluzive. Încă de la grădiniță, educația incluzivă înseamnă să îi aducem împreună pe copiii cu nevoi speciale și pe cei care se dezvoltă tipic, oferindu-le șansa de a învăța și a se bucura de copilărie unii alături de ceilalți.

Dar ce înseamnă, mai exact, o școală incluzivă? Și de ce este ea benefică nu doar pentru copiii atipici, ci și pentru cei tipici?

Ce este educația incluzivă?

Educația incluzivă pornește de la o idee simplă și frumoasă: toți copiii merită să se simtă parte dintr-o comunitate. Asta înseamnă că indiferent de dizabilitate, fiecare copil are dreptul să învețe, să se joace și să se dezvolte în același mediu cu ceilalți.

Profesorii devin astfel mai creativi în modul în care predau, adaptând lecțiile astfel încât toți copiii să fie implicați, indiferent de ritmul sau stilul lor de învățare.

Beneficiile pentru copiii cu nevoi speciale

Copiii atipici se confruntă adesea cu provocări care pot părea copleșitoare. O școală incluzivă le oferă un spațiu sigur, calm și plin de susținere, unde pot înflori. Iată câteva dintre avantajele pe care le aduce acest tip de mediu:

1. Învățare prin observare și relaționare

Fiind alături de alți copii de aceeași vârstă, cei cu nevoi speciale pot învăța prin joc, conversații și activități comune. Își pot face prieteni, își dezvoltă încrederea în sine și sunt motivați de energia grupului.

2. Exersarea abilităților sociale în contexte reale

Activitățile diverse dintr-o școală incluzivă le oferă oportunitatea să interacționeze în moduri naturale și constructive. Cu fiecare zi, devin mai siguri pe ei și mai independenți.

3. Sentimentul de apartenență

Atunci când sunt acceptați și sprijiniți, copiii atipici se simt parte dintr-o comunitate. Această senzație de „a aparține” este esențială pentru dezvoltarea lor emoțională și socială.

Studiile arată că, atunci când sunt integrați în activități alături de copii tipici și beneficiază de sprijin terapeutic adecvat, gradul de recuperare și dezvoltare poate crește chiar și cu 80%.

Beneficiile pentru copiii tipici

Incluziunea aduce un câștig important și pentru copiii tipici. Într-un astfel de mediu, ei învață încă de mici ce înseamnă empatia, toleranța și prietenia sinceră.

Descoperă că suntem cu toții diferiți și totuși la fel de valoroși. Își formează o mentalitate deschisă și învață să colaboreze cu oameni diferiți – o abilitate esențială pentru viața de adult.

Rolul părinților în educația incluzivă

Părinții sunt primii profesori ai copilului și cei care îl cunosc cel mai bine. De aceea, o legătură puternică între familie și școală este esențială. Comunicarea deschisă și implicarea părinților în viața educațională a copilului creează continuitate și coerență între acasă și școală.

Activitățile realizate împreună, susținerea reciprocă și colaborarea strânsă contribuie la dezvoltarea armonioasă a copilului – indiferent de provocările cu care se confruntă.

Concluzie: împreună e mai bine

Educația incluzivă nu este doar un model educațional – este o lecție de viață. Ne arată că fiecare copil are ceva valoros de oferit și că, atunci când învățăm unii de la alții, devenim mai buni. Atât ca oameni, cât și ca societate.

INTEGRAREA COPIILOR CU CERINȚE EDUCAȚIONALE SPECIALE PRIN JOCURI DINAMICE – ÎNTRE NECESITATE ȘI PROVOCARE

Prof. Ayza-Berca Aurelia Gabriela, Școala Gimnazială "Mircea cel Bătrân", Pitești

1. Educația incluzivă – un context în schimbare

Educația incluzivă a devenit un pilon fundamental al sistemului educațional modern, punând accent pe accesul egal la educație pentru toți copiii, indiferent de particularitățile lor. În acest context, integrarea elevilor cu Cerințe Educaționale Speciale (CES) nu este doar o alegere, ci o necesitate.

2. Rolul educației fizice în procesul de incluziune

Educația fizică și sportul oferă un cadru unic, non-verbal și colaborativ, ideal pentru dezvoltarea relațiilor între copii și reducerea barierelor sociale. Activitățile dinamice pot crea punți între elevi, indiferent de nivelul lor de dezvoltare sau de abilități.

3. Jocurile dinamice – o strategie eficientă de integrare

Folosirea jocurilor dinamice ca metodă de lucru cu grupuri eterogene s-a dovedit extrem de eficientă. Acestea:

- favorizează participarea activă a tuturor copiilor,
- dezvoltă empatia și cooperarea,
- permit adaptarea sarcinilor în funcție de nevoile fiecărui elev.

Exemple de jocuri dinamice incluzive:

- Ștafeta cu obiecte variate

Fiecare echipă trebuie să transporte diverse obiecte (mingi moi, saci de nisip, cercuri) într-un anumit punct. Obiectele pot fi alese astfel încât să permită participarea tuturor elevilor, inclusiv a celor cu dificultăți motorii.

- Jocul „Pasă-mă cu grijă”

Elevii sunt așezați în cerc și trebuie să-și paseze o minge fără să o scape. Se pot introduce variante – pase lente, rapide, cu diferite părți ale corpului – pentru a stimula coordonarea și atenția.

- Cursa cu obstacole senzoriale

Traseul include obstacole simple – conuri, saltele, corzi – dar și elemente senzoriale (materiale textile, sunete, lumini blânde). Acest tip de joc este benefic mai ales pentru copiii cu tulburări de procesare senzorială.

- Misiunea comună

Elevii lucrează în echipe pentru a îndeplini o sarcină (de exemplu, construirea unui traseu din materiale din sală). Copiii cu CES pot fi încurajați să contribuie la luarea deciziilor sau la coordonarea echipei, în funcție de abilitățile lor.

4. Provocările reale din teren

Integrarea prin joc nu este lipsită de provocări:

- lipsa formării inițiale pentru profesori în domeniul educației incluzive,
- reticența unora dintre colegi sau părinți,
- dificultatea adaptării conținutului în timp real, în funcție de starea copilului cu CES.

Cu toate acestea, cu răbdare, empatie și creativitate, aceste obstacole pot fi transformate în oportunități de creștere profesională și umană.

5. Concluzie – un pas mic cu impact mare

Integrarea copiilor cu CES prin jocuri dinamice este mai mult decât o metodă – este un mod de a construi o școală pentru toți. Ca profesori de educație fizică, avem privilegiul și responsabilitatea de a crea spații sigure, incluzive și prietenoase pentru fiecare copil.

Bibliografie:

- Florian, L., & Black-Hawkins, K. (2011). *Exploring inclusive pedagogy*. British Educational Research Journal.
- Mitruț, C. (2019). *Educația fizică și sportul – între performanță și incluziune*. Editura Didactică.
- Ordinul nr. 6.143/2011 privind aprobarea Metodologiei pentru asigurarea suportului necesar elevilor cu CES integrați în învățământul de masă.

ROLUL INTELIGENȚEI ARTIFICIALE ÎN EDUCAȚIA COPIILOR CU CERINȚE EDUCAȚIONALE SPECIALE

Prof. Badea Gabriel, Școala Gimnazială „Mircea cel Bătrân”, Pitești

Educația incluzivă reprezintă un pilon fundamental al societății moderne, având ca scop asigurarea accesului egal la oportunități de învățare pentru toți copiii, indiferent de abilitățile sau dificultățile lor. Copiii cu cerințe educaționale speciale (CES) se confruntă adesea cu provocări unice în parcursul lor educațional, iar metodele tradiționale de predare pot să nu fie întotdeauna suficiente pentru a răspunde nevoilor lor diverse. În acest context, inteligența artificială (IA) emerge ca un instrument inovator cu potențialul de a transforma educația specială, oferind soluții personalizate și adaptabile care pot îmbunătăți semnificativ experiența de învățare a acestor copii. Acest eseu explorează beneficiile, provocările și considerațiile etice asociate cu utilizarea IA în educația copiilor cu CES, argumentând că, deși există riscuri, implementarea responsabilă a IA poate deschide noi orizonturi în sprijinirea dezvoltării lor educaționale și personale.

IA oferă o serie de avantaje semnificative în abordarea complexității educației copiilor cu CES. Unul dintre cele mai importante beneficii este capacitatea de a personaliza învățarea. Algoritmii de IA pot analiza datele individuale ale fiecărui copil, inclusiv stilul de învățare, punctele forte, punctele slabe și progresul, pentru a adapta conținutul educațional, ritmul de învățare și metodele de predare. De exemplu, pentru un copil cu dislexie, IA poate genera materiale de lectură adaptate, cu fonturi speciale, spațiere optimizată și suport audio, în timp ce pentru un copil cu tulburare de spectru autist, IA poate crea medii de învățare interactive și predictibile, care reduc anxietatea și stimulează implicarea.

IA poate contribui, de asemenea, la identificarea timpurie a nevoilor speciale. Prin analiza datelor privind performanța școlară, comportamentul și interacțiunile elevilor, sistemele de IA pot detecta semnele timpurii ale dificultăților de învățare sau ale altor probleme, permițând intervenții precoce și direcționate. Această identificare timpurie poate preveni acumularea de lacune în învățare și poate îmbunătăți semnificativ rezultatele pe termen lung pentru copiii cu CES.

Un alt beneficiu important este suportul pentru comunicare și interacțiune. Pentru copiii cu dificultăți de exprimare sau de înțelegere, aplicațiile IA pot oferi instrumente valoroase. De exemplu, generatoarele de imagini pot ajuta copiii să comunice idei și emoții prin intermediul simbolurilor vizuale, sintetizatoarele vocale pot transforma textul în vorbire, facilitând accesul la informație, iar

chatbot-urile pot oferi un mediu sigur și confortabil pentru practicarea abilităților sociale și de comunicare.

IA poate, de asemenea, să îmbunătățească accesibilitatea materialelor educaționale. Instrumentele AI pot converti textul în vorbire, pot genera subtitrări automate pentru conținutul video și pot crea descrieri audio ale imaginilor, făcând informația mai accesibilă pentru copiii cu deficiențe de vedere, de auz sau alte dizabilități.

Monitorizarea progresului și feedback-ul personalizat sunt alte domenii în care IA excelează. Sistemele de IA pot urmări îndeaproape progresul fiecărui copil, identificând zonele în care acesta se descurcă bine și cele în care are nevoie de sprijin suplimentar. Pe baza acestei analize, IA poate oferi feedback specific, relevant și motivant, adaptat la nevoile și stilul de învățare al fiecărui copil.

Nu în ultimul rând, IA poate oferi un sprijin valoros pentru profesori și terapeuți. Prin automatizarea sarcinilor administrative, cum ar fi generarea de rapoarte și planuri de lecție, IA eliberează timp prețios pe care aceștia îl pot dedica interacțiunii directe cu copiii. De asemenea, IA poate oferi sugestii de activități și resurse adaptate, bazate pe cele mai recente cercetări și pe datele specifice ale fiecărui copil, ajutându-i pe educatori să ia decizii mai informate și să ofere o educație mai eficientă.

În ciuda numeroaselor beneficii, utilizarea IA în educația copiilor cu CES ridică și o serie de provocări și considerații etice importante. Confidențialitatea și securitatea datelor sunt preocupări majore, având în vedere cantitatea mare de informații sensibile care sunt colectate și analizate de sistemele de IA. Este crucial să se pună în aplicare măsuri robuste pentru a proteja aceste date de accesul neautorizat și de utilizarea abuzivă.

Există, de asemenea, riscul de dependență excesivă de tehnologie, care ar putea reduce interacțiunea umană esențială în procesul de învățare. Deși IA poate oferi un sprijin valoros, este important să ne amintim că relația dintre educator și copil, empatia, înțelegerea și sprijinul emoțional rămân fundamentale pentru dezvoltarea optimă a acestuia.

Accesul inegal la tehnologie reprezintă o altă provocare. Pentru ca toți copiii cu CES să poată beneficia de avantajele IA, este necesar să se asigure că au acces echitabil la dispozitivele, software-ul și conexiunea la internet necesare, indiferent de mediul lor socio-economic.

Nu în ultimul rând, este esențial să se sublinieze că IA ar trebui să fie văzută ca un instrument de sprijin, nu ca un înlocuitor al educatorului. Rolul profesorului sau al terapeutului rămâne central în procesul de învățare, iar IA ar trebui să fie utilizată pentru a le spori capacitatea de a oferi o educație de calitate, nu pentru a-i înlocui.

STRATEGII DE INTEGRARE A COPIILOR DIN CATEGORII DEZAVANTAJATE ÎN PROCESUL EDUCATIV

prof. Băiașu Dora Maria, Școala Gimnazială "Mircea cel Bătrân", Pitești

În ultimii ani multe școli s-au confruntat cu plecări ale părinților la muncă în străinătate, copiii rămânând în grija mamei/ tatălui, bunicilor, mătușilor. Părinții lipsesc mult timp din viața lor, comunicând prin intermediul telefonului mobil, al poștei electronice, mai rar a faxului și cel mai adesea prin intermediul coletelor.

Plecarea părinților influențează diferit performanța școlară a elevilor. Pe de o parte se pot observa unele probleme la învățătură, relații conflictuale, neparticipare activă în cadrul orelor de curs, neîndeplinirea unor sarcini, o capacitate redusă de concentrare, lipsa motivației, dezinteres pentru unele materii. Pe de altă parte ei speră, ca și părinții lor la o situație materială mai bună, manifestă interes pentru anumite obiecte, de obicei se integrează în colectiv, își fac prieteni de vârsta lor sau chiar mai mari, comunică destul de bine, participă la activități extracurriculare. Experimentele demonstrează că cea mai bună metodă de susținere afectivă și stimulare motivațională este lauda, încurajarea, în timp ce cearta, critica dacă sunt continue se soldează cu destructurări ale personalității, chiar cu nesupunere în fața autorității, iar cea mai dureroasă formă de raportare la succesul și eșecul adolescenților este nepăsarea, ignorarea, pentru că aceasta determină trăiri psihice afective pozitive sau negative și se soldează cu sentimentul izolării și nepăsării.

Școala poate îmbunătăți viața psihoemoțională a copiilor prin oferirea de oportunități de integrare socială, prin promovarea modelelor de participare a copiilor la nivelul școlii și al comunității, prin crearea unor grupuri-suport (dacă ne gândim la adolescenți), care să ofere sprijin informațional și emoțional, prin diverse întâlniri la care să participe specialiști și tutori/ reprezentanți legali, prin implicarea copiilor în activități comune, prin eficientizarea comunicării cu părinții plecați. Situată elevului în centrul organizării procesului de predare – învățare a constituit o schimbare fundamentală care a atras după sine necesitatea găsirii acelor soluții didactice care să stimuleze performanța elevului cel puțin la nivelul descris de potențialul său. Pe fondul acestei schimbări, funcțiile profesorului se amplifică, devenind furnizor de informații, model de comportament. La rândul lui, elevul devine inițiator, organizator, evaluator și partener în luarea deciziilor. Într-un asemenea context co-participarea devine un principiu care subliniază valoarea parteneriatului dintre profesor și elev. Ambii sunt parteneri, colaborează și participă în egală măsură la producerea învățării într-un mediu deschis, lucru foarte important pentru ca sentimentul comunității clasei să fie unul real. Fiecare părere contează și este luată în considerare, rezultatul ei fiind unul vizibil. În acest mod elevul se simte ca aparținând în mod real la viața clasei și va dori să participe în continuare la desfășurarea

ei. Profesorul este partenerul elevului în învățare, el încurajându-l, orientându-l și sprijinind procesul de studiere cu o gamă variată de resurse.

Pe fondul acestor schimbări am aplicat la clasă proiecte, cu rolul de a atrage elevii, creând un context stimulat, bazat pe interesele și nevoile elevilor, pe deciziile luate împreună cu ei, dar respectând cerințele programei.

Deosebit de atractiv a fost proiectul „Iarna” desfășurat cu clasa în acest an școlar, un proces și un produs individual și colectiv care a devenit punte între realitatea din clasă și experiențele reale de viață. Parteneri într-un mediu fizic, socio-afectiv guvernat de principiile : cooperare, co-participare, co-responsabilitate, libertatea inițiativei, respect și toleranță, luarea deciziilor în comun, cei doi actori educaționali și-au modificat rolurile în învățarea bazată pe proiect. Față de instrucția tradițională unde profesorul era furnizor de prelegeri, expert și coordonator al instrucției, în derularea proiectului am devenit furnizor de resurse și participant la activitatea de învățare, consilier, facilitator.

Alături de elevii mei am proiectat procesul prin care vom ajunge la rezultatul investigației, stabilind împreună tema, activitățile și produsele proiectului. Responsabilitatea accesării și administrării informației, pentru rezultatul obținut, a fost atât a mea cât și a elevilor mei. La întâlnirile săptămânale am supravegheat atent și am îndrumat activitatea fiecărui grup ajutându-i să lucreze, oferindu-le informații și identificând punctele nevralgice ale proiectului. Am devenit astfel o resursă permanentă sub forma unui consultant ce poate fi solicitat pentru a ajuta cu o idee.

În timpul activităților desfășurate la proiect, elevii mei au comunicat continuu, au regizat prezentarea rezultatelor, au participat la luarea deciziilor în studierea subtemelor.

Copilul are nu numai nevoia, ci și dreptul la dragoste și ocrotire, la disciplinare și la obținerea treptată a independenței, la relații care să-i garanteze siguranța și dezvoltarea fizică, psihică și morală.

Bibliografie:

- *Joița Elena, „Management educațional”, Ed. Polirom, Iași, 2000
- *Iucu B. Ioniță, „Managementul și gestiunea clasei de elevi”, Ed. Polirom, Iași, 2000
- *Nicola Ioan, „Tratat de pedagogie școlară”, Ed. Aramis. București, 2000
- *Ionescu Mihaela, „Managementul clasei. Un pas mai departe... Învățarea bazată pe proiect”, Ed. Humanitas Educational, București, 2003

PRINCIPII CARE FUNDAMENTEAZĂ PROIECTAREA EDUCAȚIEI ÎN CONCORDANȚĂ CU NEVOILE ELEVILOR CU CERINȚE EDUCAȚIONALE SPECIALE

Baicu Cornelia Atena – Prof. Logoped

Profesorul se află astăzi, mai mult ca oricând, în fața unei decizii privind diferențierea și personalizarea proiectării intervenției sale formative, ceea ce îl obligă la dezvoltarea competențelor de cunoaștere și valorizare a elevului pentru reușita sa socială. “Permanenta provocare a clasei nu este nimic altceva decât o șansă de exprimare a măiestriei sale didactice” (MEC, UNICEF, 2006, pag 7).

Instruirea diferențiată nu se identifică cu strategiile folosite și nici cu un model de predare. Este mai mult decât atât, este un mod de gândire despre predare și învățare care pleacă de la nivelul de disponibilitate al elevilor, interes, nevoi, profil de învățare. Proiectarea și planificarea lecțiilor au ca punct de plecare elevul, stadiul în care se află el în diferite momente. Programul de educație diferențiată se caracterizează prin aspecte specifice: planificarea și organizarea directă și indirectă a activităților care să corespundă nevoilor de dezvoltare ale copiilor; plasarea accentului pe individualitatea copiilor; construirea ocaziilor de învățare și adaptarea lor la nevoile beneficiarilor; folosirea metodelor de predare și învățare individualizate și în perechi sau în grupuri mici; îndeplinirea unor roluri noi de către cadrele didactice; cunoașterea fiecărui copil și a caracteristicilor clasei de elevi; individualizarea activității fiecărui copil în funcție de nevoile sale; varietatea și flexibilitatea materialelor didactice; evaluarea permanentă a programului de individualizare; atitudinea flexibilă din partea profesorilor; parteneriatul educativ etc.

Dintre principiile care stau la baza programului de centrată pe nevoi amintim:

- fiecare copil este unic, cu nevoile lui specifice și particulare;
- în centrul actului educativ se află elevul cu cerințele sale individuale;
- educația nu se adresează elevilor, ci fiecărui elev în parte;
- stimularea independenței de alegere și acțiune va fi împletită cu activitatea de grup și cu sprijinirea relațiilor interpersonale;
- obiectivul central al activității din școală îl reprezintă stimularea dezvoltării copiilor prin modalități care să asigure bazele unei personalități independente și creatoare;
- conținuturile activităților sunt importante, dar ele nu vor pune în umbră nevoia de individualizare a educației, specifică la fiecare nivel de învățământ;
- este necesar a se păstra un echilibru permanent între activitățile intelectuale, cele socioafective, cele de dezvoltare psiho-motorie și a limbajului; toate sunt la fel de importante și constituie premisa dezvoltării nucleului de individualitate și expresie personală, creativă a copilului;

- evaluarea procesului instructiv-educativ este realizată prin numeroase instrumente și folosește observațiile profesorului etc.

Proiectarea și organizarea activităților instructiv-educative se realizează în funcție de decizia strategică a profesorului. Demersul său va urma un anumit plan prestabilit și va plasa elevul în situația de învățare cea mai propice, într-un context de solicitări, condiții și resurse care să permită dobândirea competențelor prefigurate prin obiective. Concepută ca un scenariu didactic cu structură complexă, strategia elimină în mare măsură hazardul, erorile, riscurile și evenimentele nedorite din practica pedagogică. Pentru a se realiza, însă, o interacțiune flexibilă între acțiunile profesorului și acțiunile elevului, este necesar să se țină seama de potențialul acestuia din urmă: motivație, capacitate de a acționa într-un anumit mod și de a opera cu anumite categorii de cunoștințe, nivel de pregătire, stil de învățare etc. (MEC, UNESCO, 2006, pag 99).

Începuturile unei teorii a curriculum-ului diferențiat au fost create de Harold Rugg și de Comitetul pentru Curriculum (1924), în urma analizei problemelor centrale ale curriculum-ului și a întrebărilor stabilite (apud Crețu, C., 1998):

- În ce etapă din viață ar trebui să se termine școala obligatorie?
- Cum poate pregăti curriculum-ul pentru o participare eficientă în viața adultă? Sunt consilierii școlari curriculari obligați să formuleze un punct de vedere cu privire la meritele sau deficiențele societății actuale?
- Școala ar trebui văzută ca o instituție responsabilă pentru optimizarea societății?
- Cum ar trebui să fie concepute și predate conținuturile curriculare?
- Care este locul și rolul disciplinelor în procesul educațional?
- Care parte a educației ar trebui clasificată ca fiind „generală” și care parte ar trebui clasificată ca fiind de „specializare” sau „vocațională” sau pur și simplu „opțională”?
- Curriculum-ul trebuie să fie elaborat în avans?
- În ce măsură „organizarea” conținuturilor se face din perspectiva gândirii elevului și dezvoltării acesteia și în ce măsură se face din perspectiva opiniilor consilierilor specializați în curriculum, opinii argumentate prin rezultatele experimentării? În ce măsură curriculum-ul ar trebui să fie adaptat diferențelor aptitudinale individuale?
- Care ar trebui să fie forma de organizare a curriculum-ului? - serii flexibil gradate de activități didactice cu referințe la subiectele disciplinelor din planurile de învățământ? - serii rigid gradate de activități didactice în care fiecărui subiect să-i fie precizată activitatea didactică prin care să fie asimilat? - secvențe gradate de subiecte de studiu cu sugerarea activităților didactice de desfășurat? - precizarea achizițiilor așteptate de la elevi pentru fiecare nivel de studiu (clasă), o listă cu sugestii de activități și un inventar de subiecte de studiat?

Cum poate fi relaționată elaborarea curriculum-ului cu interesele spontane ale elevilor? Educația diferențiată și personalizată presupune o abordare completă, din perspectiva curriculum-ului în sens larg, cu toate componentele și interacțiunile dintre acestea. Rezultă o nouă paradigmă, ca răspuns la interesele și ritmul de învățare al elevilor, în funcție de care cadrele didactice pot diferenția conținutul, procesul și produsul printr-o gamă de strategii manageriale și educaționale (Instruirea diferențiată, Ghid pentru formatori și cadre didactice, 2001, pag.34).

BIBLIOGRAFIE

- Albu, G., Mecanisme psihopedagogice ale evaluării școlare, Editura Universității din Ploiești, 2001. Bîrzea, C., Arta și știința educației, E.D.P., București, 1995. 4. Blair, T., Emerging Patterns of Teaching, Merril Publishing Company, Columbus, 1988.
- Cerghit, I., Cristea, S., Pânișoară, O., Metodologia procesului de învățământ. În, Pregătirea psihopedagoică. Manual pentru definitivat și gradul II didactic, Editura Polirom, Iași, 2008.

ELEVII CU SINDROM ASPERGER, ÎNTRE VULNERABILITATE ȘI PERFORMANȚĂ ÎN ÎNVĂȚAREA LIMBILOR STRĂINE

Prof. Monica Benghe, Școala Gimnazială "Mircea cel Bătrân", Pitești

În contextul actual al educației incluzive, profesorii de limbi străine sunt tot mai des confrunțați cu necesitatea adaptării strategiilor didactice pentru a răspunde nevoilor elevilor neurodivergenți, printre care se numără și copiii cu *tulburare din spectrul autist – nivel de funcționare înalt* sau *TSA înalt funcțional* (cunoscut anterior sub numele de *sindrom Asperger*). Aceștia prezintă un profil cognitiv caracterizat prin inteligență medie sau peste medie, o memorie excelentă pentru date și reguli, dar și dificultăți în domeniul interacțiunilor sociale, al flexibilității cognitive și al comunicării pragmatice.

În ciuda performanțelor academice ridicate, care pot masca nevoile educaționale speciale, acești elevi manifestă adesea *comportamente atipice* - evitarea contactului vizual, exprimarea rigidă, ritualuri comportamentale sau hiperfocalizarea pe interese restrânse - care îi fac vulnerabili în context școlar. Copiii cu sindrom Asperger prezintă o sensibilitate accentuată la stimuli senzoriali, manifestând reacții de disconfort intens în prezența unor tonuri vocale ridicate, culori fluorescente sau materiale cu texturi neplăcute. De asemenea, pot întâmpina dificultăți majore de adaptare în cazul modificării bruște a strategiilor de predare, întrucât percep spațiul social într-un mod atipic. Pentru a preveni apariția stărilor de anxietate, este esențial ca mediul educațional să le ofere predictibilitate, stabilitate și activități structurate în mod repetitiv.

Studiile de specialitate subliniază că învățarea limbilor străine de către copiii cu TSA este posibilă și eficientă, cu condiția respectării unor principii pedagogice clare. Conform cercetărilor realizate de Myles și colab. (2004), acești elevi învață mai bine în *medii structurate, previzibile și logice*, în care se folosește un *limbaj clar, explicit*, susținut de *suporturi vizuale* și legat de interesele personale ale elevului.

Limba franceză, cu regulile ei riguroase și bogăția expresivă, poate deveni un teren de explorare atractiv dacă profesorul adaptează procesul de predare și de evaluare în funcție de specificul cognitiv al elevului. Activitățile de învățare eficace pentru acești elevi includ, de exemplu, construcția de jocuri gramaticale personalizate, în care elevul asociază culori și simboluri cu diferite persoane verbale, creând un sistem vizual de conjugare logic și coerent. Realizarea de hărți mentale tematice pe hârtie sau cu ajutorul unor aplicații precum *Mindomo*, *MindMap* sau *Coggle* pentru a organiza informațiile în mod vizual și ierarhic, sprijină înțelegerea și memorarea.

O strategie motivațională eficientă constă în *integrarea pasiunilor personale în procesul de învățare*. De exemplu, un elev pasionat de geografie poate realiza o prezentare în limba franceză despre metroul din Paris sau despre monumentele Franței, utilizând imagini și explicații proprii. Aceste proiecte nu doar că valorifică interesele elevului, dar reduc anxietatea prin caracterul lor predictibil și controlabil.

Unii copii cu tulburare din spectrul autist – nivel de funcționare înalt au dificultăți în a anticipa emoțiile și reacțiile celorlalți ceea ce face mai dificilă învățarea comunicării și a conversațiilor în

limba străină. Prin urmare, pentru dezvoltarea abilităților de comunicare orală, sunt eficiente activitățile de tip „dialog structurat”, în care elevii exersează *conversații prestabilite în contexte controlate și repetitive*. Profesorul poate propune ca aceste dialoguri să fie înregistrate, pentru a permite revizuirea și autoreglarea. În plus, învățarea expresiilor idiomatice poate fi facilitată prin asocierea acestora cu imagini concrete sau benzi desenate, astfel încât expresiile abstracte să capete un sens logic și ușor de reținut. Aplicații precum *LyricsTraining* pot fi, de asemenea, integrate pentru dezvoltarea înțelegerii orale, prin activități ludice de completare a versurilor din cântece în limba franceză, adaptate nivelului elevului.

Evaluarea elevilor cu TSA înalt funcțional necesită adaptări care să reducă ambiguitatea și presiunea socială. Aceasta trebuie să fie *anticipată, structurată și explicită*. Evaluările orale pot fi înlocuite, atunci când este necesar, cu prezentări pregătite sau cu activități de tip portofoliu digital. În cazul evaluărilor scrise, este recomandată *formularea clară a cerințelor, spațierea adecvată a textului și evitarea formulărilor ambigue* sau deschise. Grilele de *autoevaluare vizuală* de exemplu, utilizând pictograme sau scale de tip *smiley face*, pot sprijini dezvoltarea auto-reflexiei și a încrederii în sine.

În concluzie, elevii cu TSA înalt funcțional pot învăța limba franceză cu succes dacă procesul educațional este adaptat la particularitățile lor cognitive, emoționale și sociale. În absența unui diagnostic oficial sau a unui plan de intervenție personalizat, elevii cu TSA înalt funcțional rămân adesea în afara cadrului de sprijin educațional oferit elevilor cu CES, ceea ce duce la neînțelegeri, stigmatizare și o slabă valorificare a potențialului lor.

Pentru a transforma ora de limbi străine într-un spațiu sigur și motivant, profesorul trebuie să combine rigoarea structurală cu empatia și creativitatea. Astfel, învățarea unei limbi străine nu devine doar o experiență academică, ci și un instrument de dezvoltare personală și de integrare socială.

Bibliografie

- Ministère de l'Éducation Nationale, France (2020). *Adapter l'enseignement du français aux élèves à besoins éducatifs particuliers*.
- Frâncu, V. (2017). *Didactica diferențiată – repere teoretice și aplicații practice în învățământul primar și gimnazial*. București: Editura Didactică și Pedagogică.
- Gherguț, A. (2011). *Psihopedagogia persoanelor cu cerințe educaționale speciale*. Iași: Polirom.
- Attwood, T. (2007). *The Complete Guide to Asperger's Syndrome*. Jessica Kingsley Publishers.
- Myles, B. S., Grossman, B. R., Aspy, R., Henry, S. A. (2004). *The Hidden Curriculum: Practical Solutions for Understanding Unstated Rules in Social Situations*. Autism Asperger Publishing Company.

EDUCAȚIA INCLUZIVĂ LA CICLUL PRIMAR

Prof. înv. primar Elena Boghean-Ionescu, Școala Gimnazială "Mircea cel Bătrân", Pitești

Motto: „Incluziunea înseamnă mai mult decât a fi prezent.

Înseamnă a fi acceptat, respectat și valorificat.”

Educația incluzivă reprezintă un principiu fundamental al sistemului educațional modern, ce asigură acces egal la educație tuturor copiilor, indiferent de diferențele individuale. Ea urmărește integrarea în școală a elevilor cu cerințe educaționale speciale (CES), precum și a celor proveniți din medii sociale defavorizate sau care prezintă alte particularități de dezvoltare.

Ce este educația incluzivă?

Educația incluzivă înseamnă ca toți copiii să învețe împreună, indiferent de dificultățile sau diferențele pe care le au. Acest proces presupune adaptarea practicilor educaționale pentru a răspunde nevoilor fiecărui copil și implică un mediu deschis, empatic și colaborativ.

Necesitatea educației incluzive

Într-o societate democratică, educația incluzivă este o obligație morală și socială. Aceasta sprijină integrarea în comunitate, combaterea discriminării și crearea unei culturi a respectului pentru diversitate.

Importanța educației incluzive

Ciclul primar este esențial în dezvoltarea atitudinilor și valorilor sociale ale copiilor. Incluziunea elevilor cu CES în perioada miciei școlarități contribuie la formarea empatiei, toleranței și respectului față de diversitate în rândul copiilor. Incluziunea oferă copiilor cu CES acces la aceleași oportunități educaționale ca toți ceilalți, într-un mediu obișnuit. Aceasta le permite să învețe într-un ritm propriu, cu sprijin adaptat nevoilor lor specifice. Participarea în clase obișnuite previne stigmatizarea și marginalizarea copiilor cu dificultăți de învățare sau dezvoltare. În loc să fie excluși, aceștia sunt acceptați ca parte activă a comunității școlare.

Într-un mediu incluziv, copiii cu CES au mai multe șanse să-și dezvolte abilitățile sociale, comunicarea, autonomia și încrederea în sine, esențiale pentru integrarea ulterioară în societate. Educația incluzivă nu ajută doar copiii cu CES, ci îi face pe toți elevii mai sensibili, cooperanți și adaptabili. Profesorii își diversifică metodele, devenind mai creativi și eficienți în fața diversității.

Incluziunea cultivă spiritul de echipă, ajutorul reciproc și sentimentul de apartenență. Copiii învață că fiecare are dreptul să învețe și să fie sprijinit, indiferent de dificultăți.

Provocările educației incluzive

Educația incluzivă implică o serie de provocări, precum lipsa resurselor umane și materiale, formarea insuficientă a cadrelor didactice, mentalitățile conservatoare și lipsa infrastructurii adecvate. În plus, necesită implicarea întregii comunități școlare – profesori, părinți, elevi – într-un efort comun.

Exemple de activități pentru promovarea educației incluzive:

1. Atelier „Simte cum simt și eu” – Elevii sunt implicați în activități de simulare a unor dizabilități: legarea ochilor pentru a experimenta lipsa vederii, mers cu cârje, ascultarea cu dopuri în urechi etc. După fiecare exercițiu, are loc o discuție de grup despre cum s-au simțit și ce au învățat. Scopul este dezvoltarea empatiei și conștientizarea diversității.

2. Ziua Diversității – Elevii pregătesc standuri care reprezintă diferite culturi, regiuni sau particularități individuale. Se prezintă mâncăruri tradiționale, obiecte, cântece, jocuri sau povești. Participanții învață despre diferențele culturale într-un mod pozitiv și interactiv.

3. Povestea mea, povestea ta – Activitate de tip „bibliotecă vie”, unde fiecare copil își spune povestea: dificultăți, pasiuni, dorințe. Ceilalți colegi ascultă activ și pot pune întrebări. Se creează un spațiu sigur în care fiecare este valorizat și ascultat.

4. Proiect „Împreună suntem mai buni” – Clasele sunt împărțite în echipe mixte care lucrează la un proiect comun (creație artistică, panou informativ, filmuleț educativ etc.). Activitatea dezvoltă colaborarea, responsabilitatea și integrarea tuturor elevilor.

5. Ora de lectură incluzivă – Se citesc cărți sau povești cu personaje care au dizabilități sau provin din medii diferite. După lectură, se discută despre mesajul poveștii, se lucrează fișe sau desene și se compară cu experiențele proprii ale copiilor.

Concluzie

Educația incluzivă reprezintă o necesitate pentru construirea unei societăți bazate pe echitate, respect și solidaritate. Cu toate provocările pe care le presupune, beneficiile pe termen lung sunt majore: o comunitate mai unită, copii mai empatici și un sistem educațional adaptat nevoilor reale ale fiecărui individ.

Bibliografie:

- Booth, T. & Ainscow, M. (2011). Index pentru incluziune.
- UNESCO (2009). Politici de incluziune în educație.
- Ministerul Educației (2020). Ghid de bune practici pentru educația incluzivă.

POLITICI ȘI PRACTICI ÎN EDUCAȚIA INCLUZIVĂ

prof. Buciuc Claudia-Elena, Școala Gimnazială "Mircea cel Bătrân", Pitești

Problema educației incluzive este redată la nivel internațional de o serie de convenții, declarații și soluționări care oferă baza proceselor în domeniul dat și sunt drept referință pentru elaborarea și implementarea politicilor de incluziune și la nivel național.

De-a lungul timpului, modalitatea de integrare a copiilor cu dizabilități în sistemul educațional românesc s-a modificat semnificativ. Deși în urmă cu aproximativ două decenii acești copii erau școlarizați exclusiv sau aproape exclusiv în unitățile de învățământ special, în prezent se fac eforturi pentru integrarea lor în școlile de masă. Un pas important în realizarea acestui obiectiv a fost crearea unui cadru legislativ pentru implementarea și susținerea educației integrate.

Educația incluzivă reprezintă un concept fundamental în sistemele moderne de învățământ, având ca țel asigurarea accesului egal la educație pentru toți elevii, indiferent de abilități, dizabilități, mediu social sau etnie. Într-o societate care își dorește să fie democratică și echitabilă, educația incluzivă nu este doar o opțiune, ci o necesitate. Cu toate acestea, implementarea sa ridică numeroase încercări, de la lipsa resurselor până la mentalitățile încă inflexibile.

Acest tip de educație presupune integrarea tuturor elevilor într-un sistem educațional comun, oferindu-le suportul necesar pentru a învăța și a se dezvolta în funcție de nevoile lor individuale. Spre deosebire de educația integrată, care plasează copiii cu cerințe educaționale speciale în școli obișnuite fără adaptări suficiente, educația incluzivă presupune transformarea domeniului educațional astfel încât acesta să fie accesibil și favorabil tuturor.

Necesitatea educației incluzive impune:

- a) Respectarea drepturilor omului – Conform Convenției ONU privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități, toți copiii au dreptul la o educație de calitate în instituții obișnuite.
- b) Reducerea discriminării – Educația incluzivă combate marginalizarea și segregarea copiilor, promovând respectul și empatia în rândul elevilor.
- c) Dezvoltarea unei societăți unite – Într-un mediu incluziv, copiii învață să trăiască împreună, dezvoltând toleranță, cooperare și solidaritate.

Printre provocările acestei educații se numără:

1. Lipsa resurselor materiale și umane – Multe școli nu dispun de personal specializat (logopezi, psihopedagogi, profesori de sprijin) sau de infrastructura necesară.
2. Formarea insuficientă a cadrelor didactice – Profesorii nu sunt întotdeauna pregătiți să gestioneze clase eterogene și să aplice metode diferențiate de predare.

3. Mentalitățile conservatoare – În unele cazuri, părinții sau cadrele didactice pot manifesta reticență față de prezența copiilor cu nevoi speciale în clasele obișnuite.

4. Birocrația și lipsa unei strategii clare – Politicile educaționale nu susțin întotdeauna în mod coerent și eficient procesul de incluziune.

Acest tip de educație este un ideal spre care tindem toți – elevi, profesori, părinți. Este o necesitate de ordin moral, legal și social. Totodată este o provocare ce implică viziuni diferite în mentalitatea oamenilor, în formarea lor profesională, toate necesitând investiții și eforturi permanente. Colaborarea reală la toate nivelurile poate construi un sistem educațional în care orice copil are șansa să învețe, să fie acceptat și să se poată dezvolta conform potențialului său.

EDUCAȚIA INCLUZIVĂ – ÎNTRE IDEAL ȘI REALITATE

Prof. Buzescu Cristina Georgiana, Școala Gimnazială "Mircea cel Bătrân", Pitești

Motto: *"Toți trăim sub același cer, dar nu toți avem același orizont."*

(Konrad Adenauer)

Educația incluzivă este un concept tot mai promovat în sistemele de învățământ moderne. Ea presupune integrarea tuturor copiilor, indiferent de dizabilități, dificultăți de învățare, etnie, statut social sau alte diferențe, în școli obișnuite, unde să învețe și să se dezvolte împreună. Nu este vorba doar de prezența fizică într-o clasă, ci, mai ales, de participare activă, sprijin personalizat și acceptare autentică.

Ce este educația incluzivă?

Educația incluzivă se bazează pe ideea că fiecare copil are dreptul la o educație de calitate, într-un mediu în care se simte valorizat și respectat. Acest model respinge segregarea sau excluderea și promovează un sistem flexibil, capabil să se adapteze la nevoile fiecărui elev.

Incluziunea înseamnă:

- adaptarea conținuturilor și metodelor de predare,
- sprijin individualizat pentru elevii cu cerințe educaționale speciale (CES),
- o cultură a respectului pentru diversitate în întreaga comunitate școlară.

Beneficiile educației incluzive: implementată corect, educația incluzivă aduce beneficii atât pentru elevii cu nevoi speciale, cât și pentru colegii lor:

- Pentru elevii cu CES: primesc acces la aceleași oportunități educaționale, într-un mediu normalizat, unde se simt parte a colectivului.
- Pentru ceilalți elevi: învață empatie, toleranță, cooperare și se dezvoltă într-un mediu care reflectă diversitatea reală a societății.
- Pentru întreaga comunitate: se formează o cultură a solidarității și a egalității de șanse, care pregătește viitori cetățeni responsabili.

Provocări în implementare: cu toate acestea, educația incluzivă se confruntă cu o serie de dificultăți reale, care îngreunează aplicarea sa eficientă:

- Formarea insuficientă a profesorilor – multe cadre didactice nu au pregătirea necesară pentru a lucra cu elevi cu dificultăți diverse și nu știu cum să adapteze predarea.
- Resurse limitate – lipsesc materialele adaptate, tehnologiile asistive și personalul de sprijin (psihologi, logopezi, profesori itineranți).
- Mentalități rigide și prejudecăți – în unele cazuri, există reticența din partea cadrelor didactice, părinților sau chiar a colegilor în fața diversității.

- Curricula nerealistă și inflexibilă – programele școlare sunt adesea prea standardizate și nu oferă suficient spațiu pentru diferențiere.

- Colaborare deficitară – relația dintre școală, familie și specialiști este esențială, dar adesea slab organizată sau formală.

Concluzie:

Educația incluzivă este mai mult decât o obligație legală – este un angajament față de echitate, umanitate și viitor. Deși provocările sunt reale, cu investiții în formare, resurse, mentalitate și colaborare, acest model poate transforma școala într-un spațiu, în care fiecare copil are un loc, o voce și o șansă reală la reușită. Așadar, necesitatea de redimensionare a învățământului pentru a stabili standarde educaționale și pentru a determina școlile să devină responsabile de rezultatele elevilor, necesită un mare efort și dedicație, atât colectiv cât și individual. Pentru aceasta, trebuie să credem că fiecare copil în parte poate învăța și reuși, că diversitatea ne este utilă tuturor și că elevii expuși diferitelor riscuri le pot depăși printr-o atenție și implicare din partea cadrelor didactice și a comunității, în general. Pe măsură ce va interveni această redimensionare a învățământului, incluziunea nu va mai fi privită ca o acțiune izolată, distinctivă, ci va deveni o acțiune naturală, simultană.

Concluzionând, putem spune că incluziunea nu-i implică numai pe copiii cu CES; ea este, de fapt, o realitate și recunoașterea faptului că fiecare copil este unic. Școala incluzivă ne demonstrează, așadar, că suntem unul, dar nu unul și același.

Școala incluzivă este școala care:

- nu selectează și nu exclude;
- este deschisă, tolerantă, prietenoasă și democratică;
- este naturală prin eterogenitatea ei, valorizează toți elevii;
- se adaptează la diversitatea nevoilor educaționale și la particularitățile de învățare și dezvoltare.

O școală incluzivă trebuie să aibă în vedere:

- cuprinderea tuturor copiilor în actul educațional;
- ameliorarea curriculum-ului;
- metodologii de predare-învățare-evaluare centrate pe copil;
- participarea comunității;
- formarea cadrelor didactice din perspectiva educației incluzive.

Bibliografie:

- Andruskiewicz, Maria; Prenton, Keith – Educația incluzivă/Ghidul cadrului didactic, nr.1, Program Phare 2004 "Acces la educație pentru grupuri dezavantajate", București, EDP S.A, 2007
- *** – Dezvoltarea practicilor incluzive în școli, București, MEC – UNICEF, 1999

ADAPTARE CURRICULARĂ PENTRU ELEV CU CES (TULBURARE DE ÎNVĂȚARE ȘI DEFICIT DE ATENȚIE) LA DISCIPLINA INFORMATICĂ ȘI TIC, CLASA A VII-A

prof. Paula Cioară, Școala Gimnazială "Mircea cel Bătrân", Pitești

1. Introducere

Educația incluzivă presupune respectarea diversității elevilor și asigurarea unor condiții de învățare echitabile pentru toți. Adaptarea curriculară este o măsură esențială pentru integrarea elevilor cu cerințe educaționale speciale (CES), permițându-le accesul la cunoaștere în funcție de potențialul și ritmul propriu de învățare. În acest context, referatul vizează elaborarea unei adaptări curriculare pentru un elev cu tulburări de învățare și deficit de atenție în cadrul orelor de Informatică și TIC, clasa a VII-a.

2. Profilul elevului

- prezintă dificultăți de concentrare pe sarcini mai lungi de 10–15 minute;
- are o viteză de procesare lentă, necesitând explicații reluate și exemple concrete;
- întâmpină dificultăți în organizarea informațiilor și în exprimarea scrisă;
- manifestă impulsivitate și pierdere rapidă a interesului pentru sarcini repetitive;
- răspunde mai bine la stimuli vizuali și activități practice interactive.

3. Etapele adaptării curriculare

3.1. Evaluarea inițială

Se realizează prin observație, teste de diagnostic, consultații cu părinți și profesori.

Exemple: dificultate în formatarea textului, recunoaștere pictograme uzuale.

3.2. Selectarea și prioritizarea conținuturilor

Se aleg competențele de bază, se simplifică sau se omit concepte avansate. Exemple: formatare text simplu, siguranță pe internet.

3.3. Adaptarea metodelor didactice

Se folosesc materiale vizuale, exerciții interactive, explicații pas cu pas, rutine clare.

3.4. Exemple de conținut adaptat

Word – formatare de bază; Internet – identificare browser; Algoritmi – succesiune logică simplă.

3.5. Adaptarea evaluării

Test simplificat, evaluare orală, practică, timp suplimentar, feedback pozitiv.

4. Fișă de activitate adaptată – exemplu concret

Tema: Introducere în Microsoft Word

Obiectiv: Elevul formatează un text cu opțiunile bold și italic

1. Deschide Microsoft Word.
2. Scrie textul: „Mă numesc Ana și îmi place să folosesc calculatorul.”
3. Selectează „Ana”. Apasă pe B (bold).
4. Selectează „calculatorul”. Apasă pe I (italic).
5. Salvează fișierul cu numele „Ana_formatat”.

Metode: demonstrație vizuală, exercițiu practic, repetare ghidată.

5. Fișă de evaluare diferențiată – Informatică și TIC, Clasa a VII-a – exemplu

Nume elev: ____ Data: ____ Profesor: ____

Tema: Introducere în Microsoft Word – Formatări de bază

Tip evaluare: Practică, individuală, ghidată

Obiective evaluate:

- Identificarea interfeței aplicației Microsoft Word
- Scrierea unui text simplu
- Aplicarea formătărilor de bază (bold, italic)
- Salvarea unui document cu un nume indicat

Sarcini de lucru:

1. Deschide aplicația Microsoft Word.
2. Scrie următorul text: „Mă numesc Ana și îmi place să folosesc calculatorul.”
3. Selectează cuvântul „Ana” și aplică opțiunea Bold (îngroșat).
4. Selectează cuvântul „calculatorul” și aplică opțiunea Italic (înclinat).
5. Salvează fișierul cu numele: Ana_formatat.docx

Criteriu	Punctaj	Realizat (✓)	Observații
A identificat aplicația Word și a deschis un document nou.	2p		
A scris corect textul cerut.	2p		
A aplicat opțiunea Bold corect.	2p		
A aplicat opțiunea Italic corect.	2p		
A salvat fișierul cu numele indicat.	1p		

Se acordă 1p din oficiu. Punctaj total: ____ / 10

Observații generale: ____

6. Colaborarea în echipă

Profesorul de la clasă, profesorul itinerant, consilierul școlar și părinții colaborează pentru susținerea procesului educațional. Se organizează întâlniri periodice, se monitorizează progresul, se adaptează intervențiile.

7. Concluzii

Adaptarea curriculară permite integrarea reală și eficientă a elevilor cu CES. În cazul de față, prin adaptarea conținuturilor, metodelor și evaluării, elevul poate progresa în mod real și semnificativ în cadrul disciplinei Informatică și TIC.

PREDAREA DIFERENȚIATĂ LA DISCIPLINA BIOLOGIE PENTRU ELEVII CU CES

Prof. Cobianu Daniela, Școala Gimnazială „Mircea cel Bătrân”, Pitești

Integrarea copiilor cu CES în procesul de învățământ, respectiv, în învățământul de masă presupune un efort susținut. Procesul de integrare se realizează lent, deoarece copilului atipic îi trebuie o perioadă de adaptare. Adaptarea socială este o achiziție complexă care se realizează în timp. Este un proces dificil, nu este deloc un proces facil nici pentru elevul în cauză, nici pentru colegii lui, nici pentru noi, cadrele didactice, dar cu efort susținut din partea tuturor celor implicați în actul educațional, se pot face pași importanți.

Pentru copilul atipic, cel care mai poate face totuși ceva, în special în cazul unor afecțiuni ușoare, care nu presupun întârzieri grave în dezvoltare, asociate cu retard mintal sever, este profesorul de la clasă, care pune mai presus de orice, crearea unui climat socio-afectiv, care-l poate face și pe elevul atipic să iasă din carapacea lui, pentru a se alinia măcar la cel mai mic nivel de achiziție a cunoștințelor specifice disciplinei. De altfel acesta este și scopul integrării, nu atingerea unui nivel academic de cunoștințe abstracte, acest obiectiv fiind valabil pentru toți elevii.

Prin dorința fiecăruia dintre noi de a face totuși ceva susținut putem realiza integrarea copiilor cu CES în învățământul de masă, dar susțin și ajutorul specializat, acea persoană care să intervină după nevoile copilului pentru a-l ajuta să realizeze chiar reala integrare a elevului cu CES în școala de masă. Ar fi ideal să avem și în școlile din România profesori itineranți care să fie prezenți în sălile de clasă. E adevărat, mai cerem sfatul consilierului școlar, mai căutăm informații pe internet, dar nu este același lucru ca atunci când ar fi cu noi în sala de clasă.

Să nu uităm că integrarea presupune menținerea în școală a aceluiași sistem, dar cu adăugarea anumitor elemente care să răspundă elevilor cu nevoi diferite, pe când incluziunea presupune reducerea oricărui tip de bariere în calea învățării și participării la procesul de educație.

Ca profesor cu experiență de peste douăzeci de ani în sistemul de învățământ, am constatat că la disciplina biologie, metodele activ-participative, integrate în procesul instructiv-educativ, duc la obținerea unor progrese atât în rândul elevilor tipici, cât și în rândul elevilor atipici, progrese ce vor sta la baza formării personalității lor ca și adulți responsabili.

Una dintre metodele pe care le aplic la clasă în orele de biologie este jocul. De ce? Pentru că el dezvoltă niște competențe complexe de socializare ceea ce dezvoltă inteligența emoțională, deficitară astăzi și în rândul copiilor tipici. Jocul combină armonios elementul instructiv cu cel distractiv, astfel se asigură o unitate deplină între sarcina didactică și acțiunea de joc și am observat

că tuturor copiilor le plac jocurile, în special competiția generată de unele jocuri aplicate la clasă. Folosesc aplicațiile Wordwall, Landscape, Kahoot etc.

Ciorchinele, în etapa de feedback, hărțile mentale colorate joacă un rol esențial în împlinirea elevilor atipici la oră. Desenele pe care trebuie să completeze componentele unei structuri biologice, duc la facilitarea învățării, la sentimentul că acel copil a făcut , a reușit ceva la școală.

În continuare aș vrea să prezint câteva exemple de activități de învățare ce pot avea loc la orele de biologie:

- vizionarea de filme scurte în scopul recunoașterii caracteristicilor unor organisme
- realizarea de experimente simple: măsurarea pulsului, măsurarea perimetrului toracic
- exerciții de cooperare în grup: citirea unui text, copierea unor date, discuția cu colegii din echipă
- ordonarea unor imagini
- recunoașterea unor organisme pe baza unor imagini
- punerea la încolțit a unor semințe de plante și observarea componentelor semințelor
- fotografierea unor organisme aflate în apropierea școlii, casei, etc

Indiferent de ce metode didactice folosim, ele nu vor putea atinge succesul dorit, fără priceperea acelor oameni de a relaționa sensibil cu clasele lor, unde fiecare copil să se simtă apreciat, înțeles, susținut și încurajat de fiecare dintre noi.

Bibliografie

1. Intervenții educaționale în școala incluzivă românească, autor coordonator Alina Georgeta Mag, Editura Științele Educației, 2023
2. Introducere în Didactica biologiei, autori: Aurel Ardelean, Mariana Marinescu, Dan Tudoran, Editura Junimea, 2012.

ADAPTAREA CURRICULARĂ A GEOGRAFIEI PENTRU ELEVII CU CERINȚE EDUCAȚIONALE SPECIALE DIN GIMNAZIU

Prof. Comănescu Elena-Amalia, Școala Gimnazială "Mircea cel Bătrân", Pitești

Educația incluzivă reprezintă un ideal educațional și social tot mai susținut în sistemele de învățământ europene, inclusiv în România. Aceasta are ca scop integrarea elevilor cu cerințe educaționale speciale (CES) în școli de masă, oferindu-le șanse egale de învățare, dezvoltare personală și profesională. În cadrul acestui proces, adaptarea curriculară joacă un rol esențial, în special pentru disciplinele care presupun un grad mai mare de abstractizare, cum este Geografia. Adaptarea curriculară nu înseamnă simplificarea conținutului, ci reorganizarea și restructurarea acestuia pentru a fi accesibil, relevant și eficient pentru elevii cu diverse tipuri de dificultăți. În cazul elevilor cu CES, aceste adaptări devin parte integrantă a procesului de predare-învățare, fiind esențiale pentru asigurarea incluziunii autentice.

Conceptul de educație incluzivă are la bază ideea de echitate, drepturi egale și participare deplină în comunitatea educațională. Elevii cu CES pot avea deficiențe senzoriale, motorii, cognitive, comportamentale sau tulburări de învățare, iar abordarea lor în contextul școlii de masă implică o schimbare de paradigmă. În locul unui sistem care presupune conformarea elevului la cerințele educaționale standard, educația incluzivă solicită adaptarea sistemului în funcție de particularitățile elevului. În România, legislația în vigoare sprijină acest tip de abordare, prin reglementări clare referitoare la accesul la educație, la servicii de sprijin și la obligativitatea adaptării curriculare.

Procesul de adaptare curriculară în gimnaziu, în special la disciplina Geografie, presupune respectarea unor principii fundamentale precum individualizarea învățării, accesibilizarea conținutului, flexibilitatea metodologică, evaluarea formativă și colaborarea interdisciplinară. Aceste principii contribuie la crearea unui mediu educațional care ține cont de nevoile reale ale elevului cu CES, oferindu-i posibilitatea să-și valorifice potențialul și să dobândească competențe relevante pentru viața de zi cu zi. În locul transmiterii unui volum mare de informații, accentul cade pe învățarea semnificativă, pe construirea unui parcurs educațional personalizat și pe formarea de abilități funcționale.

În predarea geografiei, profesorul trebuie să țină cont de particularitățile cognitive și afective ale elevilor cu CES. Aceștia pot manifesta dificultăți în înțelegerea noțiunilor abstracte, în orientarea spațială, în manipularea și interpretarea hărților sau în stabilirea relațiilor cauzale dintre fenomenele geografice. De asemenea, pot apărea probleme legate de concentrare, memorie de scurtă durată și transferul informației dintr-un context în altul. Toate aceste aspecte influențează modul de predare, ritmul de lucru și tipul de activități propuse. O atenție deosebită trebuie acordată și componentelor

afective și motivaționale, întrucât mulți elevi cu CES pot manifesta anxietate față de sarcinile școlare, o stimă de sine redusă sau o lipsă de încredere în propriile capacități.

Adaptarea curriculară la Geografie trebuie să fie un proces coerent și susținut, care să vizeze toate componentele actului educațional. Conținutul trebuie selectat cu grijă, astfel încât să fie relevant, ușor de înțeles și aplicabil. Alegerea temelor se face în funcție de nivelul cognitiv al elevului, evitând supraîncărcarea informațională. Limbajul utilizat trebuie să fie clar, cu exemple concrete din realitatea imediată a elevului, iar conceptele abstracte trebuie explicate prin analogii sau activități demonstrative.

Metodele de predare trebuie să fie cât mai variate, interactive și multisenzoriale, favorizând învățarea prin experiență directă. Materialele didactice utilizate trebuie adaptate în funcție de specificul dificultății, fie prin utilizarea hărților tactile, a machetelor, fișelor ilustrate sau a tehnologiei digitale. Evaluarea se orientează spre progresul individual, punând accent pe realizările elevului în raport cu propriile posibilități, și nu în raport cu standardele generale ale clasei. Modalitățile de evaluare pot include testări orale, proiecte, fișe de lucru adaptate, prezentări simple sau activități practice.

În practică, adaptarea curriculară a geografiei pentru elevii cu CES se poate realiza prin organizarea lecțiilor într-o manieră care să permită învățarea graduală, repetitivă și bazată pe implicare activă. De exemplu, în clasa a V-a, lecția despre punctele cardinale poate fi predată prin activități de orientare în spațiu cu ajutorul unei machete și al unei busole reale, oferind astfel elevului posibilitatea de a învăța prin manipulare. În clasa a VIII-a, când se studiază relieful României, se pot folosi machete 3D, desene conturate și filmulețe explicative care să faciliteze percepția diferențiată a formelor de relief. În fiecare caz, profesorul adaptează obiectivele, materialele și formele de evaluare astfel încât să corespundă nevoilor și capacităților elevului cu CES.

Profesorul de geografie are un rol central în procesul de incluziune educațională. Acesta trebuie să acționeze cu empatie, deschidere și creativitate, fiind dispus să colaboreze cu ceilalți membri ai echipei educaționale: profesorul de sprijin, consilierul școlar, psihologul, logopedul și familia. Comunicarea constantă și stabilirea unor obiective comune facilitează implementarea planurilor educaționale individualizate și monitorizarea progresului elevului. De asemenea, formarea continuă a cadrelor didactice în domeniul educației speciale este esențială pentru dezvoltarea competențelor necesare adaptării curriculare.

Implementarea adaptării curriculare în practică se confruntă adesea cu numeroase obstacole. Printre acestea se numără lipsa resurselor didactice adaptate, supradimensionarea efectivelor de elevi, pregătirea insuficientă a profesorilor pentru lucrul cu elevii cu CES și mentalitățile rigide care persistă în unele colective. Cu toate acestea, soluțiile există și trebuie valorificate: formarea profesională

continuă, parteneriatele educaționale, utilizarea tehnologiei, elaborarea de ghiduri metodologice și sprijinul ONG-urilor pot contribui semnificativ la crearea unui cadru educațional incluziv și eficient.

Adaptarea curriculară a geografiei pentru elevii cu cerințe educaționale speciale nu este doar o obligație legală, ci și o responsabilitate morală și profesională. Prin implementarea unor strategii didactice flexibile, prin accesibilizarea conținuturilor și prin valorizarea fiecărui elev în parte, educația geografică devine un proces relevant, accesibil și valoros. Integrarea elevilor cu CES în învățământul de masă reflectă gradul de umanism și maturitate al unui sistem educațional și contribuie la construirea unei societăți mai incluzive, tolerante și echitabile.

Bibliografie

1. Legea Educației Naționale nr. 1/2011.
2. Ordinul MECTS nr. 5574/2011 privind organizarea serviciilor de sprijin educațional.
3. Cristea, S. (2008). Dicționar de termeni pedagogici. București: Editura Didactică și Pedagogică.
4. Jigău, M. (coord.). (2001). Educația incluzivă. București: Institutul de Științe ale Educației.
5. Stan, E. (2014). Didactica geografiei. Iași: Editura Polirom.
6. Florian, L. (2014). The SAGE Handbook of Special Education. London: SAGE Publications.
7. Vlăsceanu, L., & Zamfir, C. (2003). Dicționar de sociologie. București: Editura Babel

INTEGRAREA ELEVILOR CU CES ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL DE MASĂ

Prof. Costache Elena Viorica, Școala Gimnazială "Mircea cel Bătrân", Pitești

Integrarea elevilor cu cerințe educaționale speciale (CES) în învățământul de masă este o necesitate și în același timp o obligație morală a societății contemporane. Această practică poate aduce numeroase beneficii atât elevilor, cât și societății în ansamblul său.

Un prim argument în sprijinul integrării elevilor cu CES în școlile de masă este promovarea incluziunii sociale și a diversității prin crearea unui mediu școlar complex, în care elevii pot învăța să interacționeze cu persoane care au nevoi educaționale diferite. Acest lucru contribuie la dezvoltarea empatiei și a respectului pentru diversitate. Oferind copiilor cu CES oportunitatea de a învăța alături de colegii lor tipici, se elimină stigmatizarea și izolarea lor, promovând în același timp acceptarea și înțelegerea diversității umane.

Totodată, integrarea elevilor cu CES în învățământul de masă favorizează formarea/ educarea unei societăți mai tolerante, în care toți copiii au drepturi egale și acces la orice formă de educație. Elevii tipici pot învăța prin interacțiunea permanentă cu elevii cu CES lucruri noi despre toleranță, empatie, solidaritate și respect față de diferențele dintre ei, față de deficiențele fizice, mentale, cognitive și educaționale ale colegilor lor.

Un alt argument important al integrării elevilor cu CES în învățământul de masă este pregătirea acestora pentru viața de adult. Prin interacțiunea cu colegii lor, acești copii deprind abilități sociale și de comunicare esențiale pentru integrarea lor în societate după terminarea școlii.

Integrarea în învățământul de masă poate facilita, de asemenea, tranziția acestor elevi de pe băncile școlii către locuri de muncă, către independență socială, financiară, emoțională sau de altă natură în viața de adult.

Integrarea în școlile de masă le oferă elevilor cu CES accesul permanent la resurse educaționale variate, parcurse cu sprijinul unor profesori calificați, specializați în lucrul la clasă cu elevii cu cerințe educaționale speciale. Ei pot beneficia de suportul și de experiența profesorilor – elemente necesare pentru a-și atinge potențialul maxim. Cu toate acestea, pentru a asigura o integrare de succes a copiilor cu CES în învățământul de masă, este crucial să li se ofere tuturor sprijinul adecvat, precum și adaptări curriculare și metode de predare personalizate.

De asemenea, asigurarea bazei materiale și formarea profesorilor în domeniul educației incluzive sunt elemente esențiale pentru a ne asigura că fiecare elev primește suportul de care are nevoie. Din păcate, însă, deși avem în sistemul de învățământ românesc profesori calificați pentru lucrul la clasă cu elevii cu CES, numărul lor este mult prea mic în comparație cu necesitățile școlii.

Avem nevoie de cursuri de perfecționare bine structurate și documentate în ceea ce privește metodele eficiente de lucru cu elevii cu CES, la care să aibă acces cât mai mulți profesori.

În concluzie, integrarea elevilor cu CES în învățământul de masă este nu doar o necesitate, ci și un pas esențial către o societate inclusivă, tolerantă, mai echitabilă și mai bogată în diversitate. Acest proces necesită timp, angajament, resurse umane și materiale, dar beneficiile pentru toți elevii și pentru societate în ansamblu sunt cu adevărat semnificative.

EDUCAȚIA INCLUZIVĂ

prof. Lavinia Crăciun, Școala Gimnazială „Mircea cel Bătrân”, Pitești

Educația incluzivă este o strategie care contribuie la construirea unei societăți inclusive, deschise. Ea permite tuturor copiilor și adulților, indiferent de gen, rasă, dizabilități, să participe și să se împlinească în cadrul societății. Sunt apreciate și respectate diferențele, iar la nivel de politici, instituții școlare și practici pedagogice, sunt combătute discriminările de orice fel.

Un sistem incluziv recunoaște dreptul tuturor copiilor de a fi educați împreună și consideră că educația tuturor copiilor este la fel de importantă. Sistemul educațional care separă copiii unii de alții și care consideră că elevii mai capabili sunt mai importanți și demni de apreciere nu va fi considerat un sistem incluziv.

Imaginea celor de lângă noi poate fi adesea motiv de studiu și analiză. Imaginea copiilor din școlile românești poate fi caracterizată printr-un singur cuvânt: diversitate. În școala românească cei cu deficiențe sunt percepuți diferit, uneori sunt marginalizați, alteori ignorați sau tratați cu indiferență. Indiferent de natura deficiențelor pe care le au, copiii ar trebui mereu tratați cu blândețe, calm, înțelegere și dragoste. Dascălul are un rol covârșitor în integrarea acestor copii printre colegii de clasă, colegi care pot fi foarte cruzi sau foarte drăguți, pot imita sau pot râde de aceștia, se pot juca pe lângă ei fără a-i înțelege. Ține de abilitatea noastră pedagogică să inventăm, să creem mediul ideal emoțional, educativ, care să le permită copiilor cu CES să se exprime, să-și exprime propriile capacități și să crească normal.

Noțiunea de incluziune pare atât de discriminatorie, încât părinții acestor copii, de multe ori, se eschivează în a recunoaște problemele copiilor. Cei care acceptă la timp că există o problemă sunt cei norocoși, căci depistate la timp, aceste deficiențe se pot ameliora și chiar îndrepta. Integrarea școlară a copiilor cu CES exprimă o atitudine pozitivă a elevului față de mediul educațional în care intră, iar acțiunile instructiv-educative îi devin accesibile, apărând astfel și motivația ce-l determină pe elev să învețe, colaborând și favorizând randamentul.

Conceptul de cerințe educative speciale presupune necesitatea unei abordări diferențiate și specializate a educației copiilor în funcție de deficiențele pe care le prezintă. Tipurile de deficiențe întâlnite la elevii cu cerințe speciale sunt: deficiențe mintale, deficiențe de auz sau vedere, deficiențe fizice, psihomotorii, tulburări de limbaj, tulburări de comunicare și relaționare, tulburări de atenție și hiperactivitate – ADHD. Aceștia au dreptul fundamental la educație, posedând caracteristici, interese, aptitudini și necesități de învățare proprii. De aceea proiectarea sistemelor educaționale și implementarea programelor școlare trebuie să țină seama de marea diversitate a caracteristicilor și

trebuințelor elevilor incluși în procesul instructiv-educativ, care trebuie să asigure șanse egale pentru copiii defavorizați prin implicarea tuturor cadrelor didactice, părinților și a instituțiilor locale abilitate.

Școala trebuie să fie într-o permanentă colaborare cu familiile elevilor (pentru a discuta eventualele probleme de natură comportamentală, materială sau socială și pentru a se găsi soluții care să ducă la rezolvarea acestor probleme), cu centrele de plasament sau cu orfelinatele, în cazul copiilor orfani (pentru a aduce la cunoștința acestora abaterile școlare ale elevilor și pentru a afla despre modul lor de viață în aceste instituții, activitățile extrașcolare în care sunt implicați etc).

Integrarea unui copil cu CES urmărește valorificarea la maximum a disponibilităților subiectului deficient și antrenarea în mod compensatoriu a palierelelor psiho-fizice care nu sunt afectate, în așa fel încât să preia activitatea funcțiilor deficitare și să permită însușirea de abilități care să înlesnească integrarea eficientă în comunitatea normală. Prin integrare, se realizează și o pregătire psihologică a copilului, care să contribuie la crearea unor stări efectiv emoționale corespunzătoare, în care confortul psihic este menținut de satisfacțiile în raport cu activitățile desfășurate.

În școală, copilul cu tulburări de comportament aparține de obicei grupului de elevi slabi sau indisciplinați, el încălcând deseori regulile și regulamentul. Din aceste motive, copilul este respins și se simte respins, ca urmare intră în relații cu alte persoane marginalizate, intră în grupuri subculturale și trăiește în cadrul acestora tot ceea ce nu-i oferă societatea sau școala. Cadrele didactice trebuie să adopte mijloace de combatere a atitudinilor discriminatorii, construind o societate bazată pe spiritul de toleranță și oferind șanse egale la educație pentru elevii defavorizați.

Tulburările identificate în mod direct, în lucrul la clasă sunt extrem de variate: de variate, de limbaj, vizuale, de auz, cu dizabilități fizice moderate sau mai accentuate – toate însă necesită programe și modalități de predare, adaptate cerințelor lor educative, obligă la realizarea unor programe de terapie și consiliere, asistență medicală sau psihoterapeutică. Noțiunile teoretice legate de noțiune de incluziune sunt numeroase. Și abstracte. Ele oferă informații cheie despre deficiențe și barierele de învățare, ele descriu strategiile pe care cadrele didactice le-ar putea folosi pentru a face față diversității de la clasă; ele sugerează idei despre modul de adaptare a planului de studiu la necesitățile individuale; ele încurajează cadrele didactice să colaboreze cu familia și cu personalul medical, social și comunitar.

Cadrele didactice pot folosi strategii și intervenții utile, ținând cont de crearea unui climat afectiv-pozitiv. Există câteva aspecte semnificative pe care trebuie să le avem în vedere pentru facilitarea integrării școlare și ulterior sociale a acestor copii. Stimularea încrederii în sine și a motivației pentru învățare, încurajarea sprijinului și a cooperării din partea colegilor, formarea unei atitudini pozitive a colegilor, încurajarea independenței și creșterea autonomiei personale sunt aspecte semnificative alături de aprecierea pozitivă în sarcinile școlare, folosirea sistemului de recompensă,

de laude, întărirea pozitivă – toate sunt extrem de importante, deloc de neglijat în activitatea practică cu elevii cu CES. Profesorul trebuie să fie ferm, consecvent, să folosească înțelegerea și calmul ca modalitate de stingere a manifestării agresive a elevului, să comenteze acțiunea elevului și nu personalitatea acestuia. Este indicat ca profesorul să aprecieze limita de suportabilitate a elevului, să nu accentueze momentul de mustrare și să evite umilirea prin abordarea unei mimice binevoitoare și a unei atitudini deschise, fără a se încrunta sau a-și încrucișa brațele.

Într-o abordare incluzivă, toți elevii trebuie să fie considerați importanți, fiecăruia trebuie să-i valorificăm calitățile, pornind de la premisa ca fiecare persoană este capabilă să realizeze ceva bun. Nu există o rețetă sau un prospect de urmat pentru integrarea copiilor cu CES în învățământul de masă, dar cei ce manifestă deschidere pentru acest lucru vor găsi și strategiile potrivite. Apariția planului de servicii personalizat, a planului de intervenție personalizat și a planului educațional individualizat în cadrul școlii s-a produs tocmai pentru că școala reprezintă numai un segment al sistemului social, iar schimbările din cadrul ei au loc în același timp cu schimbările din societate.

Sintagma „școală pentru diversitate” este echivalentă sintagmei „școala pentru toți” (school for everyone) și reprezintă dezideratul maximei toleranțe în ceea ce privește diferențele de orice natură existente între copii, misiunea fiind de a le oferi tuturor posibilitatea de a învăța în funcție de ritmul, capacitățile și nevoile proprii și de a se exprima conform trăsăturilor individuale de personalitate.

ABORDĂRI ALE ELEVILOR CU CERINȚE EDUCAȚIONALE SPECIALE

Prof. Diaconu Veronica, Școala Gimnazială "Mircea cel Bătrân", Pitești

Lucrul cu elevii cu cerințe educaționale speciale presupune o abordare bine structurată, cu o orientare explicită din partea profesorilor și a școlilor. Cu cât vom aduna mai multe informații cu privire la evoluția copilului și vom alcătui un tablou complex și integrativ, cu atât îl putem modela mai ușor, adaptând acțiunile noastre caracteristicilor sale. Pentru aceasta, profesorul trebuie să colaboreze eficient cu dirigintele clasei, cu consilierul pe probleme educative din cadrul instituției de învățământ, cu părinții sau cu orice alte persoane implicate și care pot influența evoluția copilului.

Cerințele educative speciale apar la copiii care prezintă:

- **difficultăți comportamentale, de dezvoltare emoțională și socială;**
- **difficultăți cognitive și de învățare;**
- **difficultăți de comunicare și interacțiune;**
- **difficultăți senzoriale și/sau fizice.**

Pentru a putea lucra eficient cu elevi aparținând uneia din categoriile mai sus menționate, profesorii trebuie să:

- identifice problema sau dificultatea;
- să evalueze punctele tari și dificultățile întâmpinate de elev;
- să elaboreze un plan (plan educațional individual) cu obiectivele, orarul și strategiile stabilite;
- să examineze progresul făcut de elev, iar apoi să planuiască pasul următor.

De asemenea, și școlile trebuie să:

- se asigure că abordarea utilizată este pozitivă, la fel ca ambianța și etosul care caracterizează lucrul cu elevii cu cerințe educaționale speciale;
- dispună de politici și strategii care să sprijine atât elevii cât și profesorii;
- celebreze reușita și progresele înregistrate de elevii cu cerințe educaționale speciale.

Controlul asupra clasei depinde de comportamentul profesorului, exprimat de obicei prin comunicarea non-verbală. Fiecare din comportamentele de mai jos contribuie la un control eficace asupra clasei și îmbunătățește prin urmare procesul de învățare:

- contact vizual și fizic corespunzător cu elevii;
- mișcări relaxate ale corpului;
- comportament verbal relaxat și controlat;
- capacitatea de a asigura rapid liniștea în clasă;

- capacitatea de a se deplasa în persoană pe lângă toți elevii din clasă;
- muștrări scurte;
- instrucțiuni clare, evitând repetiția;
- sincronizarea limbajului corporal cu cel verbal;
- a face față întreruperilor din partea elevilor.

Felul în care profesorul își desfășoară activitățile sau orele va influența de o manieră decisivă participarea și reacția elevului. Următoarele atitudini contribuie la desfășurarea unor ore eficiente:

- asigurați-vă că activitatea începe la timp și că toți elevii se implică de la început;
- asigurați-vă că obiectivele activității le sunt dinainte clare tuturor elevilor;
- asigurați-vă că sunteți deja familiar cu abilitățile diferite ale elevilor;
- asigurați-vă că elevii realizează care sunt obiectivele personale și de grup până la sfârșitul activității sau orei;
- asigurați-vă că munca este dusă la bun sfârșit atunci când și unde trebuie;
- asigurați-vă că toți elevii sunt atenți;
- în activități cu întreaga clasă, asigurați-vă că nu i se acordă atenție unui singur elev sau unui grup restrâns;
- apreciați încontinuu efortul depus, făcând comentarii și reacționând la performanțele elevului;
- puneți întrebări detaliate pentru a facilita dialogul și a încuraja elevii să vină cu observații, explicații și descrieri;
- lăsați elevii să ceară ajutor;
- țineți ocupați toți elevii, punându-i să dea socoteală de felul în care își folosesc timpul.

Unul dintre cele mai importante și dificile aspecte ale organizării unui program pentru elevi este acela al fixării sarcinilor. Acest proces este indispensabil atunci când lucrezi cu un elev cu cerințe educaționale speciale. Profesorii trebuie să fie formați pentru a fixa astfel de sarcini, întrucât acestea sunt esențiale pentru a asigura performanța și progresul elevilor. Sarcinile trebuie să fie simple, măsurabile, realizabile, demne de încredere și să se încadreze în timp.

BIBLIOGRAFIE:

- Ana Rotaru - „*Consiliere și orientare*”, 2002
- Gheorghe Bontilă - *Psihopedagogia copiilor cu dificultăți de învățare. Note de curs*

TRATAREA DIFERENȚIATĂ A COPIILOR CU CERINȚE EDUCATIVE SPECIALE

Prof. Diaconu Veronica, Școala Gimnazială "Mircea cel Bătrân", Pitești

Idei generale și probleme specifice pentru copiii cu dificultăți comportamentale, de dezvoltare emoțională și socială.

Elevii cu dificultăți emoționale și comportamentale sunt probabil obișnuiți să fie mai degrabă pedepsiți decât recompensați de către adulți.

Ei prezintă dificultăți atât în ce privește relațiile cu ceilalți elevi, cât și cu profesorul și pot fi nefericiți, anxioși sau deprimați.

Elevii nefericiți nu prezintă adesea nicio dificultate serioasă, când vine vorba de a-i ține sub control în clasă. Constituie totuși o problemă pentru că:

- nu dau rezultate satisfăcătoare;
- au probabil probleme insuportabile acasă.

Ei pot să-și piardă sentimentul valorii personale, să extindă ceea ce simt la toată experiența lor educațională, să aibă o experiență limitată pe care să-și bazeze studiile viitoare.

Care sunt implicațiile pentru procesul de învățare?

- Elevii nefericiți vor fi schimbători, din punct de vedere emoțional;
- Evită cât de mult pot ceea ce își doresc cel mai mult;
- Încearcă să proiecteze asupra lumii exterioare sentimentele pe care le încearcă înlăuntrul lor;
- Au nevoie să câștige încredere în sine, ceea ce necesită timp și răbdare.
- Le va lipsi încrederea necesară acceptării unei noi provocări.

Cum pot fi ajutați?

Strategiile pentru a schimba această situație pot consta în:

- stabilirea unor parteneriate de lucru pentru realizarea sarcinilor;
- selectarea unor grupuri, incluzându-l pe elevul cu problemă, pentru a plănuți activități la clasă;
- pregătirea unor activități de rezolvare a problemelor la nivel de grup/clasă, de ex. brainstorming;
- rotirea grupurilor care fac respectivele activități;
- folosirea unor grupuri reprezentative de lucru pentru a găsi soluții;
- folosirea de modele din film sau literatură.

Dificultățile emoționale și comportamentale apar frecvent în cazul:

- elevilor nefericiți;
- elevilor anxioși;
- elevilor deprimați.

Elevii nefericiți nu prezintă nicio dificultate serioasă când vine vorba de a-i ține sub control în clasă, dar nu dau rezultate satisfăcătoare cauză putând consta într-un mediu familial nefavorabil. Prin urmare, pot să-și piardă sentimentul valorii personale, să extindă ceea ce simt la experiența lor educațională și să aibă o experiență limitată pe care să-și bazeze studiile viitoare.

Cum pot fi ajutați?

- Faceți afirmații care să le recunoască punctele tari pentru a genera o gândire pozitivă;
- Faceți dovadă de empatie – arătați-le că înțelegeți durerea pe care o resimt: „cred că asta te face să te simți realmente prost” sau „aș vrea să pot schimba lucrurile în favoarea ta”;
- Țineți-vă sub control mânia! – învățați-i că este în regulă să aibă sentimente. Doar comportamentul agresiv trebuie să fie controlat;
- Alocați-i elevului sarcini care să-i confirme poziția în clasă sau școală, ca de pildă să-i ajute pe alții care sunt familiari cu sarcina respectivă;
- Folosiți jocuri de rol pentru a permite elevilor să practice comportamentul care le place;
- Învățați-i pe elevi să gândească și să acționeze pozitiv vizavi de propria persoană în fiecare zi;
- Rezervați-vă un timp anume pentru a-l petrece cu elevii, arătându-le astfel că îi apreciați;
- Puneți elevii în poziția de a se controla! Elevul trebuie să fixeze scopurile și să-și monitorizeze progresul relativ la ele;
- Plănuțiți și celebrați anumite fapte bune zilnice.

Elevii anxioși: anxietatea devine periculoasă atunci când iese din normalitate și poate fi datorată unor experiențe din copilărie, unor relații proaste cu adulți (abuzuri), unor traume serioase sau unei predispoziții ereditare spre anxietate, alimentată de comportamentul părinților. Ei pot fi percepuți ca nevrând să coopereze sau ca fiind grosolani urmarea acestor atitudini fiind prezența unor crize de panică (spaima de a-i fi frică din nou), evitarea situațiilor noi.

Cum pot fi ajutați?

- Învățați elevii să înțeleagă panica și aplicați modalități de a-i face față și de a o controla;
- Folosiți materiale creatoare (cărți, filme, teatru, artă) pentru a vizualiza dificultatea în mod obiectiv și pentru a le permite o învățare mai sigură;
- Rezolvați treptat probleme și ajutați-i să deprindă abilități de a-i face față, cu pași mici, dar realizabili;
- Implicați colegii pentru a ajuta elevul să simtă că nu este izolat.

Elevii deprimați resimt o tristețe covârșitoare ce poate fi, în unele cazuri, asociată cu tulburări legate de mâncat, cu experiența unor traume serioase, cu inhalarea abuzivă de substanțe amețitoare.

Cum pot fi ajutați?

- Petreceți un timp cu elevii, observându-le abilitățile și calitățile, precum și pasiunile lor, pentru a recurge la ele atunci când este cazul;
- Implicați prietenii importanți care pot ajuta elevul să nu se simtă respinși;
- Învățați elevul câteva afirmații pozitive pe care să și le repete atunci când se confruntă cu dificultăți;
- Găsiți o anume abilitate pe care elevul o poate poseda sau dobândi, și permiteți-i să o afișeze în clasă;
- Implicați elevii în activități care să ducă la creșterea respectului de sine.

Concluzii

Prin compararea informațiilor teoretice prezentate mai sus cu practica didactică, suntem de părere că sunt necesare următoarele precizări:

- Prezența unei colaborări reale între părinte-diriginte, diriginte-profesor, profesor-elev pentru depistarea la timp a problemelor;
- Organizarea unor cursuri de specialitate având ca obiectiv facilitarea aplicării metodelor didactice în cazul elevilor cu CES;
- Reconsiderarea sistemului de învățământ astfel încât elevii cu CES să beneficieze de o evaluare conformă cu aptitudinile lor psiho-intelectuale,
- Alocarea unui timp suplimentar de lucru;
- Școala să fie un pas spre integrarea elevilor în sistemul social;
- Elevii să beneficieze de o bază materială (spațiu, materiale didactice, personal medical etc.) adecvată nevoilor personale;
- Școala să devină un mediu propice dezvoltării relației elev-profesor.

Bibliografie:

- Ana Rotaru - „*Consiliere si orientare*”, 2002
- Gheorghe Bontilă - *Psihopedagogia copiilor cu dificultăți de învățare. Note de curs*

METODE ȘI STRATEGII DE PREDARE DIFERENȚIATĂ LA DISCIPLINA MATEMATICĂ

Prof. Dinculescu Dragoș, director Școala Gimnazială "Mircea cel Bătrân", Pitești

O preocupare majoră a cadrelor didactice este măsura în care elevii fac față provocărilor școlare și felul în care achiziționează cunoștințele transmise. Marea majoritate a copiilor se confruntă cu dificultăți de învățare și dezvoltare (memorie, atenție, deprinderi perceptuale, gândire, limbaj) și dificultăți de învățare academică (exprimare, scriere matematică). Toate aceste dificultăți sunt rezultatul unor combinații de tulburări pentru fiecare individ, principala caracteristică fiind modul în care informațiile sunt prelucrate. Lipsa de organizare sau de atenție, hiperactivitatea, colaborarea, comportamentele sociale inadecvate sunt o parte din cauzele majore care conduc către dificultăți de învățare.

În ceea ce privește asimilarea noțiunilor matematice, copiii cu tulburări de învățare au mari probleme în însușirea structurilor operaționale, în algoritmizare și calculare, în însușirea simbolurilor matematice, se confruntă și cu un deficit de atenție în urmărirea indicațiilor, ceea ce le îngreunează și mai mult capacitatea de prelucrare a informațiilor, nu pot răspunde la întrebări sau finaliza o sarcină dată, sunt incapabili în a-și organiza activitatea de studiu.

Așadar, noi dascălii, trebuie să venim în întâmpinarea acestor probleme cu care acești copii se confruntă, să găsim acele mijloace și strategii de învățare care să îi ajute să se dezvolte și care să contribuie la o educație de calitate. Pe lângă toate aceste aspecte, este foarte important să îi învățăm pe ceilalți copii cum să comunice și cum să interacționeze cu colegii lor cu CES, pentru o mai bună integrare și dezvoltare a acestora: să ia inițiativă de a-i include, să găsească hobbyuri comune, să dea dovadă de înțelegere, deoarece, un copil cu cerințe educaționale speciale are nevoie de mai mult timp de gândire pentru formularea răspunsurilor decât ceilalți copii, să le ia apărarea, să nu îi tachineze, să îi includă și pe ei în activitățile pe care ei le desfășoară, să îi încurajeze să încerce ceva nou astfel încât ei să nu se simtă marginalizați, să nu se confrunte cu sentimentul discriminării, ba dimpotrivă să se simtă apreciați și integrați în colectivitate. Explicându-le și încurajându-i să facă aceste lucruri, cu siguranță vom reuși să le dezvoltăm abilități sociale, să empatizeze, să devină conștienți de nevoile celorlalți, vor învăța să devină mai toleranți, mai înțelegători și mai răbdători.

Procesul de predare-învățare-evaluare trebuie adecvat nevoilor specifice elevilor, diferențierea dând tuturor posibilitatea de a demonstra ce știu, ce înțeleg și ce pot face. Studiile și cercetările de specialitate au arătat că învățarea la copiii cu CES, ca proces de achiziție de noi cunoștințe și de formare de capacități cognitive, este mult mai eficientă dacă este realizată în grupuri mici, dacă este activ participativă, partenerială. Pachetul de resurse pentru profesori pentru promovarea școlii de tip

inclusiv, elaborat de UNESCO, propune următoarele strategii de optimizare a procesului de învățare: învățarea interactivă, negocierea obiectivelor, demonstrația, aplicația și conexiunea inversă, evaluarea continuă. Climatul afectiv adecvat, stimularea curiozității și interesului pentru cunoaștere, a încrederii în propriile forțe și a motivației pentru învățare, încurajarea independenței, creșterea autonomiei personale sunt extrem de importante în obținerea unor rezultate favorabile în dezvoltarea personală a elevilor cu cerințe educaționale speciale.

Un alt aspect pe care, noi, profesorii, trebuie să-l avem în vedere, este faptul că acești copii nu pot să-și regleze ușor nici dispoziția, nici acțiunile, datorită faptului că nu sunt conștienți de ele. Atunci când acești copii învață ceva sau realizează o sarcină cerută, trebuie să fim foarte atenți cu recompensele pe care le oferim, deoarece copilul depune un efort pentru a realiza o activitate și simte nevoia de a fi răsplătit, de a primi un feedback pozitiv. Exprimându-ne aprecierile laudative cu privire la munca depusă de el, îl vom motiva în a repeta acel comportament, însă va trebui să ținem cont de faptul că lauda trebuie să nu fie generală ci specifică. De exemplu: *“Ai răspuns corect la 5 din 8 calcule. Foarte bine!”*, *„Ai rezolvat 2 din 3 subpuncte ale problemei, ceea ce este excelent!”*, *“Modul în care ți-ai redactat tema pentru astăzi este formidabil!”*. De asemenea lauda trebuie să scoată în evidență efortul pe care elevul l-a depus și nu rezultatul. De exemplu: *“Sunt sigur că ai lucrat din greu la această problemă!”*. Aprecierile trebuie să sublinieze sentimentele elevului și nu pe cele ale adultului. Exemplu: *“Ai lucrat de nota zece. Cred că te simți minunat!”*. Prin încurajarea eforturilor, folosirea frecventă a sistemului de recompense, laude, încurajări, întărirea pozitivă, astfel încât să fie evidențiat și cel mai mic progres, printr-o relaționare corespunzătoare, prin adaptarea stilului de lucru la stilul de învățare al elevilor, cu siguranță vom reuși să-i ghidăm pe acești elevi către o mai bună și eficientă înțelegere a matematicii.

În ceea ce privește resursele, este foarte important ca profesorul să aleagă acele materiale didactice care să se potrivească cu nivelul lor de înțelegere, să fie ușor de manipulat, mijloacele de predare să fie distractive și multisenzoriale. Un rol major îl joacă, de asemenea, mijloacele IT (calculator, videoproiector, tablete), cărțile sau revistele cu imagini, planșele tematice care ar trebui să fie afișate permanent în clasă. În ceea ce privește evaluarea, aceasta este indicat să se bazeze pe o observare sistematică a comportamentului elevului, să fie diferențiată și cu sprijin/indicații.

Așadar, există un lucru extrem de important de care cadrele didactice trebuie să țină cont și anume faptul că acești copii pot învăța foarte bine și depinde deseori numai de capacitatea adultului de a identifica soluțiile potrivite pentru a converti simptomele supărătoare în avantaje pentru succesul școlar și instituirea comportamentului prosocial. Copiii cu cerințe educaționale speciale fac parte din comunitatea noastră și au nevoie ca noi, pedagogii, „să le ieșim în cale”. Persoanele cu nevoi speciale au, în general, mai puține posibilități de afirmare și o calitate a vieții mai scăzută. Misiunea noastră este să oferim tuturor copiilor posibilitatea de a-și forma competențe, de a le crea condiții să și le

exprime, de a simți bucuria copilariei și de a descoperi lumea care-i înconjoară. Noi avem ocazia să oferim celor din jur șanse egale pentru fiecare, prin educație, grijă, dragoste.

Bibliografie

- Alois Ghergut, „Sinteze de psihopedagogie specială”, editura Polirom 2013
- Programa școlară pentru disciplina Consiliere și dezvoltare personală, clasele V-VIII, București, 2017
- Ghid metodologic privind tratarea diferențiată a elevilor cu cerințe educaționale speciale în gimnaziu disciplina: matematică, Inspectoratul Școlar Județean Vâlcea

METODE DE PREDARE-ÎNVĂȚARE LA LIMBA ROMÂNĂ PENTRU ELEVII CU CES

Prof. Eugenia Dobrov, Școala Gimnazială "Mircea cel Bătrân", Pitești

În procesul educațional modern, integrarea elevilor cu cerințe educaționale speciale (CES) presupune adaptarea metodelor de predare-învățare astfel încât să corespundă nevoilor lor specifice. La disciplina Limba și literatura română, se impune folosirea unor metode interactive, vizuale și practice, pentru a facilita înțelegerea noțiunilor gramaticale fundamentale, cum este și cazul substantivului, la clasa a V-a.

Metode de predare-învățare adaptate pentru elevii cu CES

1. Învățarea prin joc

Se folosesc jocuri didactice de tip „Ghicește substantivul!”, „Roata substantivelor” sau bingo tematic.

2. Învățarea prin imagini

Elevii primesc imagini și sunt invitați să denumească obiectele, dezvoltând astfel gândirea vizuală și vocabularul.

3. Metoda hărții conceptuale

Organizarea vizuală a informațiilor (ex.: „Substantivul - ce denumește, cum se clasifică”) ajută elevii să rețină noțiuni prin reprezentări grafice.

4. Învățarea prin proiecte și colaje

Realizarea unor postere cu imagini și cuvinte, ajutând la fixarea categoriei gramaticale.

5. Metoda „Învățare prin cooperare”

Se lucrează în perechi sau grupuri mici, pentru a încuraja comunicarea și sprijinul reciproc.

Adaptarea metodelor de predare-învățare pentru elevii cu CES contribuie la succesul școlar al acestora și la dezvoltarea autonomiei în învățare. Predarea noțiunii de substantiv la clasa a V-a prin metode interactive, vizuale și colaborative sprijină asimilarea eficientă a cunoștințelor.

Fișă de lucru – Substantivul (Clasa a V-a)

Nume elev: _____

Data: _____

I. Substantive comune și proprii

1. Scrie câte 5 exemple de:

- Substantive comune: _____
- Substantive proprii: _____

2. Identifică substantivele.

Sublinează substantivele din enunțurile următoare:

- În parc aleargă mulți copii fericiți.
 - Bucureștiul este capitala României.
 - Câinele latră la trecători.
3. Completează propozițiile cu substantive potrivite.
- _____ aleargă prin curte.
 - Ana citește o _____ interesantă.
 - Pe masă se află un _____ roșu.
4. Alcătuieste 3 propoziții în care să folosești cel puțin un substantiv comun și un substantiv propriu.

DEZVOLTAREA PROFESIONALĂ CONTINUĂ A CADRELOR DIDACTICE – FUNDAMENTUL UNEI ȘCOLI PENTRU TOȚI

Inspector Școlar General Adjunct, prof. Maria Cătălina Dumitrașcu

Integrarea autentică a elevilor cu cerințe educaționale speciale (CES) în învățământul de masă nu se poate realiza fără implicarea activă și vizionară a conducerii unităților de învățământ. Profesorul este elementul-cheie în procesul educațional, dar succesul său depinde, în mare măsură, de sprijinul pe care îl primește din partea echipei manageriale.

Un profesor informat, format și sprijinit constant va avea capacitatea de a înțelege nevoile specifice ale elevului, de a adapta conținuturile și metodele de predare, de a gestiona dinamica clasei și de a crea un mediu educațional pozitiv, sigur și incluziv.

Rolul conducerii în asigurarea formării continue a profesorilor

Formarea profesională continuă nu este un simplu element birocratic, ci o condiție esențială pentru dezvoltarea competențelor necesare lucrului cu elevii cu CES. Este responsabilitatea conducerii unității de învățământ să identifice nevoile reale de formare ale cadrelor didactice și să faciliteze accesul la cursuri relevante, aplicate și actualizate.

Teme esențiale care vor fi vizate în formarea cadrelor didactice:

- ✓ Fundamentele educației incluzive și legislația în vigoare;
- ✓ Strategii de diferențiere didactică și adaptare curriculară;
- ✓ Modalități de comunicare și relaționare eficientă cu elevii cu dizabilități;
- ✓ Tehnici de gestionare a comportamentelor și de menținere a unui climat psiho-emoțional pozitiv;
- ✓ Utilizarea tehnologiei asistive și a resurselor educaționale alternative.

Promovarea cursurilor practice, bazate pe studii de caz, exemple concrete și soluții aplicabile în contextul specific al școlii.

Sprijinul profesional și emoțional pentru cadrele didactice este pilonul esențial pentru succesul incluziunii educaționale. Educația incluzivă nu este doar o schimbare de perspectivă pedagogică, ci și o provocare complexă pentru cadrele didactice. Profesorii sunt solicitați să răspundă nevoilor diverse ale elevilor, să adapteze conținuturile și strategiile de predare, să colaboreze eficient cu părinții și specialiștii, și să gestioneze resurse limitate într-un timp educațional tot mai comprimat.

În acest context, sprijinul profesional și emoțional nu este un beneficiu opțional, ci o necesitate funcțională pentru menținerea echilibrului și a eficienței în activitatea didactică. Fără acest suport,

riscul de suprasolicitare, demotivare sau chiar abandon al demersurilor incluzive este ridicat, în special în rândul cadrelor didactice fără experiență în abordarea elevilor cu CES.

Cadrele didactice au nevoie de repere clare, modele de bune practici și sprijin concret în fața provocărilor zilnice din clasă. Măsuri posibile:

- ✓ **Mentorat formal și informal:** Profesori cu experiență în lucrul cu elevii cu CES (inclusiv profesori itineranți sau logopezi) pot oferi sprijin punctual colegilor, mai ales în primii ani de contact cu incluziunea.
- ✓ **Ateliere de formare aplicată și schimb de experiență:** Organizarea periodică de sesiuni tematice (ex: adaptarea fișelor de lucru, gestionarea comportamentelor provocatoare, colaborarea cu părinții etc.) care să plece de la nevoi reale din teren.
- ✓ **Acces facil la consiliere pedagogică:** Prin parteneriate cu CJRAE/CMBRAE sau prin formarea unei echipe de sprijin intern (ex: coordonator pentru incluziune, consilier școlar, profesor de sprijin).
- ✓ **Grupuri de lucru și comunități de practică:** Spații în care profesorii pot discuta deschis despre provocări, pot cere ajutor sau pot împărtăși soluții eficiente testate la clasă.

Învățarea în context incluziv presupune o implicare emoțională ridicată. Cadrele didactice pot simți frustrare, neputință sau oboseală în fața situațiilor complexe. Pentru a preveni epuizarea profesională este nevoie de:

- ✓ **Acces la consiliere psihologică pentru cadrele didactice,** în special în cazuri de stres profesional, anxietate sau conflict relațional (cu elevi, colegi sau părinți).
- ✓ **Spații de reflecție și validare personală,** în cadrul ședințelor de catedră sau cercurilor pedagogice, în care profesorii să simtă că munca lor este înțeleasă, valorizată și sprijinită.
- ✓ **O cultură organizațională empatică și deschisă,** cultivată de conducerea școlii, în care vulnerabilitatea profesională să nu fie percepută ca o slăbiciune, ci ca un pas necesar în procesul de învățare și adaptare.

Rolul conducerii unității de învățământ în crearea unei culturi organizaționale inclusive este crucial. Directorii și echipa de conducere joacă un rol foarte important în crearea unui climat de sprijin real:

- ✓ Asigurarea unor canale clare de comunicare între cadrele didactice și echipele de suport;
- ✓ Facilitarea accesului la formări și consiliere de calitate;
- ✓ Încurajarea și recunoașterea inițiativelor de sprijin reciproc între profesori;
- ✓ Construirea unui cadru de siguranță psihologică, în care profesorii pot cere ajutor fără teama de judecată sau etichetare.

- ✓ Asigurarea cadrului organizatoric pentru implementarea planurilor educaționale individualizate (PSI, PIP);
- ✓ Sprijinirea parteneriatului școală–familie–specialiști (consilier, logoped, profesor de sprijin);
- ✓ Încurajarea colaborării interinstituționale (CJRAE, ONG-uri alte instituții);
- ✓ Integrarea principiilor educației incluzive în politicile interne ale școlii (regulamente, proceduri, planuri manageriale).

Un cadru didactic sprijinit profesional și emoțional este un partener stabil în procesul de incluziune. Investiția în susținerea acestuia nu este doar o măsură de protecție, ci un factor strategic care determină calitatea actului educațional și șansele reale ale elevilor cu CES de a reuși în școala de masă.

Integrarea elevilor cu CES nu poate rămâne un proiect individual al unui profesor implicat. Este nevoie de o viziune instituțională coerentă și de o cultură organizațională care valorizează diversitatea și promovează echitatea în educație.

Un profesor bine pregătit, valorizat și susținut este cheia unei școli incluzive de succes. Investiția în formarea și sprijinirea cadrelor didactice nu este un moft, ci o necesitate strategică, care reflectă angajamentul școlii față de dreptul fiecărui copil la educație de calitate, adaptată nevoilor sale.

Managerii școlari au responsabilitatea de a crea condițiile optime pentru ca profesorii să reușească. Doar într-un climat profesional susținător, bazat pe încredere, formare continuă și colaborare, educația incluzivă devine realitate – nu doar principiu enunțat.

Un exemplu de fișă de management: Formarea și sprijinirea cadrelor didactice pentru incluziunea elevilor cu CES în școala de masă

Domeniu	Managementul resurselor umane și al procesului educațional în contextul educației incluzive
Responsabil	Directorul unității de învățământ
Perioada de aplicare	An școlar 2025–2026 (cu revizuire anuală)
Obiectiv general	Dezvoltarea competențelor cadrelor didactice și asigurarea sprijinului necesar pentru integrarea eficientă a elevilor cu CES în școala de masă

Obiective specifice	Măsuri concrete	Responsabili / Parteneri	Resurse necesare	Termen
1. Asigurarea formării continue	- Identificarea nevoilor de formare - Facilitarea participării la	Director, CCD, CJRAE, furnizori formare	Buget școlar, fonduri externe	Începutul anului școlar

Obiective specifice	Măsuri concrete	Responsabili / Parteneri	Resurse necesare	Termen
a cadrelor didactice	cursuri acreditate privind educația incluzivă - Organizarea de formări interne cu specialiști (logoped, consilier, psihopedagog)		(PNRR, POEO, Erasmus+)	
2. Sprijinirea cadrelor didactice în activitatea curentă	- Implementarea unui program de mentorat pentru profesorii debutanți sau fără experiență în lucru cu elevii cu CES - Organizarea de sesiuni de consiliere pedagogică/ psihologică - Întâlniri lunare în grupuri de reflecție/ comunități de practică	Director, profesor mentor, consilier școlar, CJRAE	Spațiu, timp alocat, fișe de analiză caz	Permanent
3. Crearea unei culturi organizaționale incluzive	- Actualizarea regulamentelor interne cu prevederi privind incluziunea - Introducerea temei incluziunii în planul managerial și în activitățile educative - Promovarea unei comunicări pozitive și colaborative în colectiv	CA, consilier educativ, diriginți, echipă managerială	R.O.F.U.I.P, plan managerial, materiale informative	Pe tot parcursul anului
4. Monitorizarea și evaluarea măsurilor	- Evaluarea satisfacției cadrelor didactice privind sprijinul oferit - Analiza rezultatelor elevilor cu CES - Ajustarea planului de acțiune în funcție de feedback	Director, responsabil comisie curriculum, CA	Chestionare, rapoarte, PEI-uri, fișe de progres	Semestrial

Recomandări pentru prezentarea în Consiliul de administrație

- ✓ Include exemple de bune practici din școală sau din alte instituții similare;
- ✓ Propune înființarea unui grup de lucru pentru educație incluzivă, format din: director, consilier, profesor itinerant, părinți și cadre didactice;

- ✓ Solicită avizarea planului și susținerea CA în identificarea surselor de finanțare pentru formare;
- ✓ Include acest plan în Planul Operațional Anual și Raportul de Evaluare Internă (REI).

Indicatori de succes (monitorizare)

- ✓ % cadre didactice formate în domeniul educației incluzive;
- ✓ Nr. sesiuni de mentorat / consiliere organizate;
- ✓ Nr. de elevi cu CES integrați cu succes în activitatea clasei, la nivelul unității școlare;
- ✓ Nivel de satisfacție al profesorilor (evaluat prin chestionar);
- ✓ Reducerea incidentelor de excluziune / marginalizare.

Un cadru didactic sprijinit profesional și emoțional este un partener stabil în procesul de incluziune. Investiția în susținerea acestuia nu este doar o măsură de protecție, ci un factor strategic care determină calitatea actului educațional și șansele reale ale elevilor cu CES de a reuși în școala de masă.

Un manager implicat, informat și susținut este un pilon esențial al unei școli incluzive autentice. Investiția în dezvoltarea leadershipului educațional nu este doar o măsură administrativă, ci o decizie strategică ce influențează profund cultura organizațională, coeziunea echipei și reușita integrării reale a elevilor cu CES.

METODE DE PREDARE-ÎNVĂȚARE LA MATEMATICĂ PENTRU ELEVII CU CERINȚE EDUCAȚIONALE SPECIALE (CES)

Prof. Duțu Lavinia, Școala Gimnazială "Mircea cel Bătrân", Pitești

Predarea matematicii pentru elevii cu cerințe educaționale speciale (CES) din ciclul gimnazial reprezintă o provocare importantă pentru cadrele didactice. Acești elevi pot întâmpina dificultăți în înțelegerea conceptelor abstracte, în concentrarea pe termen lung, dar și în aplicarea cunoștințelor în contexte practice. Tocmai de aceea, este necesar ca metodele de predare să fie flexibile, adaptate și, mai ales, accesibile. Elevul trebuie să se simtă în siguranță, sprijinit și încurajat pe tot parcursul procesului educațional.

Rolul profesorului nu este doar acela de a transmite cunoștințe, ci și de a construi încredere, motivație și autonomie. De aceea, abordarea individualizată devine o condiție esențială în lucrul cu acești elevi. Matematica, adesea percepută ca o disciplină rigidă și dificilă, poate deveni o resursă valoroasă de dezvoltare dacă este predată cu empatie, creativitate și răbdare.

Metode recomandate:

- **Învățarea prin jocuri și activități interactive**

Jocurile oferă un cadru relaxat și stimulant pentru învățare. Ele pot lua forma unor concursuri între echipe, a unor jocuri cu cartonașe, a roții norocului sau a aplicațiilor digitale. De exemplu, jocurile cu punctaje și recompense vizibile încurajează participarea și mențin interesul. Se pot crea jocuri cu numere, cu forme geometrice sau cu calcule simple, care transformă învățarea într-o activitate distractivă.

- **Utilizarea materialelor vizuale**

Elevii cu CES reacționează mai bine la informațiile vizuale decât la cele exclusiv auditive sau scrise. Astfel, sunt utile planșele, tabelele colorate, desenele, figurinele și graficele. Materialele vizuale contribuie la înțelegerea mai clară a noțiunilor abstracte și sprijină memoria vizuală a elevului.

- **Aplicarea matematicii în contexte reale**

Problemele și exercițiile trebuie să fie conectate la viața cotidiană. Activități precum „Cum împărțim nota la restaurant?”, „Cum calculăm prețul cumpărăturilor?” sau „Cât combustibil consumă o mașină pe drum?” ajută elevii să înțeleagă aplicabilitatea matematicii. Aceste situații familiare le sporesc interesul și încrederea.

- **Explicații clare și pas cu pas**

Este important ca profesorul să vorbească lent, să folosească propoziții scurte și să evite jargonul. Fiecare exercițiu trebuie împărțit în pași logici, prezentat atât verbal, cât și scris sau desenat. Elevul trebuie să înțeleagă nu doar „ce” face, ci și „de ce”.

- **Feedback pozitiv și încurajare constantă**

La elevii cu CES, motivația poate fi instabilă. Orice progres, oricât de mic, trebuie remarcat și încurajat. Aprecieră verbală („Bravo!”, „Ai reușit!”, „Ești pe drumul cel bun!”) și recompensele simbolice (abțibilduri, diplome, roluri în echipă) pot avea un efect foarte puternic.

- **Lucrul diferențiat**

Profesorul poate planifica sarcini diferite pentru elevii din clasă, în funcție de nivelul lor. Un elev poate rezolva exerciții simple, în timp ce altul poate primi probleme mai complexe. Astfel, toți elevii sunt implicați și nimeni nu se simte depășit sau plictisit.

- **Fișe de lucru personalizate**

Fișele ar trebui să aibă un aspect clar, aerisit și logic. Pot include spații mari pentru scris, desene de completat, simboluri colorate și exemple vizuale. Se recomandă folosirea unor simboluri familiare (fețe zâmbitoare, stele, săgeți) pentru a marca indicațiile.

- **Pauze scurte și activități de relaxare**

La fiecare 15–20 de minute de activitate intensă, este recomandat să se introducă pauze active. Se pot face exerciții de întindere, jocuri de coordonare, respirații ghidate sau mișcări ritmice. Acestea reduc stresul și cresc capacitatea de concentrare.

Strategii suplimentare pentru susținerea învățării:

- **Folosirea tehnologiei educaționale**

Tabletele, aplicațiile mobile, videoproiectoarele sau platformele educaționale pot transforma învățarea într-o experiență plăcută. Există aplicații care explică pașii rezolvării sau jocuri matematice adaptate pentru elevii cu dificultăți. Ele permit învățarea în ritm propriu și oferă feedback imediat.

- **Învățarea în perechi sau în grupuri mici**

Atunci când lucrează cu un coleg, elevul cu CES poate beneficia de sprijin direct, iar comunicarea devine mai naturală. Grupurile mici oferă ocazia de a colabora, de a întreba fără frică și de a învăța din explicațiile celorlalți.

- **Repetiția și recapitularea frecventă**

Repetiția este cheia învățării. Conceptele trebuie reluate periodic, prin exerciții asemănătoare sau prin jocuri de recapitulare. Se pot introduce „minute de memorie” sau activități de tip quiz la începutul fiecărei lecții.

- **Marcarea clară a obiectivelor lecției**

Este important ca elevul să știe de la început ce va învăța. Se pot scrie pe tablă 1-2 obiective simple („Astăzi învățăm să adunăm până la 100”). Acest lucru îi oferă predictibilitate și încredere.

- **Crearea unei rutine clare**

Elevii cu CES funcționează mai bine în medii previzibile. Lecțiile care urmează o structură stabilă (ex. salut, încălzire, activitate principală, consolidare, joc final) îi ajută să se simtă în control și să știe la ce să se aștepte.

- **Implicarea elevilor în organizarea lecției**

Elevii pot fi implicați în organizarea materialelor, alegerea exercițiilor sau corectarea fișelor. Aceste roluri le oferă responsabilitate și întăresc legătura cu activitatea de învățare.

Importanța colaborării cu familia și specialiștii

În procesul educațional al elevilor cu CES, familia și specialiștii (consilierul școlar, psihopedagogul, logopedul) joacă un rol esențial. Comunicarea constantă între profesor și părinți ajută la înțelegerea nevoilor reale ale copilului. Este important ca părintele să fie informat despre activitățile desfășurate la clasă și despre progresele copilului, pentru a putea continua sprijinul și acasă.

Împreună, echipa formată din profesor, familie și specialiști poate construi un plan educațional individualizat (PEI), care să conțină obiective clare, metode de lucru adaptate și instrumente de evaluare adecvate. Un astfel de plan asigură coerență în intervenții și oferă copilului stabilitate și sprijin constant.

„Fiecare copil poate învăța, doar că nu în aceeași zi sau în același mod.” – George Evans

Concluzie:

Predarea matematicii pentru elevii cu cerințe educaționale speciale nu este o sarcină ușoară, dar este una profund valoroasă. Prin aplicarea unor metode variate, clare și personalizate, fiecare elev are șansa de a reuși, de a-și construi încrederea în sine și de a se simți parte din comunitatea clasei. Profesorii care predau cu răbdare, creativitate și empatie reușesc nu doar să transmită informații, ci și să transforme învățarea într-o experiență pozitivă și motivantă.

BUNE PRACTICI ÎN INTEGRAREA ELEVILOR CU CERINȚE EDUCAȚIONALE SPECIALE

Inspector școlar pentru învățământ special, prof. Augustina ENE

Integrarea elevilor cu cerințe educaționale speciale (CES) într-un sistem educațional incluziv este un obiectiv major al școlii moderne. Aceasta presupune adaptarea procesului educațional astfel încât toți elevii, indiferent de particularitățile lor, să aibă șanse egale la învățare și dezvoltare personală, să-și atingă potențialul.

Implementarea eficientă a acestui ideal depinde de aplicarea unor bune practici pedagogice, administrative și sociale:

1. Evaluarea corectă și personalizată a nevoilor elevilor

Identificarea timpurie a dificultăților de învățare sau de adaptare în mediul școlar presupune existența, în cadrul instituțiilor de educație timpurie, a unor specialiști calificați care să observe, să evalueze și să intervină prompt în sprijinul copilului și a părinților. În grădinițe și alte forme de educație antepreșcolară, prezența unor profesioniști precum consilieri școlari, psihopedagogi, logopezi, profesori de sprijin și psihologi este esențială pentru a putea recunoaște primele semne ale întârzierilor în dezvoltarea abilităților cognitive, a dificultăților de comunicare, a tulburărilor de comportament sau a altor nevoi educaționale speciale.

Acești specialiști, lucrând în strânsă colaborare cu educatoarele și cu părinții, contribuie la o evaluare comprehensivă a dezvoltării copilului. Prin observație directă, aplicarea unor instrumente standardizate și dialog constant cu familia, ei pot detecta devreme abaterile de la traiectoria tipică de dezvoltare. Intervenția precoce, bazată pe o astfel de evaluare, crește semnificativ șansele de recuperare și integrare armonioasă a copilului în sistemul de învățământ.

Acest proces implică o colaborare strânsă între specialiști din cadrul instituțiilor de învățământ și profesioniști din domeniul medical și psihologic. Astfel, echipa de evaluare poate include cadre didactice care observă comportamentele și performanțele copiilor la grupă, consilieri școlari care analizează aspectele socio-emoționale, logopezi care evaluează dezvoltarea limbajului, profesori de sprijin care oferă suport direct în procesul de învățare, psihologi care identifică eventuale tulburări cognitive sau comportamentale, precum și medici (de familie, pediatri sau specialiști) care pot contribui cu informații privind starea generală de sănătate și diagnosticul medical, acolo unde este cazul. Această abordare integrată permite o înțelegere cât mai completă a nevoilor copilului și fundamentarea deciziilor privind intervențiile educaționale sau terapeutice necesare.

Mai mult decât atât, specialiștii pot contribui la elaborarea de planuri de servicii individualizate și pot oferi resurse și ghidaj educatoarelor pentru adaptarea activităților la nevoile copiilor. Prin urmare, integrarea acestor profesioniști în colectivele din educația timpurie nu este doar un beneficiu, ci o necesitate într-un sistem educațional incluziv și eficient.

Raportul de evaluare finală, întocmit la finalul etapei de grădiniță reprezintă un document esențial care marchează începutul procesului de tranziție și integrare a copilului în învățământul primar. Acest raport oferă o imagine de ansamblu asupra nivelului de dezvoltare globală al copilului – cognitiv, emoțional, social, motric și lingvistic — și constituie o bază solidă pentru continuarea parcursului educațional în mod coerent și adaptat nevoilor individuale.

Prin intermediul acestui document, cadrele didactice din ciclul primar pot înțelege mai bine profilul copilului, punctele sale forte, eventualele dificultăți, stilul de învățare preferat, precum și tipul de sprijin educațional necesar. În cazul copiilor cu cerințe educaționale speciale sau cu întârzieri în dezvoltare, raportul poate include recomandări intervențiilor specifice, punctele de plecare pentru elaborarea Planului de Servicii Individualizat (PSI), a Planului de Integrare Personalizat și adaptările curriculare.

Pentru ca această tranziție să fie una fluentă, este important ca raportul de evaluare să fie detaliat, obiectiv și întocmit în colaborare cu întreaga echipă educațională: educatoare, consilier școlar, psihopedagog, logoped și, acolo unde este cazul, alți specialiști care au lucrat cu copilul. De asemenea, implicarea părinților în acest proces este fundamentală, deoarece ei pot oferi informații suplimentare relevante și pot sprijini continuitatea intervențiilor și în mediul familial.

Astfel, raportul final nu este doar un simplu document de încheiere a etapei preșcolare, ci un instrument valoros de orientare pentru învățător și pentru toți cei implicați în susținerea unei integrări reușite în școală.

2. Colaborarea strânsă între cadrele didactice, familie și specialiști

Un mediu educațional incluziv eficient are la bază cooperarea activă și constantă între toți actorii implicați în formarea și susținerea elevului. Nu este suficient ca un copil cu cerințe educaționale speciale (CES) să fie prezent fizic în clasă; pentru a beneficia cu adevărat de șanse egale la educație, este nevoie de un efort coordonat între școală, familie și specialiștii din diverse domenii.

Cadrele didactice joacă un rol central în acest parteneriat, fiind cei care interacționează zilnic cu elevul și observă în mod direct comportamentele, progresul sau dificultățile întâmpinate. Pentru a construi o abordare coerentă și eficientă, profesorii trebuie să colaboreze cu:

- ✓ Părinții, care oferă informații esențiale despre istoricul copilului, comportamentul său în mediul familial și nevoile sale reale. Implicarea părinților în întregul proces educațional duce la continuitatea sprijinului între casă și școală.
- ✓ Profesorii itineranți/de sprijin, care au expertiză în lucrul cu elevii cu CES și oferă suport personalizat atât copilului, cât și cadrelor didactice, sprijinind adaptarea metodelor de predare.
- ✓ Consilierii școlari, care contribuie la înțelegerea dificultăților emoționale și de adaptare, oferind intervenții specifice pentru susținerea dezvoltării psiho-sociale a elevului.
- ✓ Logopezii și psihopedagogii, care pot interveni în cazul întârzierilor de limbaj, al dificultăților cognitive sau al altor deficiențe de dezvoltare.

- ✓ Psihologi, medici sau psihoterapeuți din afara școlii, care completează imaginea generală asupra elevului și sprijină planul de intervenție personalizat.

Comunicarea între acești actori trebuie să fie deschisă, constantă și bazată pe încredere reciprocă. Prin întâlniri periodice, schimb de informații relevante și consultări interdisciplinare, se pot identifica mai ușor soluțiile potrivite pentru fiecare situație în parte.

Un aspect important al acestei colaborări este elaborarea documentelor de integrare, care se realizează în cadrul echipei multidisciplinare. Printre cele mai relevante documente se numără:

- ✓ Planul de Servicii Individualizat (PSI) – care stabilește tipurile de servicii de sprijin necesare elevului, precum asistență psihopedagogică, logopedică sau terapeutică (este elaborat la începutul unui ciclu de învățământ);
- ✓ Planul de Intervenție Personalizat (PIP) – care conturează obiective concrete de intervenție, adaptate dificultăților specifice ale elevului (se elaborează la începutul anului școlar);
- ✓ Adaptările curriculare – care includ modificări de conținut, metodă sau evaluare, pentru a răspunde nevoilor individuale ale elevului.

Toate aceste documente se elaborează în mod participativ, ținând cont de particularitățile de dezvoltare, stilul de învățare și ritmul de progres al elevului. Doar astfel se poate asigura un sprijin coerent, consecvent și eficient, care să favorizeze integrarea reală și evoluția armonioasă a copilului în mediul școlar.

Pentru ca intervenția educațională să fie eficientă și să răspundă real nevoilor elevului, este esențial ca toți membrii echipei multidisciplinare să colaboreze într-un mod coerent, coordonat și consecvent. Fiecare specialist implicat – fie că este vorba despre cadrul didactic, consilierul școlar, profesorul de sprijin, logopedul, psihologul sau părintele – are un rol bine definit în procesul de susținere a copilului. Însă adevărata valoare a acestei intervenții se conturează doar atunci când acțiunile fiecăruia se integrează într-un plan comun, cu obiective clare, metode complementare și un flux constant de comunicare.

Această unitate de acțiune presupune nu doar schimbul de informații, ci și respect reciproc pentru competențele fiecărui membru al echipei, disponibilitate pentru consultare și deschidere către adaptare continuă. Doar printr-o viziune comună și o implicare activă a tuturor celor responsabili se pot obține progrese reale în dezvoltarea și integrarea elevului cu cerințe educaționale speciale.

3. Adaptarea conținuturilor și a metodelor de predare/evaluare

Unul dintre pilonii fundamentali ai educației incluzive este capacitatea cadrelor didactice de a adapta curriculumul, materialele didactice și metodele de predare astfel încât să răspundă diversității nevoilor de învățare ale elevilor, în special ale celor cu cerințe educaționale speciale (CES).

Această adaptare nu înseamnă simplificarea excesivă a conținutului sau excluderea copilului de la activitățile comune, ci modelarea procesului educațional pentru a fi accesibil, flexibil și motivant pentru fiecare elev.

Cadrele didactice au responsabilitatea de a crea un mediu de învățare care să permită participarea activă a tuturor elevilor, inclusiv a celor cu dificultăți de învățare, tulburări de atenție, dizabilități senzoriale sau tulburări de spectru autist. Acest lucru se realizează prin strategii pedagogice diferențiate, adaptate stilurilor de învățare individuale, nivelului de dezvoltare și ritmului propriu al fiecărui copil.

În procesul de adaptare curriculară, colaborarea cu profesorul itinerant (sau profesorul de sprijin) joacă un rol esențial. Acesta are o expertiză specifică în lucrul cu elevii cu cerințe educaționale speciale (CES) și este o resursă valoroasă pentru cadrele didactice din învățământul de masă. Implicarea sa activă în planificarea și implementarea adaptărilor curriculare contribuie la crearea unui mediu educațional mai echitabil și mai accesibil.

Profesorul itinerant sprijină cadrul didactic în:

- ✓ identificarea nevoilor educaționale specifice ale elevului;
- ✓ stabilirea obiectivelor realiste și personalizate în funcție de nivelul de dezvoltare și capacitățile elevului;
- ✓ adaptarea conținuturilor și metodelor de predare, oferind sugestii concrete privind strategiile diferențiate;
- ✓ elaborarea și implementarea documentelor de sprijin (PIP, PSI);
- ✓ monitorizarea progresului elevului și ajustarea intervențiilor în funcție de evoluția acestuia.

Mai mult, profesorul itinerant facilitează comunicarea între echipa educațională, familie și alți specialiști implicați (logoped, psiholog, consilier școlar), contribuind la coerența și continuitatea intervenției. Colaborarea sa cu învățătorul sau dirigintele nu înseamnă preluarea responsabilității, ci constituie un parteneriat în beneficiul elevului, în care expertiza pedagogului de sprijin completează și îmbunătățește demersul educațional al clasei.

Prin urmare, adaptarea curriculară devine cu adevărat eficientă și funcțională atunci când este susținută de o echipă interdisciplinară bine coordonată, în care profesorul itinerant are un rol activ, de consiliere, sprijin și formare continuă pentru ceilalți membri ai echipei.

Exemple de adaptări posibile includ:

- ✓ Utilizarea materialelor vizuale și tactile, pentru a facilita înțelegerea și memorarea informațiilor prin stimulare multisenzorială (imagini, simboluri, obiecte concrete, fișe ilustrate);
- ✓ Structurarea clară și logică a informațiilor, prin organizarea lecțiilor în secvențe previzibile și coerente, cu enunțuri simple și repere clare;
- ✓ Prezentarea conținutului în pași mici și progresivi, pentru a reduce nivelul de dificultate și a încuraja reușita prin acumulare treptată;
- ✓ Învățarea prin joc și activități interactive, care stimulează motivația, implicarea și învățarea prin experiență directă;

- ✓ Evaluarea flexibilă și adaptată, care se concentrează pe progresul personal al elevului, nu doar pe standarde fixe, și care permite exprimarea cunoștințelor în moduri diferite (oral, scris, prin desen, prezentare etc.).
- ✓ Aceste metode nu doar că sprijină elevii cu CES, dar îmbunătățesc calitatea învățării pentru întreaga clasă, promovând un climat educațional pozitiv, empatic și colaborativ. Profesorul devine astfel un facilitator al învățării, care încurajează autonomia elevului, adaptabilitatea și încrederea în sine.

Obiectivul final al adaptării curriculare este să ofere fiecărui elev șansa de a învăța în ritmul, stilul și capacitatea proprie, fără a fi marginalizat sau exclus din activitățile colective. Integrarea reală înseamnă participare activă, nu doar prezență fizică, iar acest lucru se poate realiza doar printr-un proces didactic flexibil, centrat pe copil și orientat spre incluziune.

4. Formarea și sprijinirea cadrelor didactice

Integrarea autentică a elevilor cu cerințe educaționale speciale (CES) în școala de masă nu poate avea loc în absența unor cadre didactice bine pregătite, informate și susținute constant. Profesorul este elementul-cheie al procesului educațional, iar capacitatea sa de a înțelege nevoile elevului, de a adapta conținuturile și metodele, de a gestiona dinamica clasei și de a crea un mediu sigur și stimulat este esențială pentru reușita incluziunii.

Formarea profesională continuă este o condiție esențială pentru dezvoltarea competențelor necesare lucrului cu elevii cu CES. Cursurile de perfecționare ar trebui să abordeze teme precum:

- ✓ fundamentele educației incluzive și legislația specifică;
- ✓ strategii de diferențiere didactică și adaptare curriculară;
- ✓ tehnici de comunicare și relaționare cu elevii cu dizabilități;
- ✓ metode de gestionare a comportamentului și de creare a unui climat psiho-emoțional pozitiv;
- ✓ utilizarea resurselor educaționale alternative și a tehnologiei asistive.

Aceste formări trebuie să fie practice, aplicate și centrate pe situații reale de clasă, nu doar teoretice, astfel încât profesorii să își poată construi un portofoliu de soluții adaptabile în activitatea zilnică.

Sprijinul profesional și emoțional este la fel de important. Educația incluzivă implică provocări, presiune și uneori incertitudine, mai ales pentru cadrele didactice care se confruntă pentru prima dată cu elevi cu nevoi speciale. De aceea, este esențial ca profesorii să beneficieze de:

- ✓ mentorat din partea profesorilor itineranți sau a colegilor cu experiență;
- ✓ consiliere pedagogică și psihologică, mai ales în cazuri dificile;
- ✓ spații de dialog profesional, cum ar fi grupurile de lucru, comunitățile de practică sau atelierele de reflecție, în care să poată împărtăși experiențe și soluții.

În plus, susținerea din partea conducerii școlii este vitală. Managementul școlar trebuie să asigure accesul la formări, să sprijine inițiativele profesorilor și să creeze o cultură organizațională incluzivă, în care diversitatea să fie acceptată și valorizată.

Un profesor bine pregătit, valorizat și sprijinit este cheia unei școli incluzive de succes. Investiția în formarea și susținerea cadrelor didactice nu este un moft, ci o necesitate strategică pentru garantarea dreptului fiecărui copil la o educație de calitate, adaptată nevoilor sale.

5. Crearea unui climat de acceptare și respect în clasă

Integrarea elevilor cu cerințe educaționale speciale (CES) nu înseamnă doar includerea lor fizică în spațiul clasei, ci presupune, în mod esențial, participarea activă, valorizarea și acceptarea lor ca membri deplin ai colectivului. Pentru ca această incluziune să fie autentică și eficientă, este necesar un climat educațional bazat pe respect, empatie și deschidere față de diversitate.

Cadrele didactice au un rol esențial în modelarea relațiilor dintre elevi, în prevenirea excluderii și a stigmatizării, precum și în promovarea unor valori sănătoase de conviețuire socială. Prin atitudinea lor, prin limbajul folosit și prin modul în care gestionează interacțiunile din clasă, profesorii pot influența profund percepțiile și comportamentele elevilor.

Câteva direcții importante pentru construirea unui climat incluziv:

- ✓ Educația socio-emoțională – oferă elevilor instrumentele necesare pentru a înțelege și a gestiona emoțiile proprii, pentru a dezvolta empatia și pentru a stabili relații pozitive cu ceilalți. Activitățile din această sferă sprijină dezvoltarea abilităților de colaborare și rezolvare a conflictelor.
- ✓ Proiectele de grup și activitățile cooperative – contribuie la crearea unui sentiment de apartenență și încurajează colaborarea între copii, indiferent de nivelul lor de abilități. Lucrul în echipă reduce distanțele sociale și oferă fiecărui elev ocazia de a-și valorifica punctele forte.
- ✓ Jocurile de rol și scenariile de viață – sunt metode excelente pentru a învăța copiii să se pună în locul celuilalt, să înțeleagă ce înseamnă să ai o dizabilitate sau o dificultate de adaptare, și să dezvolte o atitudine tolerantă și deschisă.
- ✓ Promovarea unei culturi a respectului – în care diferențele nu sunt privite ca obstacole, ci ca oportunități de învățare. Profesorul trebuie să intervină prompt și ferm în cazurile de bullying, excludere sau etichetare, oferind constant modele pozitive de interacțiune.
- ✓ Implicarea elevilor în inițiative de responsabilizare socială – cum ar fi campaniile pentru diversitate, proiectele civice sau activitățile de voluntariat, care ajută la formarea unei conștiințe colective bazate pe echitate și solidaritate.

O clasă incluzivă este mai mult decât un spațiu în care coexistă elevi diferiți – este o comunitate în care fiecare copil se simte acceptat, valoros și susținut. Profesorii au responsabilitatea de a modela această comunitate prin cultivarea unui climat pozitiv, în care respectul pentru celălalt

devine o normă, nu o excepție. Doar într-un asemenea mediu, integrarea elevilor cu CES poate deveni un proces real, profund și de durată.

Integrarea elevilor cu cerințe educaționale speciale este un proces complex, dar fundamental pentru construirea unei societăți echitabile și incluzive. Prin aplicarea consecventă a bunelor practici educaționale și prin colaborarea între toți actorii implicați, școala poate deveni un spațiu în care fiecare copil este valorizat, sprijinit și încurajat să-și atingă potențialul.

Exemplu:

Plan de acțiune al Comisiei pentru integrarea elevilor cu CES (CIEC)

An școlar: 2025–2026

Unitatea de învățământ: Școala Gimnazială ”Mircea cel Bătrân” Pitești

Obiectiv general: Asigurarea condițiilor necesare pentru integrarea reală și eficientă a elevilor cu cerințe educaționale speciale (CES) în cadrul școlii de masă.

Nr. crt.	Obiective specifice	Activități / Măsuri	Responsabili	Termen	Indicatori de realizare
1.	Identificarea și monitorizarea elevilor cu CES	• Centralizarea certificatelor de orientare emise de CJRAE (COSP) • Întocmirea dosarelor individuale ale elevilor	Responsabil CIEC, diriginți, consilier școlar, profesori itineranți, logoped	- Septembrie	• Dosare complete • Bază de date actualizată
2.	Elaborarea și implementarea PSI-urilor (Planuri de Servicii Individualizate) și PIP-urilor (Planuri de Intervenție Personalizate)	• Organizarea întâlnirilor pentru elaborarea PSI-urilor și PIP-urilor • Monitorizarea implementării în cadrul colectivului clasei	Învățător/ diriginte, cadre didactice, consilier, profesori itineranți (acolo unde este prevăzut)	- Septembrie - Octombrie - Actualizare semestrială	• Număr de PSI-uri și PIP-uri elaborate și implementate • Rapoarte semestriale de progres
3.	Formarea continuă a cadrelor didactice	• Identificarea nevoilor de formare • Facilitarea accesului la cursuri acreditate și workshopuri tematice • Organizarea de sesiuni interne (ex. partajare de bune practici)	Director, responsabil cu formarea, Comisia CEAC	- Semestrial	• Nr. cadre didactice formate • Feedback din partea participanților

Nr. crt.	Obiective specifice	Activități / Măsur	Responsabili	Termen	Indicatori de realizare
4.	Sprijin profesional și emoțional pentru cadrele didactice	• Organizarea de sesiuni de consiliere pedagogică • Crearea unui grup de sprijin/ intervizare • Mentorate între colegi	Consilier școlar, coordonator comisie, director	- Periodic	• Participare la sesiuni • Grad de satisfacție exprimat în chestionare
5.	Implicarea părinților în procesul de incluziune	• Discuții individuale și colective cu părinții • Ghiduri și materiale informative pentru părinți • Implicarea părinților în stabilirea și urmărirea PIP	Diriginți/ învățători, profesori itineranți, consilier, comisie CES	- Continuu	• Nr. întâlniri • Rapoarte de colaborare • Chestionare de feedback
6.	Asigurarea resurselor educaționale și adaptarea mediului	• Identificarea necesarului (materiale, tehnologie, spațiu) • Adaptarea conținuturilor și metodelor • Facilitarea accesului la tehnologii asistive	Director, profesori, Comisia pentru curriculum	- Continuu	• Gradul de acces la resurse • Exemple de adaptări documentate
7.	Monitorizarea progresului elevilor cu CES	• Evaluări periodice • Întâlniri semestriale de analiză • Recomandări pentru ajustarea intervenției	Comisia de integrare, învățători/ diriginți, profesori, profesori itineranți consilier	- Semestrial - La finalul anului școlar	- Rapoartele de progres, semestriale și finale ale elevilor cu CES

Mențiuni suplimentare:

- ✓ Planul va fi revizuit anual, în funcție de dinamica școlii și a nevoilor elevilor;
- ✓ Toate activitățile trebuie documentate și documentele arhivate conform legislației în vigoare;
- ✓ Comisia colaborează permanent cu CJRAE (SEOSP), cu alte instituții relevante și cu ONG-uri.

ACTIVITĂȚILE INTEGRATE ȘI EFICIENȚA LOR ÎN ACTUL DIDACTIC

Prof. Eniță Ileana, Școala Gimnazială „Mircea cel Bătrân”, Pitești

Dezideratul oricărei societăți moderne este incluziunea socială. Incluziunea școlară, ca oportunitate pentru orice copil, indiferent de particularitățile sale de dezvoltare și învățare, apartenență etnică, religioasă și socio-economică, devine primul pas spre punerea acesteia în practică. De aici decurge rolul și importanța educației incluzive.

Procesul de implementare a educației incluzive este complex și implică participarea tuturor actorilor: autorități publice centrale, instituțiile de învățământ general, familia, instituțiile de formare profesională inițială și continuă, societatea civilă.

Fiecare copil este unic și diferit, are abilități distincte, învață în ritmul și stilul său propriu, iar școala are menirea de a se adapta și valorifica aceste particularități. De aceea, mediile educaționale incluzive, prietenoase și fără bariere ar trebui să existe în fiecare școală, astfel încât toți copiii să își dezvolte maximal potențialul academic, emoțional, fizic și social. Educația incluzivă este răspunsul la această provocare adresată educației. Educația incluzivă este aceea în care **toți copiii** beneficiază de o **educație de calitate**, într-un **mediu incluziv**.

În acest context, trebuie avut în vedere modificarea strategiei de coordonare și implicare activă a cadrelor didactice, părinților, elevilor și comunității în procesul decizional și în politicile de dezvoltare a școlii. Astfel, parteneriatul școală-familie-comunitate trebuie să devină o prioritate a strategiilor orientate către asigurarea unei educații de calitate pentru toți copiii.

Dezvoltarea parteneriatelor cu familia și comunitatea este esențială în asigurarea unui proces educațional incluziv de calitate. Cadrul didactic trebuie să asigure relații de colaborare și respect cu familia și comunitatea, să motiveze implicarea părinților și a membrilor comunității, dezvoltând parteneriate, menite să antreneze structurile asociative ale copiilor /elevilor și ale părinților și instituțiile partenere din comunitate la elaborarea proiectelor educaționale, în scopul sporirii calității educației la nivel de clasă sau instituție.

Formarea cadrelor didactice din perspectiva asigurării unei educații de calitate pentru toți copiii vizează redefinirea domeniilor de competență, care reflectă profilul cadrului didactic incluziv, după cum urmează :

- oferă elevilor un spațiu de manifestare și afirmare a valorilor diversității;
- acordă suport tuturor elevilor;
- cooperează/colaborează cu alții (cu alți specialiști).

În același timp, studiile arată că, în prezent, formarea continuă a cadrelor didactice în domeniul educației incluzive nu oferă suficient suport metodologic practic în dezvoltarea competențelor necesare cadrului didactic pentru lucrul în echipă și suport individualizat fiecărui elev.

De asemenea, un aspect important al asigurării accesului la o educație incluzivă de calitate îl reprezintă implicarea copiilor în procesul de luare a deciziilor. Însă, studiile în domeniu menționează că în majoritatea cazurilor, copiii cu dizabilități sunt excluși din procesele de luare a deciziilor care îi afectează, opinia lor fiind neglijată și ignorată de autorități.

Toți copiii, fără discriminare, au dreptul de a participa la jocuri și activități recreative proprii vârstei, precum și la viața culturală și artistică.

În concluzie, ca obiective prioritare pentru implementarea unei educații de calitate pentru toți copiii, se regăsesc:

- asigurarea șanselor egale la o educație de calitate pentru fiecare copil, tânăr, adult, la toate nivelurile și ciclurile sistemului de învățământ;
- formarea unei culturi și a unei societăți incluzive în vederea incluziunii în comunitate a copiilor și tinerilor cu cerințe educaționale speciale;
- elaborarea și dezvoltarea cadrului de asigurare a calității pe dimensiunea educație incluzivă;
- consolidarea capacităților instituționale la toate nivelurile de învățământ pentru asigurarea accesului, relevanței și calității educației incluzive;
- prevenirea și combaterea violenței, neglijării și exploatării copiilor;
- redimensionarea semnificației sociale a maternității și a paternității și a rolului ambilor părinți în creșterea și educarea copiilor.

Toate acestea au menirea atingerii unui scop final care se constituie într-un corpus ce variază în funcție de particularitățile socio-economice și culturale ale unei societăți.

Așadar, educația incluzivă prevede schimbarea și adaptarea continuă a sistemului educațional, care să răspundă diversității copiilor și cerințelor individuale de dezvoltare, pentru a oferi tuturor, oportunități și șanse egale de a beneficia de o educație de calitate.

Bibliografie:

- Velișco, N., (coord.), 2017, Educație incluzivă, <https://mecc.gov.md>, [https://mecc.gov.md/sites/default/files/educatie_incluziva_final.pdf], accesat în iunie 2019;
- *** educatieincluziva.info, Ce este educația incluzivă, [http://educatieincluziva.info/ce_este_educatia_incluziva], accesat în iunie 2019.
- UNICEF, Analiza situației privind formarea continuă a cadrelor didactice în domeniul centrării pe copil și educației incluzive, 2016

EDUCAȚIA INCLUZIVĂ LA ORA DE GEOGRAFIE – ROLUL PROFESORULUI ÎN SPRIJINIREA ELEVILOR CU CES

Inspector școlar pentru geografie și biologie, prof. Sebastian Florescu

Integrarea elevilor cu cerințe educaționale speciale într-un sistem educațional incluziv presupune mai mult decât acceptarea acestora în sala de clasă. Pentru profesorii de geografie, această misiune înseamnă transformarea lecțiilor într-un spațiu accesibil tuturor, unde conținutul este adaptat, metodele sunt variate, iar fiecare elev este încurajat să participe activ la învățare.

1. Observarea și înțelegerea nevoilor elevilor cu CES

Profesorii de geografie pot fi printre primii care observă dificultăți legate de orientare spațială, înțelegerea hărților, citirea legendelor sau procesarea informațiilor vizuale. Este important:

- Să țină un jurnal de observație pentru elevii care întâmpină dificultăți persistente;
- Să colaboreze cu consilierul școlar sau profesorul de sprijin pentru evaluări și intervenții timpurii;
- Să contribuie activ cu observații și recomandări la elaborarea PIP sau PSI.

2. Colaborarea interdisciplinară

Geografia, prin natura sa integrativă, oferă oportunități excelente de colaborare:

- Lucrul în echipă cu profesorii de sprijin pentru adaptarea materialelor didactice (ex. hărți simplificate, fișe ilustrate);
- Implicarea logopedului sau psihopedagogului în sprijinirea elevilor cu dificultăți de limbaj sau de învățare;
- Dialog constant cu familia pentru înțelegerea barierelor din afara școlii.

3. Adaptarea lecțiilor de geografie

Pentru elevii cu CES, adaptarea nu înseamnă simplificare excesivă, ci restructurarea modului de prezentare și evaluare:

- Folosirea de hărți tactile, planșe 3D, globuri sau materiale digitale interactive;
- Prezentarea etapizată a noțiunilor, cu explicații vizuale și exemple din viața reală;
- Oferirea de variante alternative la evaluare: proiecte, colaje, prezentări orale, aplicații pe teren.

4. Sprijinul și formarea continuă

Profesorii de geografie se pot confrunta cu provocări în adaptarea conținutului teoretic sau abstract (ex. relieful, clima, procesele geomorfologice):

- Participarea la cursuri de formare dedicate educației incluzive și utilizării resurselor digitale;
- Implicarea în grupuri de practică pedagogică unde pot discuta metode adaptate disciplinei;
- Consultarea cu colegii pentru schimb de materiale sau soluții de predare diferențiată.

5. Construirea unui climat pozitiv în clasă

Geografia deschide porți spre înțelegerea lumii, a diversității culturale și a relației om-natură:

- Promovarea toleranței și respectului față de diversitate prin lecții tematice (ex. multiculturalitate, moduri de viață diferite);
- Utilizarea jocurilor de rol, dezbaterilor sau studiilor de caz pentru dezvoltarea empatiei;
- Prevenirea excluziunii sociale prin activități de grup care valorizează contribuția fiecărui elev.

Educația incluzivă în ora de geografie înseamnă să creezi contexte de învățare în care toți elevii pot înțelege lumea, indiferent de dificultățile pe care le întâmpină. Cu resurse potrivite, sprijin profesional și deschidere, profesorul de geografie devine un facilitator al incluziunii – un ghid care face ca harta educației să fie accesibilă fiecărui copil.

Cum se poate aborda incluziunea elevilor cu CES în orele de geografie:

1. Rolul profesorului de geografie în context incluziv

- ✓ Geografia este o disciplină cu potențial practic, vizual, integrator.
- ✓ Lecțiile pot deveni un spațiu valoros de incluziune în care elevii cu CES să fie activi, valorizați și sprijiniți.
- ✓ Profesorul este mediator al cunoașterii și modelator al atitudinilor.

2. Cunoștințe esențiale despre CES pentru profesori

- ✓ Tipuri frecvente de CES: dificultăți de învățare, tulburări de atenție, TSA, deficiențe senzoriale/ motorii.
- ✓ Caracteristici și manifestări comportamentale observabile.
- ✓ Importanța identificării timpurii și colaborării cu echipa multidisciplinară.

3. Adaptarea conținuturilor și metodelor în geografie

- ✓ Fragmentarea lecțiilor în pași mici, cu obiective clare.
- ✓ Utilizarea hărților tactile, imaginilor, machetelor, simulărilor.
- ✓ Activități de grup cu roluri adaptate capacităților fiecărui elev.
- ✓ Exemple:
 - Descrierea unui peisaj prin poveste senzorială.
 - Realizarea unei hărți mentale colective.
 - Jocuri didactice cu imagini sau cuvinte-cheie pentru reținerea informațiilor.

4. Evaluarea diferențiată în geografie

- ✓ Flexibilitate în evaluare: oral, desen, machetă, prezentare, portofoliu.
- ✓ Accent pe progres individual, nu pe comparație.
- ✓ Feedback pozitiv și motivant.

5. Relația cu familia și specialiștii

- ✓ Colaborarea cu profesorul itinerant, consilierul școlar.
- ✓ Implicarea părinților în activități simple: proiecte, teme adaptate.
- ✓ Comunicarea empatică și clară despre nevoile și progresele elevului.

6. Climatul psiho-emoțional în clasă

- ✓ Promovarea empatiei și colaborării.
- ✓ Activități care cultivă respectul față de diversitate (ex: dezbateri despre multiculturalism, probleme de mediu globale).
- ✓ Prevenirea etichetării și a excluderii sociale.

7. Sprijin pentru profesor

- ✓ Participarea la cursuri de formare continuă.
- ✓ Mentorat, grupuri de lucru, comunități profesionale.
- ✓ Sprijin emoțional din partea conducerii și colegilor.

8. Profesorul de geografie – facilitator al incluziunii

- ✓ Rolul său este esențial în conturarea unui mediu în care toți elevii pot explora lumea și se pot dezvolta.
- ✓ Incluziunea înseamnă adaptare, colaborare, deschidere.
- ✓ Nu trebuie perfecțiune, ci disponibilitate și curaj de a cere sprijin.

Materiale-suport posibile pentru debutanți sau profesori care nu au avut elevi cu CES:

- ✓ Exemple de planuri de lecții adaptate (teme: forme de relief, climă, continentul Europa etc.)
- ✓ Studii de caz.
- ✓ Fișe de observare, grile de evaluare diferențiată.
- ✓ Resurse vizuale (imagini, hărți, aplicații interactive).

Plan de activități metodice pentru integrarea elevilor cu CES – Catedra de geografie**An școlar: 2025–2026**

Nr. crt.	Activitatea	Scopul activității	Perioada	Responsabil	Observații
1.	Atelier: “Incluziunea elevilor cu CES în lecțiile de geografie”	Formare practică privind adaptarea conținuturilor și metodelor	Octombrie	Responsabil catedră	Utilizare fișe, exemple concrete
2.	Întocmirea portofoliului de bune practici incluzive	Promovarea strategiilor aplicate la clasă	Pe parcursul anului	Toți profesorii	Se pot include exemple de lecții, evaluări, observații
3.	Sesiune de schimb de experiență cu profesorul itinerant/ consilierul școlar	Îmbunătățirea colaborării interdisciplinare	Noiembrie	Responsabil catedră	Dialoguri aplicate pe studii de caz

Nr. crt.	Activitatea	Scopul activității	Perioada	Responsabil	Observații
4.	Observarea și analizarea unei lecții demonstrative adaptate	Învățare prin observare și reflecție didactică	Modulul I și II	Cadru didactic desemnat	Elev cu CES integrat în colectiv
5.	Mini-proiect geografic integrator cu toți elevii clasei	Dezvoltarea colaborării și empatiei între elevi	Modulul III și IV	Profesorii claselor implicate	Produse finale: hărți, postere, prezentări
6.	Revizuirea planificărilor din perspectiva incluziunii	Adaptarea conținuturilor pentru a susține învățarea diferențiată	Ianuarie și iunie	Catedra de geografie	Cu sprijinul profesorului itinerant, dacă este posibil
7.	Participare la cursuri/webinarii pe tema educației incluzive	Dezvoltare profesională continuă	Pe tot parcursul anului	Individual	Raportare în cadrul catedrei și la Cercurile pe disciplină
8.	Crearea unui set de resurse vizuale adaptate (fișe, hărți, jocuri)	Suport didactic accesibil pentru toți elevii	Martie	Grup de lucru	Se pot stoca digital pe platforma școlii
9.	Evaluare internă a progresului în incluziune	Analiză reflexivă și identificare de noi nevoi de formare	Mai	Catedra de geografie	Se poate utiliza un chestionar pentru autoevaluare

Integrarea elevilor cu cerințe educaționale speciale în cadrul orelor de geografie nu reprezintă doar o obligație legală și etică, ci o oportunitate strategică de a construi practici educaționale relevante, echitabile și centrate pe diversitatea reală a clasei.

Când profesorul de geografie învață să privească lumea și prin ochii elevilor cu CES, harta clasei se deschide cu adevărat către toți.

PROVOCĂRI ȘI SOLUȚII INCLUZIVE

Prof. Daniela Georgescu, Școala Gimnazială „Mircea Eliade”, Pitești

Educația incluzivă reprezintă un concept esențial într-o societate modernă, democratică și echitabilă, având ca scop asigurarea accesului egal la educație pentru toți copiii, indiferent de particularitățile lor fizice, intelectuale, sociale, emoționale sau culturale. În același timp, implementarea educației incluzive ridică numeroase provocări, atât la nivelul sistemului educațional, cât și în cadrul comunității.

Egalitatea de șanse reprezintă un principiu fundamental într-o societate democratică și echitabilă. A oferi fiecărui individ șansa de a reuși, indiferent de gen, etnie, religie, dizabilitate sau statut social, înseamnă a construi o lume mai dreaptă. Cu toate acestea, drumul spre o reală egalitate este presărat cu numeroase provocări.

Egalitatea de șanse reprezintă un pilon al democrației și coeziunii sociale, pornind de la premisa că fiecare individ trebuie să aibă acces echitabil la oportunități de dezvoltare și participare. Realizarea acestui ideal însă întâmpină obstacole semnificative, iar implicarea societății este esențială pentru crearea unor medii incluzive.

Provocări actuale

1. Lipsa resurselor umane și materiale

Multe școli nu dispun de personal specializat (consilieri, logopezi, profesori de sprijin) sau de materiale didactice adaptate pentru nevoile diferite ale elevilor.

2. Formarea insuficientă a cadrelor didactice

Profesorii nu sunt întotdeauna pregătiți să gestioneze diversitatea din clasă. Este nevoie de formare continuă pentru dobândirea de competențe didactice, psihopedagogice și socio-emoționale.

3. Mentalități rezistente la schimbare

Atitudinile negative sau neînțelegerea conceptului de incluziune din partea cadrelor didactice, a părinților sau chiar a elevilor pot deveni bariere în calea aplicării eficiente a educației incluzive.

4. Adaptarea curriculumului

Planurile de învățământ standardizate nu corespund întotdeauna nevoilor individuale ale elevilor. Este necesară flexibilizarea conținuturilor și metodelor de predare.

5. Colaborarea cu familia și comunitatea

Implementarea educației incluzive necesită implicarea activă a părinților și a comunității, ceea ce presupune un efort suplimentar de comunicare, informare și sprijin.

6. Acces inegal la educație și resurse

Copiii din zone rurale sau familii sărace nu beneficiază de aceleași condiții ca cei din orașe sau medii privilegiate. Fără educație, șansele lor la un viitor mai bun sunt reduse drastic.

Soluții incluzive

1. Educație echitabilă și adaptată

- Investiții în școli din zonele defavorizate, acces la tehnologie și sprijin pentru elevii cu nevoi speciale.
- Programe de mentorat și burse pentru grupurile vulnerabile.

2. Promovarea diversității și a respectului

- Campanii de conștientizare în școli, media și spațiul public.
- Învățarea valorii empatiei, respectului și cooperării încă de la o vârstă fragedă.

3. Reprezentare echitabilă

- Implicarea tuturor categoriilor sociale în luarea deciziilor: în politică, administrație, educație sau cultură.
- Vocea celor marginalizați trebuie să fie ascultată.

4. Respectarea drepturilor fundamentale

- Educația incluzivă se bazează pe principiile drepturilor omului și ale echității sociale. Fiecare copil are dreptul la o educație de calitate, într-un mediu care îi respectă și valorizează diferențele.

5. Diversitate și toleranță

- Prin educație incluzivă, copiii învață să accepte și să respecte diversitatea, dezvoltând empatie, cooperare și gândire critică – valori esențiale pentru o societate sănătoasă și unită.

6. Reducerea marginalizării și a discriminării

- Educația incluzivă combate excluziunea socială și stigmatizarea, oferind oportunități egale tuturor copiilor, inclusiv celor cu dizabilități, celor din medii defavorizate sau minorități etnice.

Concluzii

Educația incluzivă este mai mult decât o opțiune – este o obligație morală și legală pentru orice sistem educațional modern. Ea contribuie la construirea unei societăți în care fiecare individ are șansa de a se dezvolta și de a participa activ la viața comunității. Totuși, pentru ca acest ideal să devină realitate, este nevoie de voință politică, investiții, formare profesională și, mai ales, de o schimbare profundă de mentalitate. Doar prin eforturi susținute și colaborative, educația incluzivă poate deveni un standard, nu o excepție.

Egalitatea de șanse nu se oferă, se construiește. Este nevoie de voință politică, implicare civică și solidaritate pentru ca fiecare om să aibă posibilitatea de a-și atinge potențialul. Doar prin soluții incluzive și respect pentru diversitate putem crea o societate în care **nimeni nu este lăsat în urmă**.

ASPECTE ALE EVALUĂRII COPIILOR CU DIFICULTĂȚI DE ÎNVĂȚARE

prof. Antoaneta Gheorghe, Școala Gimnazială "Mircea cel Bătrân", Pitești

Educația specială are în vedere un anumit tip de educație adaptată și destinată copiilor care nu reușesc să atingă, în cadrul învățământului obișnuit, nivele educative și sociale corespunzătoare vârstei. Acești copii sunt cu cerințe educative speciale în plan educativ, ca urmare a unor disfuncții sau deficiențe de natură intelectuală, senzorială, psihomotrice, fiziologice sau ca urmare a unor condiții psihoafective, socioeconomice sau de altă natură.

Aceste cerințe educative speciale solicită abordarea actului educațional de pe poziția capacității elevului deficient sau aflat în dificultate de a înțelege și valorifica în plan personal conținutul învățării, și nu de pe poziția profesorului sau educatorului care desfășoară activitatea instructiv – educativă în condițiile unei clase omogene sau pseudo-omogene de elevi.

Pentru un cadru didactic, provocarea este reprezentată de asigurarea normalizării, adică a unui climat de acceptare a copiilor cu CES în cadrul comunității de elevi, în scopul dezvoltării și valorificării optime a potențialului de care dispun. Altfel spus, normalizarea se referă la sprijinul oferit persoanelor cu cerințe speciale de către componentele sistemului pentru a permite acestora un mod de viață similar sau apropiat cu al celorlalți membrii ai societății. Consecințele practice ale normalizării sunt programele și acțiunile bazate pe incluziunea și integrarea copiilor cu dizabilități sau nevoi speciale în școala publică.

Din absența omogenității formațiunii școlare, și mă refer aici la decalajele mari ce se creează între capacitățile normale de dezvoltare și deficiențele ce apar în cazul așa numiților copii cu CES, decurg o serie de probleme legate de evaluare, adică de măsurarea și aprecierea cantitativă a efectelor învățării școlare. Este evident că dacă apropierea elevului de conținutul învățării se face diferențiat, prin intermediul fișelor de lucru, și evaluarea va presupune parcurgerea diferențiată a unor itemi în cadrul aceleași evaluări, dar de asemenea manieră încât să creeze sentimentul satisfacerii, al încrederii personale atât pentru elevii cu dificultăți de învățare, cât și pentru cei cu capacități normale. O astfel de abordare, cu siguranță, va avea ca efect și o mai bună incluziune în colectivul de elevi pentru că fiecare va înțelege, pe o scară a valorilor, care îi este locul și în ce măsură își poate îmbunătăți performanțele. Importanța unei bune evaluări a colectivului de elevi decurge din faptul că aceasta îndeplinește numeroase funcții care determină reglarea ulterioară a procesului instructiv-educativ precum funcția de constatare și diagnosticare, de informare, de predicție, de perfecționare și inovare etc.

Ca profesor de limba și literatura română, am întâmpinat dificultăți în evaluarea prin teste sumative sau de bilanț, la finele unei etape de instruire, a unei teme, a unui capitol și, periodic, la sfârșitul modulelor. Dificultatea a decurs din realizarea unei evaluări omogene prin care cei cu capacități normale de învățare să nu se simtă discriminați de faptul că nu sunt evaluați prin itemi la

fel de ușori precum elevul / elevii cu nevoi educative speciale și viceversa. Pentru a preîntâmpina eventualele discrepanțe, am conceput teste pe niveluri cuprinzând grade de dificultate de la foarte ușor către dificil, astfel încât fiecare elev să lucreze până la punctul până la care este capabil. Un test docimologic pe care l-am aplicat colectivului clasei a VII-a unde există un elev cu nevoi educative speciale este cel care urmează. În urma aplicării, am constatat că elevii au avut sentimentul unei evaluări obiective, în care fiecare a fost evaluat în funcție de abilitățile și deprinderile personale, fără să se simtă nedreptățit. Elevul cu nevoi educative speciale, de asemenea, a căpătat încredere prin faptul că a lucrat pe același material ca și ceilalți, cu toate că nu a reușit să rezolve corect decât itemii de la nivelul I și parțial itemii 6 și 7 de la nivelul doi.

Nivel I

1. Pune în pereche substantivul cu adjectivul potrivit. Alcătuieste enunțuri cu grupurile de cuvinte obținute.

soare	interesantă	_____
ramuri	prietenos	_____
cățeluș	desfrunzite	_____
carte	vesel	_____
ploaie	rece	_____

2. Scrie trei propoziții despre vară în care să folosești sintagmele (grupurile de cuvinte): *razele fierbinți, valurile înspumate, florile parfumate.*

3. Completați casetele cu semnele de punctuație potrivite:

Maria ☐ Dan ☐ Adrian și Ioana sunt în grădină ☐ Coșurile sunt pline cu legume ☐ cartofi ☐ ceapă ☐ ardei ☐ vinete și roșii.

☐ Maria ☐ mergem și în livadă ☐ întreabă Dan.

Fetița răspunse ☐

☐ Abia după ce terminăm munca în grădină ☐

☐ Ce rodnică este toamna ☐

4. Desparte în silabe cuvintele:

astru descoperire ireal.....

actual bacalaureat

5. Identifică diftongii, triftongii și vocalele în hiat din următoarele cuvinte:

toamnă:

neam:

voință:

știință:

nemțoaică:

6. Asociază cuvintele din coloana stângă cu sinonimele neologice din coloana dreaptă:

veșnic
molipsitor
asemănător
a rugini
copilăresc

trecător
identic
etern
infatuat
orgolios
infantil
contagios
a se oxida

7. Scrie câte un antonim pentru cuvintele:

negativ..... silitor egoist.....
devreme
dificil

8. Subliniază pleonasmul din enunțurile următoare:

- A aflat despre grevă din mijloacele mass-media.
- Sunt un june tânăr și nefericit.
- A revenit din nou la noi.
- Concluzia finală a fost că nu s-a studiat la modul serios.
- Mi-a vorbit firesc și natural.

9. Alege, prin subliniere, varianta corectă:

- A făcut aluzie / iluzie la greșeala comisă.
- Îmi vorbea pe un ton familial / familiar.
- Oralul / orarul a fost bine întocmit.
- Cabana este o locuință temporară / temporală.
- Războaiele produc erori / orori de nedescris.

10. Citește cu atenție și răspunde cerințelor formulate:

*Pe-aici când plouă, plouă îndesat,
Nu ține ca la noi un ceas ori două,
Că ziua plouă, plouă pe-nserat,
și când se crapă iar de ziuă – plouă.*

*În faptul zilei, streșinile plâng.
Pădurea stă plouată ca o curcă.
Natura calcă cu piciorul stâng:*

Pe-aici când plouă – plouă, nu se-ncurcă!

Iar când s-arată soarele sărac

De după nouri, ca să-ți facă-n ciudă,

n-apuci a scoate nasul din cerdac,

că până la întoarcere – te udă. (...)

(George Topârceanu, *Plouă*)

- a) Numește un cuvânt cheie folosit în poezie.

- b) Precizează rolul cratimei în structura *s-arată*.

- c) Numește figurile de stil din structurile:

Streșinile plâng

.....

Pădurea stă plouată ca o curcă

.....

Soarele sărac

.....

Pe-aici când plouă, plouă

.....

- d) Comentează, în 3 – 5 enunțuri, titlul poeziei.

TOLERANȚĂ, DIVERSITATE, INCLUZIUNE

Prof. Carmen-Gabriela Guțu, Școala Gimnazială "Mircea cel Bătrân", Pitești

Într-o societate în continuă schimbare, conceptele de *toleranță*, *diversitate* și *incluziune* nu mai sunt simple idealuri, ci necesități fundamentale pentru o conviețuire pașnică și echitabilă.

1. *Toleranța-rădăcina respectului uman*

Trăim într-o lume în care suntem tot mai diferiți, iar toleranța devine una dintre cele mai importante valori pe care le putem cultiva, fiind baza oricărei relații sănătoase – fie că vorbim de familie, de prietenie, de școală sau de societate. Toleranța înseamnă să accepți că ceilalți pot gândi, simți, trăi și crede diferit față de tine. Aceasta nu înseamnă că trebuie să fim de acord cu tot ce spun sau fac ceilalți, ci să le respectăm dreptul de a fi diferiți. O societate tolerantă nu este una lipsită de conflicte, ci una care știe să le gestioneze prin dialog, nu prin ură, să asculte înainte de a judeca, să înțeleagă că lumea nu se învâрте în jurul convingerilor noastre și că diversitatea de idei sau de stiluri de viață face parte din frumusețea umanității.

Educația joacă un rol esențial în cultivarea toleranței. Copiii învață încă din școală că a fi diferit nu înseamnă a fi greșit. Astfel, ei devin adulți care știu să asculte, nu doar să reacționeze.

2. *Diversitatea-bogăția care ne unește*

Diversitatea, fie ea culturală, lingvistică, religioasă este prezentă în fiecare colț al lumii: în limbile pe care le vorbim, în obiceiurile noastre, în religiile pe care le practicăm sau în identitățile noastre personale. Este ceea ce face ca omenirea să fie complexă și fascinantă. Oamenii sunt diferiți, deosebindu-se prin experiențele de viață, prin modul în care privim lumea, prin ceea ce credem, iubim, visăm. Acestea, însă, nu trebuie să fie un obstacol, ci oportunități. O comunitate diversă este o comunitate mai creativă, mai deschisă, mai capabilă să găsească soluții inovatoare la probleme complexe.

Diversitatea ne învață respectul. Atunci când cunoști oameni care gândesc altfel, înveți să asculți. Atunci când înveți o altă limbă, înveți să înțelegi o altă cultură. Când intri într-o clasă în care colegii tăi vin din medii diferite, ai șansa să vezi lumea din mai multe perspective. Tot diversitatea este cea care ne unește în fața provocărilor comune. Problemele globale – cum ar fi schimbările climatice, sărăcia sau conflictele – nu pot fi rezolvate decât împreună, cu idei venite din toate colțurile lumii și cu respect față de ceea ce fiecare aduce la masă. Într-o societate care valorizează diversitatea, oamenii nu sunt forțați să se conformeze, ci sunt încurajați să fie autentici. Și tocmai prin această autenticitate comună putem construi o lume mai dreaptă și mai umană.

3. Incluziunea- puntea dintre diferențe

Incluziunea este forma practică a acestor valori. Nu e suficient să tolerăm sau să recunoaștem diversitatea – trebuie să construim activ spații în care toți oamenii să se simtă parte din comunitate. Incluziunea înseamnă acces egal, participare reală și respect autentic.

Într-o școală incluzivă, toți copiii – indiferent de dizabilități, etnie, limbă sau statut social – învață împreună și se simt acceptați. Într-un loc de muncă incluziv, fiecare angajat este valorizat, ascultat și sprijinit. A fi incluziv înseamnă să dăm o șansă reală fiecărei persoane de a-și găsi locul și rostul. Un loc de muncă incluziv, o școală incluzivă sau o societate incluzivă sunt locuri unde nu doar că ești acceptat, ci ești și valorizat pentru cine ești. Incluziunea presupune ca nimeni să nu fie lăsat deoparte. Este despre a ne asigura că toți – indiferent de origine, religie, etnie, dizabilitate, gen, orientare sexuală sau statut social – au șanse egale de a participa la viața comunității, la educație, la muncă și la decizie. Este, practic, forma concretă a respectului. O școală incluzivă este una în care fiecare copil are un loc în bancă, dar și în conversație. Un loc de muncă incluziv este cel în care nu doar că se angajează persoane diferite, ci și se ascultă opiniile lor, se adaptează condiții și se oferă sprijin real.

Toleranța, diversitatea și incluziunea nu sunt doar vorbe frumoase, ci principii prin care putem construi o lume mai deschisă, mai pașnică și mai creativă.

BIBLIOGRAFIE:

- Mara D., *„Strategii didactice în educația incluzivă”*, Editura Didactică și Pedagogică, București;
- Cucos, C.: *Educația. Dimensiuni culturale și interculturale*, Ed. Polirom, Iași

OBSTACOLELE INTEGRĂRII COPIILOR CU CERINȚE EDUCAȚIONALE SPECIALE ÎN ȘCOLILE ROMÂNEȘTI

Prof. Amalia Ispas, Școala Gimnazială "Mircea cel Bătrân", Pitești

Integrarea copiilor cu cerințe educaționale speciale (CES) în învățământul de masă reprezintă un obiectiv esențial al unui sistem educațional incluziv și echitabil. Deși România a făcut pași importanți în această direcție, în practică, elevii cu CES se confruntă cu numeroase obstacole care le afectează atât dezvoltarea academică, cât și pe cea socială. Acest referat își propune să evidențieze principalele dificultăți întâmpinate de acești copii în școlile românești.

1. Lipsa resurselor materiale și umane

Unul dintre cele mai mari obstacole este lipsa resurselor necesare pentru a sprijini educația adaptată nevoilor copiilor cu CES. Multe școli nu dispun de personal specializat, precum logopezi, psihopedagogi sau profesori de sprijin. De asemenea, nu există suficiente materiale educaționale adaptate (manuale, fișe de lucru, echipamente speciale), ceea ce îngreunează procesul de învățare.

2. Instruirea insuficientă a cadrelor didactice

Deși legislația prevede integrarea copiilor cu CES, mulți profesori nu sunt pregătiți să gestioneze nevoile specifice ale acestor elevi. Lipsa formării în domeniul educației incluzive duce la situații în care copiii nu beneficiază de adaptări curriculare corespunzătoare sau de un climat favorabil învățării. Acest aspect afectează performanțele școlare ale elevilor și le poate crea frustrări sau stări de anxietate.

3. Atitudinile negative și discriminarea

Un alt obstacol important este reprezentat de atitudinile negative ale colegilor, părinților și chiar ale unor cadre didactice. Din lipsă de informare sau din prejudecăți, copiii cu CES sunt adesea marginalizați, stigmatizați sau tratați cu inferioritate. Aceste experiențe afectează încrederea în sine a elevilor și pot duce la izolare socială sau chiar abandon școlar.

4. Birocrația și procedurile greoaie

Accesul la servicii de sprijin educațional este adesea îngreunat de birocrăție. Obținerea certificatului CES, stabilirea planului de intervenție personalizat (PIP) sau colaborarea cu specialiștii din centrele județene de resurse presupune un proces anevoios care necesită timp și implicare din partea familiei, uneori peste posibilitățile acesteia.

5. Lipsa implicării comunității

Integrarea eficientă a copiilor cu CES presupune colaborarea dintre familie, școală și comunitate. În multe cazuri, însă, această colaborare lipsește sau este superficială. Fără sprijinul

autorităților locale, al ONG-urilor și al societății civile, școlile nu reușesc să creeze un mediu educațional incluziv autentic.

Concluzie

Pentru ca elevii cu cerințe educaționale speciale să fie integrați cu succes în școlile românești, este necesară o abordare complexă, care să implice investiții în resurse, formare continuă a cadrelor didactice, schimbarea atitudinilor sociale și simplificarea procedurilor birocratice. Educația incluzivă nu trebuie să rămână doar un ideal teoretic, ci să devină o realitate practică pentru fiecare copil, indiferent de particularitățile sale.

TRIADA INCLUZIUNII: COLABORAREA ȘCOALĂ-FAMILIE-COMUNITATE ÎN SPRIJINUL EDUCAȚIEI INCLUZIVE

*Studentă Ivan Irina Maria, Facultatea de Psihologie și Științele Educației,
Universitatea din București*

Articolul de față își propune să exploreze în profunzime rolurile distincte și complementare ale școlii, familiei și comunității în promovarea educației incluzive. Se vor analiza bunele practici, obstacole frecvente, dar și direcții strategice de intervenție menite să consolideze această triadă a sprijinului. În același timp, vor fi abordate tensiunile conceptuale și provocările de implementare care însoțesc acest demers, propunând o viziune echilibrată între ideal și practică în construirea unui sistem educațional incluziv și echitabil pentru toți.

Educația incluzivă reprezintă un ansamblu de strategii, metode și procese menite să transforme în realitate dreptul universal la o educație accesibilă, adaptată și relevantă. Aceasta recunoaște că procesul de învățare începe din copilărie și continuă de-a lungul întregii vieți, având loc atât în familie și comunitate, cât și în medii formale, informale sau non-formale. Fiind un proces evolutiv, educația incluzivă se adaptează constant în funcție de contextul cultural și social.

Scopul său principal este de a sprijini comunitățile, instituțiile și structurile educaționale în combaterea discriminării, celebrarea diversității și facilitarea accesului egal la educație pentru toți. Se pune un accent deosebit pe respectarea și recunoașterea tuturor diferențelor legate de vârstă, gen, etnie, limbă, sănătate, statut economic, religie, dizabilitate, stil de viață sau alte particularități. Educația incluzivă este parte a unei strategii globale ce urmărește echitatea socială, participarea activă și respectarea drepturilor fundamentale ale fiecărui individ.

În esență, principiul fundamental al educației incluzive presupune ajustarea sistemului educațional pentru a răspunde nevoilor elevilor, nu invers. Excluderea este înțeleasă ca o problemă a sistemului, nu ca o trăsătură individuală (Stubbs, 2008).

Educația incluzivă presupune schimbări semnificative în modul în care este organizat sistemul educațional. Nu este suficientă integrarea fizică a copiilor cu CES în clasele de masă. Este necesară o reconstrucție a școlii ca instituție, astfel încât toți elevii să poată învăța și să se dezvolte împreună, într-un ritm propriu.

Conform UNESCO (2020), educația incluzivă înseamnă identificarea și eliminarea barierelor de natură structurală, curriculară, atitudinală sau socială. Acestea afectează în egală măsură copiii cu dizabilități, cei din medii defavorizate, cu dificultăți emoționale, lingvistice sau comportamentale. Răspunsul eficient nu poate veni decât dintr-o abordare colaborativă și sistemică, în care școala, familia și comunitatea își asumă roluri complementare.

Transformarea școlii într-un mediu incluziv implică, așadar, schimbări simultane: culturale, structurale și practice (Ainscow & Sandill, 2010). Doar într-un astfel de cadru sistemic putem vorbi despre un proces educațional echitabil și eficient.

Triada formată din școală, familie și comunitate este fundamentul unui ecosistem educațional incluziv. În lipsa unei colaborări autentice între aceste părți, inițiativele de incluziune rămân fragmentare, iar rezultatele sunt limitate.

În cazul elevilor cu tulburări din spectrul autist (TSA), adaptările curriculare necesită colaborarea cu specialiști (psihologi, logopezi, terapeuți) și cu părinții care cunosc în detaliu nevoile copilului. Doar o înțelegere profundă, obținută prin cooperare, poate duce la un mediu de învățare predictibil și favorabil.

La fel, pentru copiii din medii defavorizate, efectele negative ale marginalizării pot fi atenuate doar prin implicarea comunității – ONG-uri, autorități, lideri locali – și prin parteneriat activ cu familia (Florian & Black-Hawkins, 2011).

Fără o abordare sistemică, bazată pe colaborare între toți actorii implicați, incluziunea rămâne un ideal nerealizat. Schimbarea reală apare atunci când politicile, practicile și valorile sunt aliniate și susțin o cultură educațională a echității (Fullan, 2007).

1. ROLUL ȘCOLII ÎN COOPERAREA CU FAMILIA ȘI COMUNITATEA

1.1. Deschiderea școlii către dialog.

Într-un mediu educațional incluziv, deschiderea instituției școlare către dialog real și continuu cu familia și comunitatea este esențială pentru reușita procesului educațional. Această deschidere presupune renunțarea la modelul ierarhic tradițional, în care profesorul este unica autoritate, și adoptarea unei viziuni colaborative, în care părinții și membrii comunității sunt considerați parteneri activi. Transparența decizională, respectul reciproc și valorizarea experienței părinților devin astfel fundamentele unei relații educaționale eficiente. Mai ales în cazul elevilor cu CES, această deschidere facilitează adaptarea strategiilor didactice la nevoile reale ale copilului, încurajând implicarea emoțională și practică a părinților în actul educațional.

1.2. Comunicarea cadru didactic–părinte.

Implicarea familiei în educație este unul dintre cei mai importanți predictorii ai reușitei școlare, în special în cazul elevilor cu cerințe educaționale speciale (CES). Părinții sunt cei care cunosc cel mai bine profilul de dezvoltare al copilului și pot contribui la generalizarea competențelor în afara mediului școlar. Cu toate acestea, în practică, numeroși părinți ai copiilor cu CES se confruntă cu bariere semnificative care le limitează implicarea.

Printre cele mai frecvente obstacole se numără stigmatizarea socială – părinții se simt judecați și blamați pentru dificultățile copilului, lipsa de încredere în sistemul educațional, epuizarea fizică și psihică acumulată în ani de confruntare cu birocrăția și prejudecățile, dar și nivelul scăzut de educație sau resursele financiare limitate, mai ales în mediul rural (Șerban, 2019). Toate acestea pot conduce la retragerea familiei din procesul educațional și la o comunicare superficială sau tensionată cu cadrele didactice.

Pentru a depăși aceste dificultăți, cadrele didactice trebuie să își asume un rol proactiv în construirea unei relații bazate pe încredere, empatie și sprijin reciproc. Este esențial ca profesorii să

manifeste deschidere față de perspectivele părinților, să asculte activ și să evite judecățile morale. Comunicarea eficientă presupune nu doar transmiterea de informații administrative sau academice, ci și susținerea emoțională a părinților, mai ales în momentele de impas. Așa cum subliniază Hornby (2011), implicarea părinților în activitățile educaționale și în luarea deciziilor crește motivația acestora, încrederea în sine și responsabilitatea față de parcursul școlar al copilului.

1.3. Programe de colaborare (ședințe, ateliere etc.).

Comunicarea constantă trebuie susținută prin programe concrete de colaborare între școală, familie și comunitate. Printre aceste inițiative se numără ședințele tematice cu părinții, dar și atelierele interactive în care sunt prezentate metode de sprijin pentru învățare acasă. Aceste programe, efectuate cu respectarea demnității familiei, oferă profesorilor o înțelegere directă a contextului social și emoțional în care trăiește copilul și creează punți reale de comunicare.

De asemenea, pot fi create grupuri de suport pentru părinți, coordonate de consilieri școlari sau de organizații neguvernamentale, în care aceștia își pot împărtăși experiențele, pot primi consiliere psihoeducațională și pot învăța unii de la alții strategii utile. Aceste spații contribuie nu doar la sprijinul părinților, ci și la reducerea sentimentului de izolare și la construirea unei comunități de învățare în jurul copilului (Hornby, 2011).

Implicarea părinților în proiecte comune, cum ar fi campanii de conștientizare, activități extrașcolare sau parteneriate educaționale, contribuie la formarea unei culturi a colaborării. Școlile care investesc în aceste forme de cooperare nu doar cresc gradul de implicare familială, ci creează un mediu educațional stabil, cald și predictibil – factori esențiali pentru dezvoltarea copiilor cu CES sau proveniți din medii vulnerabile.

2. CONTRIBUȚIA COMUNITĂȚII LOCALE

În discursul educației incluzive, accentul este adesea pus pe relația dintre școală și familie, ceea ce poate conduce la o viziune restrictivă asupra responsabilităților implicate. Totuși, procesul de incluziune durabilă presupune mobilizarea unui întreg ecosistem social, în care comunitatea joacă un rol fundamental. Aceasta include organizațiile non-guvernamentale, autoritățile locale, serviciile sociale, instituțiile religioase, centrele culturale, dar și cetățenii în calitate de membrii civici activi. Fără sprijinul comunității extinse, eforturile școlii și ale familiei riscă să fie limitate, reactive și greu de susținut pe termen lung.

2.1. Rolul ONG-urilor, centrelor de zi, serviciilor sociale.

Organizațiile non-guvernamentale reprezintă un sprijin esențial în zonele în care serviciile publice fie sunt insuficiente, fie inexistente. ONG-urile pot furniza servicii specializate precum terapii gratuite (logopedie, psihoterapie, kinetoterapie), consiliere parentală sau grupuri de suport pentru elevi și părinți. Aceste intervenții contribuie la compensarea decalajelor sociale și la crearea unui mediu educațional echitabil pentru copiii cu cerințe educaționale speciale (CES).

De asemenea, ONG-urile se implică activ în organizarea de tabere și activități extracurriculare adaptate, care ajută la dezvoltarea socio-emoțională a copiilor și facilitează interacțiuni autentice cu

ceilalți elevi. Campaniile de conștientizare desfășurate de aceste organizații contribuie la schimbarea percepțiilor publice și la diminuarea stigmatizării copiilor cu dizabilități sau proveniți din medii vulnerabile (Neagu & Radu, 2021).

Centrele de zi și serviciile sociale locale completează acest tablou, oferind sprijin concret pentru familii – de la îngrijire specializată, până la consiliere juridică sau sprijin material. În multe cazuri, parteneriatele dintre ONG-uri și autoritățile locale devin cheia unor inițiative sustenabile. De exemplu, infrastructura minimă necesară pentru incluziune – cum ar fi rampele de acces, transportul adaptat sau mobilierul ergonomic – poate fi asigurată prin cooperarea strategică între școală, ONG-uri și administrație publică locală.

2.2. Inițiative civice și campanii de conștientizare.

Pe lângă factorii instituționali, membrii comunității au un potențial enorm de a susține incluziunea prin inițiative civice. Exemplele de bună practică la nivel național arată că implicarea societății civile poate genera schimbări concrete în școli și în mentalități. Aceste intervenții nu doar cresc competențele actorilor educaționali, ci și întăresc relațiile dintre aceștia, creând o rețea de sprijin comunitar (Neagu & Radu, 2021).

Campaniile de conștientizare – fie desfășurate în mass-media, fie în școli și spații publice – pot schimba radical modul în care sunt percepuți copiii cu CES. În același timp, voluntariatul, donațiile locale și inițiativele de crowdfunding pot contribui la dotarea școlilor sau la sprijinirea familiilor în dificultate.

Astfel, comunitatea devine nu doar un cadru de viață al copilului, ci un partener educațional activ. Într-o societate incluzivă, grija față de copiii vulnerabili nu este un act de caritate, ci o expresie a solidarității și a responsabilității colective.

3. CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

Educația incluzivă nu este doar o opțiune pedagogică, ci un imperativ moral și social. Realizarea unei școli pentru toți implică recunoașterea diversității ca resursă și nu ca obstacol, precum și construirea unui parteneriat real între toți actorii educaționali. Datele din literatura de specialitate și exemplele de bună practică demonstrează că incluziunea nu poate fi atinsă în absența unei abordări sistemice, în care școala, familia și comunitatea lucrează împreună într-un cadru coerent și colaborativ.

3.1. Nevoia de formare a cadrelor pentru comunicare eficientă.

Una dintre cele mai stringente nevoi identificate este formarea continuă a cadrelor didactice în domeniul comunicării eficiente, mai ales în relația cu familiile elevilor cu CES. Multe dificultăți din teren apar din lipsa de pregătire a profesorilor pentru a gestiona relații educaționale complexe, interculturale sau cu părinți aflați în situații vulnerabile. Programele de formare ar trebui să includă componente practice despre comunicare empatică, rezolvarea conflictelor și construirea încrederii (Hornby, 2011). De asemenea, dezvoltarea competențelor socio-emoționale ale profesorilor este esențială pentru a răspunde provocărilor incluziunii.

3.2. Necesitatea unei rețele de sprijin.

Incluziunea reală presupune existența unei rețele de sprijin stabilă și funcțională în jurul elevului. Aceasta implică colaborarea dintre profesori, consilieri școlari, psihologi, logopezi, asistenți sociali, precum și parteneriate instituționale cu organizații nonguvernamentale sau autorități locale. O astfel de rețea poate răspunde eficient la nevoile diverse ale elevilor, în special în cazurile complexe, cum ar fi cele ale copiilor cu TSA, tulburări de comportament sau provenind din medii de excluziune socială. Lipsa acestei infrastructuri generează supraîncărcare profesională pentru cadrele didactice și frustrare pentru familii.

3.3. Recomandări pentru politici educaționale și strategii locale.

La nivel de politici educaționale, se impune o regândire a modului în care incluziunea este definită, monitorizată și finanțată. Se recomandă dezvoltarea unor mecanisme locale de coordonare a intervențiilor educaționale, sociale și medicale pentru copiii cu CES; alocarea de fonduri dedicate formării cadrelor și sprijinului psihopedagogic; crearea unor centre de resurse educaționale în fiecare județ, care să sprijine școlile de masă în adaptarea curriculară și metodologică; implicarea comunităților locale în promovarea incluziunii prin campanii de conștientizare, proiecte educaționale comune și consilii consultative cu participarea părinților și elevilor.

Nu în ultimul rând, este necesară o viziune integrativă și pe termen lung, care să recunoască faptul că educația incluzivă nu este o etapă tranzitorie, ci direcția firească a unei societăți democratice și echitabile.

BIBLIOGRAFIE

- Ainscow, M., & Sandill, A. (2010). Developing inclusive education systems: The role of organisational cultures and leadership. *International Journal of Inclusive Education*, 14(4), 401–416. <https://doi.org/10.1080/13603110802504903>
- Department for Education and Skills. (2001a). *Special Educational Needs Code of Practice*. Department for Education and Skills, UK.
- Florian, L., & Black-Hawkins, K. (2011). Exploring inclusive pedagogy. *British Educational Research Journal*, 37(5), 813–828. <https://doi.org/10.1080/01411926.2010.501096>
- Fullan, M. (2007). *The new meaning of educational change* (4th ed.). Teachers College Press.
- Hornby, G. (2011). *Parental Involvement in Childhood Education: Building Effective School-Family Partnerships*. Springer. <https://doi.org/10.1007/978-1-4419-8379-4>
- Stubbs, S. (2008). *Inclusive Education*. Oslo: The Atlas Alliance.
- Șerban, M. (2019). Incluziunea educațională în școlile rurale din România: provocări și soluții. *Revista de Științe ale Educației*, 29(1), 54–67.
- UNESCO. (2020). *Global Education Monitoring Report 2020: Inclusion and education – All means all*. UNESCO Publishing. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000373718>

FORMAREA COMPETENȚEI DE COMUNICARE ÎN LIMBA ENGLEZĂ LA ELEVII CU CERINȚE EDUCATIONALE SPECIALE

Prof. Loredana Ivan, Școala Gimnazială "Mircea cel Bătrân", Pitești

În contextul actual al unei societăți dinamice, în care valorile, tehnologiile și cerințele educaționale se schimbă rapid, profesia de cadru didactic se redefineste continuu. A fi profesor în societatea modernă nu mai înseamnă doar a transmite informații, ci a deveni un facilitator al cunoașterii, un formator de competențe și un model moral pentru elevi (Jurema Rosa Lopes et al., 2019). Rolurile cadrelor didactice s-au diversificat, iar provocările au crescut pe măsură ce așteptările societății s-au intensificat.

Profesorii contemporani sunt nevoiți să fie adaptabili și inovatori. Ei trebuie să răspundă rapid schimbărilor tehnologice și sociale, să își ajusteze metodele de predare în funcție de nevoile individuale ale elevilor și să creeze medii de învățare incluzive. Pe lângă predare, profesorii îndeplinesc și roluri de mentori, consilieri, mediatori și lideri ai procesului educațional. Ei stimulează gândirea critică, motivația și autonomia elevilor, punând întrebări provocatoare și facilitând reflecția logică (Jurema Rosa Lopes et al., 2019).

Un aspect esențial în activitatea didactică modernă, în special cu elevii cu CES, este relația dintre profesor și elev, care influențează direct motivația academică. Studiile arată că interacțiunile frecvente și de calitate, inclusiv cele extracurriculare, contribuie semnificativ la creșterea implicării academice și a percepției pozitive asupra școlii (Trolan et al., 2016). Relațiile bazate pe empatie, încredere și respect creează un climat educațional favorabil, care stimulează motivația atât a elevilor, cât și a profesorilor.

Cunoașterea unei limbi străine, și mai ales comunicarea mai mult sau mai puțin fluentă în această limbă – creează o serie de oportunități reale și concrete pentru fiecare persoană, iar pentru un elev cu CES, prioritatea posedării unui nivel cât de puțin acceptabil în limba engleză, constituie o șansă reală la un viitor profesional sigur și stabil. Însă de multe ori avem senzația că nu suntem suficient de bine formați din punct de vedere didactic pentru a-i include în învățământul de masă, că nu știm exact cum ar trebui să-i sprijinim pentru a veni în întâmpinarea nevoilor lor. De asemenea, de multe ori credem că trebuie să fii psiholog specialist pentru a avea abilitățile necesare de a lucra cu acești elevi și de a le forma acele deprinderi de comunicare într-o limbă străină. În realitate, acești elevi cu CES au nevoie de reguli și instrucțiuni clare și consecvente, sarcinile pe care le atribuim trebuie să fie scurte și ușor de realizat iar instrucțiunile pentru sarcina respectivă de lucru, trebuie să fie concise, pas cu pas și în ordinea în care dorim să fie executate. Oferirea unui exemplu de către ceilalți elevi reprezintă un ajutor și indiciu în rezolvarea mai ușor a cerințelor.

Un lucru extrem de important și de luat în calcul este faptul că acești copii au nevoie să simtă că nouă, dascălilor ne pasă de ei și că le oferim înțelegere. De asemenea, ei trebuie să beneficieze și

de înțelegerea și empatia colegilor, care trebuie să aibă răbdare, având în vedere că ritmul lor este mai lent.

În ceea ce privește activitățile de învățare a limbii engleze, acestea pot fi realizate în mod distractiv, într-un mod care să le capteze atenția și care să le stârnească interesul. Jocul, poveștile pot oferi elevilor oportunități de a învăța limba engleză într-un mod sigur și creativ. Extrem de benefice sunt materialele vizuale care să-i ajute să-și consolideze regulile și rutinele.

Așadar, în acest context în care profesorii se confruntă cu diverse provocări, aceștia trebuie să dețină un set complex de competențe: pedagogice, digitale, psihologice și sociale. Digitalizarea, în special, a schimbat profund modul de interacțiune dintre profesori și elevi. De aceea, formarea inițială de calitate, precum și dezvoltarea profesională continuă, sunt esențiale pentru a răspunde eficient acestor cerințe în continuă schimbare (Sherpa et al., 2018). Profesorii trebuie să fie pregătiți să învețe permanent, să se reinventeze și să aplice metode interactive, centrate pe elev.

Mai mult decât atât, rolul social al profesorului a crescut în importanță. Cadrele didactice contribuie la promovarea valorilor civice, la dezvoltarea conștiinței critice și la pregătirea elevilor pentru o societate democratică. Într-un mediu social caracterizat de polarizare, instabilitate și crize succesive, profesorii au responsabilitatea de a forma cetățeni responsabili și bine informați.

În concluzie, profesia didactică în societatea modernă este una complexă și solicitantă, dar și profund semnificativă. Cadrele didactice au un rol esențial în modelarea viitorului, prin influența pe care o exercită asupra noilor generații. Pentru ca această influență să fie pozitivă și sustenabilă, este nevoie de recunoaștere socială, sprijin instituțional și oportunități continue de dezvoltare profesională.

Numai astfel profesorii vor putea răspunde eficient provocărilor prezentului și vor contribui activ la construirea unei societăți echitabile și educate.

BIBLIOGRAFIE

- *Reverence vs. fear*. Journal of Educational Psychology. <https://doi.org/10.1037/edu0000762>
- Fauziah, A., Noor, M., & Fathoni, M. (2021). *Teacher motivation in developing countries: Challenges and opportunities*. International Journal of Educational Development, 84, 102405. <https://doi.org/10.1016/j.ijedudev.2021.102405>
- Comparative Education, 46(4), 509–523. <https://doi.org/10.1080/03050068.2010.519481> Journal of Educational Development, 28(3), 265–279. <https://doi.org/10.1016/j.ijedudev.2007.06.002>
- Jurema Rosa Lopes, A., Silva, C. F., & Moreira, J. A. (2019). *Teacher's roles in contemporary education: From instructor to facilitator*. Education and Society Journal, 37(1), 23–34.
- Sherpa, K., Rai, P., & Rai, A. (2018). *Professional development and teaching effectiveness in the 21st century*. Asian Journal of Education and Social Studies, 6(3), 1–9. <https://doi.org/10.9734/ajess/2018/42635>
- Trolan, T. L., Archibald, M. E., & Pascarella, E. T. (2016). *Faculty-student interaction and students' motivation to learn: An examination by student race/ethnicity*. The Journal of College Student Development, 57(7), 810–826. <https://doi.org/10.1353/csd.2016.0080>

WARM-UP ȘI JOC

Prof. învă. primar Mateescu Ana, Școala Gimnazială "Mircea cel Bătrân", Pitești

ACTIVITĂȚI DE WARM-UP (*"spargerea gheții", de stimulare a atenției, a memoriei, de cooperare și socializare*)

1. „Nume pe mișcare” – joc de spargerea gheții, pentru stimularea atenției și memoriei, de socializare și interacțiune.

Descrierea activității: Grupul este așezat în cerc, fiecare participant își prezintă, pe rând, numele însoțit de o mișcare aleasă de el. Apoi grupul, concomitent cu persoana, face gestul și îi spune numele.

Activitatea se termină după ce fiecare participant s-a prezentat.

2. „Zip – Zap”

Grupul e așezat în cerc, coordonatorul jocului „predă” unui coleg din grup una din comenzile:

„zip”+bătăi din palme: colegului din dreapta

„zap” + bătăi din palme: colegului din stânga

„boing”: întrerupe cursul ștafetei, orientându-se înspre un coleg din partea opusă a cercului

„shazam” („fulgerul”): „ștafeta” se predă oricărui coleg de grup, indiferent de poziția lui.

Activitatea se termină la alegerea coordonatorului, după ce fiecare participant a fost implicat în joc.

3. Joc de ritm – este un joc pentru dezvoltarea memoriei auditive și a atenției

Descrierea activității: Coordonatorul grupului execută un ritm prin bătăi din palme iar toți membrii grupului, așezați în cerc, îl reproduc pe rând, de la stânga la dreapta. Jocul se repetă utilizând diferite ritmuri și intensități.

Activitatea se termină după ce fiecare participant a realizat sarcina.

4. “Numele pe ritm” – activitate de spargerea gheții, pentru stimularea atenției și memoriei, de socializare și interacțiune.

Descrierea activității : În cerc participanții vor ține un ritm constant, de pe un picior pe altul și fiecare membru al grupului își va spune numele mic pe silabe, imprimând un ritm prin bătăi din palme. Fiecare nume, pe rând este repetat de către întregul grup.

Activitatea se încheie după ce fiecare membru al grupului și-a spus numele.

5. “Cine te-a atins?” – activitate pentru stimularea senzațiilor tactile, mimică, gestică

Descrierea activității: Se desfășoară în grupe de câte patru persoane. Un participant al grupului se întoarce cu spatele iar unul din ceilalți trei trebuie să-l atingă pe spate cu degetul, primul

trebuind să ghicească cine l-a atins. Dacă ghicește cine a fost, schimbă locul cu colegul respectiv iar dacă nu, jocul se repetă până când ghicește cine l-a atins.

Activitatea se repetă până când fiecare participant îndeplinește ambele roluri.

6. “Plimbarea oarbă” – activitate de concentrare a atenției, dezvoltarea încrederii și a spiritului de echipă

Descrierea activității: Se formează grupe de două persoane care își vor stabili un sunet comun (cod) pentru ghidarea partenerului. Unul din parteneri își conduce colegul, care este legat la ochi, fără a-l atinge și fără a-i vorbi, folosindu-se doar de sunetul (codul) ales care poate avea tonalități și intensități diferite pentru “mergi înainte”, “stai, obstacol” etc. Toate grupele se deplasează simultan în încăpere, ghidându-se după codul ales.

Activitatea se încheie după ce fiecare partener îndeplinește ambele roluri.

ROLUL VOLUNTARIATULUI ÎN DEZVOLTAREA PERSONALITĂȚII ELEVILOR CU CES

Mihai Alexandra Daniela, Școala Gimnazială „Mircea cel Bătrân”, Pitești

Conform Dex online, voluntariatul reprezintă o activitate desfășurată în folosul altor persoane sau al societății fără a urmări un câștig material.

Prin diversele tipuri de activități din cadrul voluntariatului elevilor li se oferă șansa de a-și demonstra abilitățile și talentele de care aceștia dau dovadă sau pe care nu le-au descoperit încă.

În școala românească au început să prindă contur aceste activități de voluntariat, iar elevii par încântați de faptul că pot participa la aceste manifestări.

Voluntariatul are un rol important în dezvoltarea personalității elevilor, deoarece prin participare la astfel de acțiuni elevii devin încrezători în propriile forțe și, de asemenea, devin mai comunicativi și învață să relaționeze mult mai bine cu cei din jurul lor. Știm cu toții că există copii care fac parte din familii monoparentale sau au părinții plecați în străinătate, iar ei locuiesc cu bunicii, copii cu cerințe educaționale speciale, iar participarea la acțiuni de voluntariat îi face mai puternici, deoarece timpul petrecut cu alte persoane îi ajută să uite (pe moment) de situația de acasă, să se relaxeze și chiar să scape de depresie. Prin voluntariat, copilul devine mai responsabil, se gândește că ceea ce întreprinde el va fi în folosul altor persoane și de aceea se va strădui să realizeze aceste acțiuni cât mai bine.

Elevii cu cerințe educaționale speciale au nevoie de contexte educaționale adaptate și de suport specific pentru a-și atinge potențialul maxim. În acest sens, voluntariatul poate juca un rol crucial în dezvoltarea lor personală și socială. Activitățile de voluntariat sunt o oportunitate pentru elevii cu CES de a interacționa cu alți tineri într-un mediu non-competitiv, unde accentul se pune pe colaborare și ajutor reciproc, nu pe performanță academică.

În cazul elevilor cu cerințe educaționale speciale, implicarea în proiecte de voluntariat poate fi o oportunitate unică de a-și dezvolta abilitățile sociale și de a se integra mai bine în comunitate. Prin colaborarea cu alți tineri și prin desfășurarea unor activități utile pentru ceilalți, acești elevi își pot consolida încrederea în sine și pot dobândi un sentiment de apartenență la grup. Acest lucru este esențial pentru combaterea izolării sociale cu care se confruntă adesea elevii cu CES.

Mai mult, voluntariatul poate fi adaptat nevoilor specifice ale fiecărui elev. De exemplu, un elev cu dificultăți de învățare poate participa la activități care implică efort fizic sau interacțiuni simple, în timp ce un elev cu tulburare din spectrul autist poate fi integrat în proiecte care necesită concentrare și atenție la detalii.

La școala unde lucrez profesorii și elevii participă la diverse acțiuni de voluntariat. Dintre acestea, pot menționa proiectul „Ziua mondială a curățeniei, Argeșul curat” organizat în fiecare an în luna septembrie de către Asociația Studențească Ingmed. Activitatea are ca scop antrenarea elevilor și chiar a părinților într-o acțiune de ecologizare a zonei Trivale (curtea școlii, cartierul și pădurea Trivale) și de responsabilizare privind depozitarea deșeurilor în spații neautorizate. Proiectul se desfășoară în spiritul ocrotirii mediului înconjurător, creșterea gradului de implicare a elevilor în găsirea de soluții pentru rezolvarea problemelor legate de mediu.

Alte activități de voluntariat sunt cele derulate în cadrul Strategiei Naționale de Acțiune Comunitară, unde alături de partenerii noștri educaționali, sub atenta supraveghere a coordonatorului SNAC desfășurăm diverse activități în care micii preșcolari și școlari ai instituției noastre devin ei înșiși voluntari. Aceste activități au ca scop sensibilizarea comunității locale cu privire la copiii cu cerințe educaționale speciale, iar obiectivul principal este schimbarea mentalităților, preconcepțiilor pe care le are comunitatea locală cu privire la copiii „speciali”. Pentru un impact mai mare, aceste activități sunt derulate, în general, cu ocazia anumitor evenimente, sărbători și au un mesaj cât se poate de clar: toleranță și acceptare.

Este important să știi că obiectivul principal al activităților de voluntariat cu acești copii este să-i implici în activități frumoase, să petreceți împreună momente plăcute, să interacționați, nu să obțineți performanțe!

Indiferent de tipul de voluntariat pentru care se optează, acesta rămâne o acțiune complexă care aduce multe beneficii celor care se implică și, de asemenea, celor pentru care se realizează astfel de acțiuni. Copilul, atunci când reușește să-i ajute pe alții, când protejează mediul în care trăiește, în același timp se ajută și pe sine.

MODALITĂȚI DE INTEGRARE A ELEVILOR CU CES

Profesor inv. primar Moiceanu Mihaela, Școala Gimnazială "Mircea cel Bătrân", Pitești

Obiectivul principal al școlilor de masă în care învață elevii cu CES este asigurarea integrării acestora în mediul școlar. Copiii care au deficiențe fizice, senzoriale sau intelectuale se pot confrunta cu dificultăți de învățare și participare la viața comunității. Sarcina școlii este de a-l integra, accepta pe copil, pentru că, schimbând mediul, efectul deficienței este mai puțin evident și este nevoie de o adaptarea procesului instructiv-educativ la posibilitățile intelectuale, la interesele cognitive, la ritmul și stilul de învățare al elevului. Toți elevii care participă la procesul de educație trebuie să beneficieze de o diferențiere educațională pentru că au abilități diferite, interese diferite, au experiențe de învățare diferite, provin din medii sociale diferite, au diferite comportamente afective (timiditate, emotivitate), au potențial individual de învățare și stiluri de învățare diferite.

În colectivele în care sunt copii cu CES, profesorul trebuie să găsească cele mai bune modalități de predare-învățare pentru a-i determina pe toți participanții la actul educațional să se implice activ și conștient în activitățile derulate.

Primul pas este integrarea acestora în activitățile școlare și extracurriculare. Valoarea educației incluzive pentru orice elev constă în faptul că este împreună și poate să colaboreze cu ceilalți copii. Profesorii au datoria de a încuraja acest lucru, mai ales că experiența demonstrează că elevii cu cerințe speciale pot să fie izolați.

Cel mai mare obstacol în fața incluziunii este, de regulă, atitudinea negativă. Încurajați copiii să fie prietenoși cu cei cu cerințe speciale. Pentru a realiza o includere socială este esențial ca toți elevii să lucreze și să se joace împreună.

În procesul de predare, comunicarea este esențială. Profesorul trebuie să comunice cu elevii, elevii trebuie să comunice cu profesorii, precum și între ei. Comunicarea înseamnă o permanentă transmitere și primire de mesaje: folosirea gesturilor, expresii ale feței, imagini-simboluri, cititul, scrisul, limbajul semnelor, cântece, dansuri sau teatru.

În organizarea clasei trebuie să se țină seama de așezarea mobilierului. Băncile să fie așezate în grupuri, pentru ca elevii să poată lucra împreună, să se ajute și să fie aproape.

În proiectarea unei lecții, luați în considerare ceea ce trebuie să știe după realizarea lecției elevii - în ansamblu, și, în particular, anumiți elevi. De mare folos sunt strategiile individuale. (fișele de lucru, testele cu scris mai mare, lucrul în echipă). Trebuie adaptat ritmul unei lecții și volumul de informații.

Planurile individuale identifică abilitățile copilului în diverse arii curriculare. Profesorul trebuie să observe sau să evalueze nivelul de competență a copiilor, interesele și cerințele specifice, precum și ceea ce este capabil să facă elevul singur, cu ajutor foarte puțin sau fără ajutor. Fiecare lecție trebuie să implice activități de diferite tipuri: activități cu toată clasa, lucru în grup, lucru în perechi, sarcini individuale.

Copilul cu CES poate lucra împreună cu un alt coleg mai capabil care, după ce și-a terminat sarcina pe care a avut-o el de rezolvat, îl poate ajuta să-și organizeze munca. Astfel, ambii elevi sunt avantajați (învățare elev-elev).

Materialul didactic este esențial în această privință. Profesorii pot folosi la lecții panouri luminoase, planșe sau imagini afișate pe perete. Dacă școala are posibilitatea de a lucra cu profesorii resursă sau profesori specialiști, aceștia pot fi solicitați să ajute profesorii de la clasă în planificarea și proiectarea lecțiilor și la stabilirea metodelor de predare-învățare.

Un alt aspect, de care trebuie să ținem seama, este managementul comportamentului. Unii copii au un comportament care deranjează desfășurarea lecțiilor. Toți copiii trebuie să învețe cum să se comporte acceptabil din punct de vedere social.

Toți cei care lucrează cu copilul la școală trebuie să convină asupra aceleiași abordări și atitudini de reacție (răspuns) la comportamentul copilului. Important este că orice plan de a face față unui comportament neadecvat trebuie să cuprindă modalități de impunere a comportamentelor pozitive. Astfel, copiii învață ceea ce nu trebuie să facă, nu ceea ce trebuie să facă. Metoda aplicată în cazul unui elev poate să nu funcționeze în cazul altui elev. Atitudinile controlate și contestate reprezintă cheia succesului în astfel de cazuri în care trebuie să găsim soluții adecvate.

Un alt aspect demn de luat în seamă este munca în echipă. Profesorii implicați pot face schimburi de experiență organizând asistențe la ore, pot cere sfatul altor colegi de școală sau pot apela la specialiștii disponibili din localitate (persoane implicate în proiecte comunitare de reabilitare sau în școli speciale). Ideal ar fi, ca în fiecare școală, să existe profesori de sprijin pentru a-i ajuta pe elevii cu cerințe speciale. Comportamentul unor copii se datorează unor probleme emoționale sau sunt reacții la experiențe pe care le-au avut în anumite împrejurări neplăcute și care nu au fost depășite. Acest mod de gândire plasează responsabilitatea asupra educatorilor și comunității.

Dacă noi nu reușim să realizăm niciunul din aspectele amintite, atunci dizabilitatea copilului se poate accentua. Nu deficiența în sine îl „trage înapoi” pe copil, ci modul în care societatea tratează problema.

Integrarea copiilor cu CES conferă instituției școlare rolul de componentă fundamentală a sistemului social, aptă să răspundă concret imperativelor de moment ale evoluției din societatea contemporană și să rezolve o serie de probleme referitoare la nevoile de acceptare/valorizare socială a fiecărui individ și la capacitatea acestuia de a se adapta și integra într-o societate aflată în continuă transformare.

Bibliografie:

1. Gherguț, A. (2006), Psihopedagogia persoanelor cu cerințe speciale. Strategii diferențiate și incluzive în educație, Editura Polirom, Iași.
2. Popovici, D. (1998) – Învățământul integrat sau incluziv, Editura Corint, București.
3. Stela Coman, (1995), Copii cu C.E.S. Ghidul profesorului, Editura Comenius, București.

ROLUL ACTIVITĂȚILOR TRANSDISCIPLINARE PENTRU COPIII CU CES

Prof. înv. primar Nicolae Elena Ramona, Școala Gimnazială „Mircea cel Bătrân”, Pitești

Activitățile transdisciplinare sunt activități care abordează o temă generală din perspectiva mai multor arii curriculare construind o imagine cât mai completă a temei respective.

Este tipul de activitate unde cunoștințele și capacitățile sunt transferate de la o arie curriculară la alta urmărindu-se atingerea obiectivelor tuturor ariilor curriculare într-un context integrat. Termenul poate fi asociat cu cel de activitate tematică.

Caracteristici ale activităților transdisciplinare și argumente pentru integrarea lor în programul activităților zilnice:

- traversează barierele disciplinelor, aspecte ale curriculumului în asociații semnificative, concentrate pe arii mai largi. În activitățile transdisciplinare învățarea devine un proiect personal al elevului îndrumat, orientat, animat de către învățător, care este managerul unor situații de învățare;

- valoarea pedagogică a temelor transdisciplinare oferă elevilor posibilitatea de a se exprima pe ei înșiși;

- maximizează probabilitatea ca fiecare elev să învețe în ritm propriu și să fie evaluat în raport cu performanța sa anterioară;

- oferă elevului posibilitatea de a se manifesta plener în domeniile în care capacitățile sale sunt cele mai evidente;

- situează elevul în miezul acțiunii, rezervându-i un rol activ și principal: să imagineze, să construiască pe plan mental, investigheze, să exploreze, să creeze, să transpună în practică, să găsească mijloace și resurse de traducere în fapt a ceea ce a prefigurat etc;

- cultivă cooperarea și nu competiția;

- pune elevii într-o situație autentică de rezolvare a unei sarcini concrete cu o finalitate reală.

În scopul sprijinirii copiilor în formarea personalității, o importantă contribuție o are munca profesorului începând de la vârste mici. El poate ajuta copiii să se dezvolte în ritm propriu, să-și fixeze scopuri, să realizeze ceea ce și-au propus pe parcursul activităților desfășurate.

Întrecerile, jocul, concursurile, sunt câteva dintre modalitățile de lucru care contribuie la formarea comportamentelor adecvate vârstei, dar și la dezvoltarea unei imagini de sine corecte, a încrederii în propriile forțe și capacități, a motivației pentru învățare a copiilor.

Prin intermediul întrecerilor sportive, se dezvoltă încrederea în sine, în forțele proprii, încrederea că vor rezolva sarcinile și pot câștiga dacă își doresc acest lucru. Recompensele oferite au

rolul de a dezvolta motivația câștigului, deci profesorul trebuie să le aleagă cu grijă, cunoscând preferințele majorității copiilor.

Jocul, cu toate formele lui, este considerat de copii o recompensă. Dacă acesta se desfășoară pe echipe, copii vor dori întotdeauna să facă parte din echipa câștigătoare, să fie primii. Este suficient să fie în fața clasei și să fie felicitați pentru succesul obținut prin aprecieri verbale, aplauze. Din acest motiv profesorul are în vedere să sublinieze în finalul jocului că toți copiii sunt câștigători, dar pe primul loc se află acela care a rezolvat cel mai bine cerințele date. Orice recompensă, cât de neînsemnată, pentru adulți, este pentru copii un motiv de mândrie, constituind în același timp o modalitate prin care se dezvoltă motivația pentru învățare. Copiii vor dori să învețe mai bine, să cunoască mai multe despre temele propuse, pentru a fi recompensați, felicitați în fața clasei.

Concursurile între copiii de aceeași vârstă, între grupe sau clase, stimulează în cea mai mare măsură dorința de a fi primii, voința de a fi câștigători. Atunci când primesc diplomele, aceștia se mândresc în fața celorlalți copii, stârnindu-le și lor dorința de a participa și de a câștiga premii în cadrul concursurilor.

Prin urmare, motivația pentru învățare se dezvoltă de la cele mai mici vârste, mai întâi prin aprecierile verbale ale educatoarei/profesorului asupra activității la clasă, apoi prin întreceri, jocuri, concursuri, toate acestea organizate cu scopul de a verifica capacități și comportamente dobândite pe parcursul procesului educativ.

Condiția asigurării unei reușite școlare presupune continuitatea autentică între grădiniță și școală, totuși sunt numeroase distorsiuni în ceea ce privește funcționalitatea legăturii, care pot constitui surse de inadaptare a copilului.

Unele activități care par cunoscute pentru copiii din grădiniță, la școală își modifică aspectul, devenind acțiuni programate, de muncă sistematică ce parcurg pași specifici asimilării cunoștințelor. Astfel că pregătirea copilului în scopul adaptării la cerințele școlii vizează structurarea întregii sale personalități, îndeosebi: dezvoltarea fizică și senzorială (adecvată cerințelor activității de scriere); intelectual – cognitivă ; afectiv- motivațională ; psiho- socială ; a trăsăturilor de voință.

Un rol deosebit de important în sensul îmbunătățirii rezultatelor școlare îl constituie promovarea unei relații profesor-elevi, bazată pe încrederea în posibilitățile acestora, stimulare și cooperare.

În concluzie, activitățile transdisciplinare reprezintă o strategie pedagogică valoroasă pentru copiii cu CES, contribuind la o educație mai relevantă, incluzivă și eficientă, care sprijină dezvoltarea lor completă.

TRATAREA DIFERENȚIATĂ A ELEVILOR ÎN CADRUL ACTIVITĂȚILOR ȘCOLARE

Prof. inv. primar, Nistor Gabriela Alexandra, Școala Gimnazială „Mircea cel Bătrân”, Pitești

Motto: „Ființele umane au drepturi și șanse egale de dezvoltare și manifestare”. DECLARAȚIA DREPTURILOR OMULUI- ONU-1948

Diferențierea și individualizarea instruirii constituie o problemă pedagogică veche, dar mereu actuală, deoarece oamenii se deosebesc unii de alții nu doar în ceea ce privește felul lor de a gândi și a fi, ci și prin capacitatea și ritmul de învățare, prin atitudinea față de aceasta.

Tratarea diferențiată, înseamnă, în esență, adaptarea învățământului la particularitățile individuale psiho-fizice ale copilului, influențarea instructiv educativă a elevului potrivit particularităților sale, înlesnind prin aceasta descoperirea și cultivarea aptitudinilor, înclinațiilor, intereselor lui, pregătirea la nivelul posibilităților de care dispune, crearea unui cadru favorabil formării personalității.

La baza organizării și desfășurării activității diferențiate cu elevii în cadrul lecției și acasă, stă cunoașterea temeinică a acestora atât sub aspectul cunoștințelor, priceperilor și deprinderilor pe care le au cât și sub aspectul capacităților intelectuale generale al trăsăturilor de personalitate, frecvent solicitate în acțiunea de învățare.

Dintre principiile care stau la baza programului de educație diferențiată amintim:

- fiecare copil este unic, cu nevoile lui specifice și particulare;
- în centrul actului educativ se află elevul cu cerințele sale individuale;
- educația nu se adresează elevilor, ci fiecărui elev în parte;
- stimularea independenței de alegere și acțiune va fi împletită cu activitatea de grup și cu sprijinirea relațiilor interpersonale;
- obiectivul central al activității din școală îl reprezintă stimularea dezvoltării copiilor prin modalități care să asigure bazele unei personalități independente și creatoare;
- conținuturile activităților sunt importante, dar ele nu vor pune în umbră nevoia de individualizare a educației, specifică la fiecare nivel de învățământ;
- este necesar a se păstra un echilibru permanent între activitățile intelectuale, cele socioafective, cele de dezvoltare psiho-motorie și a limbajului; toate sunt la fel de importante și constituie premisa dezvoltării nucleului de individualitate și expresie personală, creativă a copilului;

- evaluarea procesului instructiv-educativ este realizată prin numeroase instrumente și folosește observațiile profesorului etc.

Organizarea diferențiată sau personalizată a conținuturilor vizează adaptarea procesului instructiv-educativ la posibilitățile apitudinale, la nivelul intereselor cognitive, la ritmul și stilul de învățare al elevului.

Strategiile didactice pot fi diferențiate și personalizate pentru că, în esență, toate componentele lor structurale pot avea valențe în dezvoltarea elementelor de specificitate ale personalității elevilor. Profesorii trebuie să asigure elevilor cadrul adecvat (școală, clasă, cerc) pentru dezvoltarea diferențiată până la individualizare, prin descoperirea și aptitudinilor personale, a trăsăturilor caracteristice proprii, a unui stil cognitiv individual, a unui ritm de învățare și dezvoltare adaptat fiecăruia.

Din perspectiva strategiilor didactice proiectate, diferențierea, ca abordare globală de instruire, implică utilizarea unui ansamblu diversificat de metode aplicate complementar: conversația, în special cea euristică, demonstrația, explicația, exercițiul, tehnica utilizării fișelor de muncă independentă (fișe de dezvoltare, de recuperare, de recuperare, de exersare, de creație), utilizarea fișelor individuale de progres sau a diagramelor de progres a fișelor de evidență a greșelilor tipice al nivelului unei clase sau a unui grup de elevi (fișe de caracterizare). Se poate proiecta o organizare individuală și în grup diadic, grup mic, grupul omogen fiind constituit pe baza aplicării unor teste.

Sunt utilizate strategiile de tip euristic, constituite în jurul metodelor problematizării, studiului de caz, proiectului, metodelor și tehnicilor specifice stimulării creativității, organizării pe grupe mici și omogene, pe grupuri de antrenament.

Ca o modalitate de acțiune, în cadrul orelor de matematică este folosirea fișelor de muncă independentă. Acestea prezintă avantajul că pot insera o varietate largă de întrebări, exerciții și probleme, formulate în scopul pe care îl urmărim la un moment dat și pot fi individualizate, adresându-se fiecărui copil, în măsura în care el trebuie ajutat. Practica la clasă dovedește că folosirea fișelor de muncă independentă dă rezultate certe, spectaculoase chiar, dacă acestea se dau după o anumită metodologie și cu un scop bine determinat.

Înainte de a le aplica, trebuie formată la elevi deprinderea de a lucra singuri, de a avea încredere în forțele proprii, capacitatea de a se concentra asupra răspunsurilor care li se cer. Pentru a putea obține aceste condiții trebuie să se lucreze mai multe exerciții la tablă, în timp ce restul clasei lucrează în mod independent, sub supravegherea atentă a cadrului didactic. Se trece apoi la rezolvarea de exerciții și probleme date pe două numere, lipsind astfel elevul de ajutorul colegului de bancă.

În timpul calculelor, trebuie să se creeze condiții optime concentrării asupra lucrului individual, îndrumările învățătorului să se dea fiecărui elev.

De asemenea, este necesar să se calculeze timpul optim efectuării temei astfel încât elevii să nu fie presați de trecerea timpului, dar nici să nu se dea prea puțin de lucru pentru timpul stabilit.

Cu această activitate premergătoare se trece la darea fișelor de muncă independentă.

Fișele se diferențiază după scopul pe care îl urmărim și distingem:

- fișe folosite în predare
- fișe de consolidare și fixare a cunoștințelor
- fișe de verificare a cunoștințelor, de testare a greșelilor colective și individuale
- fișe de corectare a greșelilor

Fișele folosite în predare au ca scop stimularea gândirii elevilor pentru înțelegerea materiei noi, pregătesc terenul noilor cunoștințe pe baza celor vechi și motivarea de ce trebuie să le învețe. Prin aceste fișe se pot pune întrebări sau se pot propune exerciții cu mai multe rezultate, elevul trebuind să caute răspunsul corect. Din discuțiile purtate asupra răspunsurilor trebuie să se deducă o regulă ca elevii să constate că ceea ce cunosc nu este suficient pentru siguranța răspunsului, de aceea este nevoie să mai învețe și alte lucruri noi.

La acest tip de fișe avem în vedere:

- să conțină cazul general și cazurile particulare
- să fie discutate frontal la tablă, prin participarea activă a clasei; din discuții să formulăm conținutul lecției noi, cazurile de excepție și să corectăm pe loc eventualele greșeli. Lecția să fie apoi conturată prin aplicarea de către învățător a materialului nou și fixată prin exerciții variate și combinate cu alte cazuri cunoscute dinainte.

Fișele de consolidare și fixare a cunoștințelor fac parte din categoria celui mai răspândit tip de fișe dar se aplică de multe ori defectuos, neținându-se seama de două lucruri importante, și anume:

- fișa de consolidare se dă în momentul în care s-a lucrat suficient de mult, lămurindu-se cazurile generale și particulare.
- conținutul trebuie încadrat perfect în timp, pentru ca elevul să poată să rezolve tot ce i s-a propus.

Scopul urmărit prin acest tip de fișe este de a consolida o anumită temă sau capitol, de a depista greșelile colective și individuale pe care le fac elevii, precum și a fixa cazurile mai dificile.

Fișele date în clasă trebuie să cuprindă toate cazurile – același număr de exerciții și încadrate în același timp pentru fiecare elev. Elevii bine pregătiți vor termina lucrul în timpul afectat, iar cei mai slabi nu vor reuși să termine, dar din ceea ce au lucrat, cadrul didactic poate constata nivelul lor de pregătire, insistând asupra cazurilor neînțelese. Fișa trebuie discutată în aceeași oră sau în ora următoare insistându-se asupra greșelilor individuale sau colective.

Prin fișele de verificare a cunoștințelor și de testare a greșelilor se urmărește să se constate dacă elevii au înțeles conținutul unui capitol, dacă și-au făcut temele de acasă în mod independent,

dacă au înțeles toate cazurile învățate. Fișa de verificare este concepută cu exerciții și probleme date gradat, în care sunt cuprinse și exemple asemănătoare cu cele rezolvate acasă și cuprinde toată materia pe care vrem să o verificăm.

Fișele pot fi discutate după un plan bine întocmit, în ora următoare, discuții care să fie baza lecției noi. Rezultatele fișelor de verificare trebuie să constituie punctul de plecare în munca depusă de cadrul didactic pentru corectare greșelilor și completarea golurilor din cunoștințele elevilor.

Folosirea fișelor pentru corectarea unor greșeli urmărește omogenizarea colectivului de elevi. Fișa trebuie să fie nominalizată și să cuprindă cazurile pe care elevul respectiv nu le-a rezolvat bine cu o altă ocazie. Aceste fișe pot fi date numai unui grup de elevi, în timp ce restul clasei rezolvă exerciții asemănătoare, sau pot fi date întregii clase dar cu subiecte individuale.

Practica a dovedit că fișele sunt eficiente atunci când sunt concepute gradat și în același timp pentru întreaga clasă pentru a nu da ocazia elevului bun să se plictisească, nici elevului slab să aibă impresia că știe tot și este nedreptățit ca atare.

Fișele de muncă independente astfel pregătite, concepute, aplicate și urmărite în evoluția elevului nu vor întârzia să-și răsfrângă efectele într-o bună pregătire matematică a elevilor.

Activitățile desfășurate în școală răspund astfel necesităților de dezvoltare ale copiilor care participă activ la ele, transformându-se din obiect al educației în subiect al propriei sale formări.

Elevul achiziționează nu o cantitate impresionantă de informații, ci își formează un stil de muncă propriu care îi asigură autocontrolul și autoinstruirea permanentă.

BIBLIOGRAFIE:

- Radu T. Ion: „Învățământul diferențiat. Concepții și strategii”; București, E. D. P. 1978;
- Diaconu Amalia, Aprodu Diana, *Support de curs B, Instruirea diferențiată a elevilor*
- Țircovnicu Victor: „Învățământ frontal, învățământ individual, învățământ pe grupe”; București, E. D. P. 1981
- Gazdaru, Petruța „Modalități de individualizare a însușirii matematicii”.

EVALUAREA ELEVILOR CU CES

Prof. înv. primar, Pletea Maria-Magdalena, Școala Gimnazială „Mircea cel Bătrân”, Pitești

Evaluarea elevilor cu Cerințe Educaționale Speciale (CES) reprezintă un element esențial al procesului educativ incluziv. Mai mult decât un simplu instrument de măsurare a performanței școlare, evaluarea devine o cale de sprijin personalizat, reflectând progresul individual și nevoile reale ale fiecărui elev. În contextul educației incluzive, este vital ca învățătorul să adopte metode de evaluare adaptate, empatică și funcționale.

Pentru ca evaluarea să fie relevantă și eficientă, trebuie să respecte următoarele principii:

- **Individualizare:** elevul este evaluat raportat la potențialul său și nu în comparație cu ceilalți;
- **Flexibilitate:** metodele și instrumentele se adaptează în funcție de specificul dificultăților;
- **Continuitate:** evaluarea trebuie să fie constantă, nu doar punctuală, pentru a urmări evoluția;
- **Valorizare:** accentul cade pe încurajarea progresului și nu pe penalizarea greșelilor.

Pentru elevii cu CES, trebuie avute în vedere modalități alternative și adaptate de evaluare, aceasta trebuind să depășească formatul clasic al testului scris. Astfel se pot utiliza:

- **Evaluări orale ghidate** (întrebări pas cu pas, în funcție de nivelul elevului);
- **Portofoliul educațional** – conține lucrări realizate, proiecte, fișe de activitate;
- **Evaluări vizuale** – completarea sau alegerea imaginilor, folosirea simbolurilor;
- **Proiecte individuale sau pe echipe** care implică componente practice, artistice sau motrice.

Adaptarea itemilor de evaluare pentru elevii cu CES este un proces continuu, în care itemii clasici (cu alegere multiplă, completare, răspuns scurt) pot fi adaptați pentru a corespunde nivelului de înțelegere și exprimare al fiecărui elev. Acest lucru se poate face astfel:

- **Reducerea numărului de cerințe;**
- **Simplificarea cerințelor** sau fragmentarea acestora în pași mai ușor de urmărit;
- **Folosirea unui limbaj simplificat și a enunțurilor clare;**
- **Suport vizual pentru itemi** – pictograme, imagini sugestive;
- **Folosirea exercițiilor-model;**
- **Folosirea jocului ca mijloc de evaluare;**
- **Folosirea materialelor concrete;**
- **Indicații suplimentare din partea învățătorului.**

Elevii cu CES au nevoie de evaluări care oferă feedback continuu pentru învățare:

- **Comentarii pozitive personalizate:** „Ai făcut un efort grozav să termini fișa!”;
- **Sugestii de îmbunătățire** în loc de corecturi rigide: „Data viitoare, încearcă să te gândești la ce se întâmplă prima dată în poveste.”;

- **Autoevaluare ghidată:** elevii pot folosi emoticoane, culori sau scale simple pentru a-și exprima gradul de înțelegere sau implicare.

Pentru a încuraja dezvoltarea competențelor reale, evaluarea elevilor cu CES trebuie ancorată în contexte semnificative, relevante pentru elev, evaluarea fiind interdisciplinară și contextualizată:

- Sarcini aplicate în viața cotidiană;
- Integrarea mai multor domenii: citirea unui text despre animale, urmată de o activitate de clasificare sau desen;
- Activități ludice și practice – dramatizări, jocuri de rol, experimente simple.

Un demers educațional eficient în ceea ce privește evaluarea presupune colaborarea constantă a învățătorului cu părinții și specialiștii (logopezi, psihopedagogi, psihologi). Evaluarea elevilor cu CES nu este un act separat de predare, ci o parte integrată a învățării, care cere învățătorului adaptabilitate, discernământ pedagogic și empatie. Prin folosirea unor metode variate și relevante, prin accent pe progres și nu pe perfecțiune, învățătorul creează premisele reale pentru reușita școlară a fiecărui elev, indiferent de dificultățile sale.

EGALITATEA DE ȘANSE ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PRIMAR

Prof. inv. primar Retevoescu Lavinia Elena, Școala Gimnazială "Mircea cel Bătrân", Pitești

Introducere

Educația este un drept fundamental al fiecărui copil, indiferent de contextul său social, economic sau cultural. În acest sens, egalitatea de șanse în educație presupune accesul echitabil la resurse, profesori calificați, infrastructură adecvată și un mediu școlar sigur și incluziv. Învățământul primar, ca primă etapă obligatorie a educației formale, are o importanță majoră în formarea personalității copiilor și în dezvoltarea abilităților de bază. Prin urmare, promovarea egalității de șanse la acest nivel este esențială pentru asigurarea unui viitor educațional echilibrat și just pentru toți elevii.

Ce înseamnă egalitatea de șanse în educație

Egalitatea de șanse nu înseamnă tratarea identică a tuturor copiilor, ci adaptarea procesului educațional pentru a răspunde nevoilor și potențialului fiecăruia. În învățământul primar, acest lucru implică accesul tuturor copiilor la o educație de calitate, indiferent de mediu, gen, etnie, religie sau dizabilități. A oferi șanse egale înseamnă a crea condiții ca fiecare copil să aibă aceleași posibilități de a învăța, de a se dezvolta și de a reuși.

Probleme actuale privind inegalitatea de șanse

În România, inegalitățile de șanse în educația primară sunt evidente mai ales în mediile defavorizate. Copiii din comunități rurale sau sărace, cei aparținând minorităților etnice sau cei cu cerințe educaționale speciale se confruntă frecvent cu dificultăți în accesarea și parcurgerea normală a învățământului. Lipsa rechizitelor, a îmbrăcăminte adecvate, transportului sau chiar a alimentației afectează participarea școlară. În același timp, discriminarea sau lipsa de formare a cadrelor didactice în lucrul cu diversitatea accentuează aceste diferențe.

Disparități între mediul urban și rural

Un alt aspect important este diferența de oportunități între copiii din mediul urban și cei din mediul rural. În timp ce școlile din orașe sunt, în general, mai bine dotate, beneficiază de profesori titulari și au acces la tehnologie, multe unități din mediul rural se confruntă cu lipsa infrastructurii de bază, a resurselor și chiar a cadrelor didactice calificate. Acest dezechilibru influențează performanțele elevilor și poate duce la abandon școlar timpuriu sau la formarea unei generații cu un nivel redus de educație.

Rolul școlii în promovarea egalității

Școala are datoria de a promova și susține egalitatea de șanse prin măsuri concrete. Un rol esențial îl joacă cadrele didactice, care trebuie să fie formate pentru a lucra cu elevi proveniți din contexte diferite, să adopte metode de predare diferențiate și să creeze un climat incluziv în clasă.

Totodată, școala trebuie să colaboreze cu părinții, autoritățile locale și organizațiile non-guvernamentale pentru a sprijini elevii care se află în risc educațional.

Programe și măsuri de sprijin

În ultimii ani, au fost lansate mai multe inițiative menite să reducă inegalitățile în educație: programul „Masă caldă în școli”, bursele sociale, programul „Școală după școală” și distribuirea de tablete în timpul pandemiei. Deși utile, aceste măsuri trebuie extinse și susținute pe termen lung pentru a avea un impact real. De asemenea, este necesară monitorizarea aplicării politicilor educaționale și asigurarea participării active a tuturor actorilor implicați.

Concluzie

Egalitatea de șanse în învățământul primar nu este doar o obligație legală, ci o condiție fundamentală pentru o societate echitabilă și democratică. Fiecare copil trebuie să aibă dreptul la o educație de calitate, indiferent de circumstanțele sale. A investi în egalitate înseamnă a construi o lume în care educația nu este un privilegiu, ci un drept real pentru toți. Prin acțiuni coordonate, implicare și susținere constantă, putem transforma acest ideal în realitate.

Bibliografie

1. Cucos, C. (2006). *Educația incluzivă*. Iași: Editura Polirom.
2. Cristea, S. (2000). *Dicționar de termeni pedagogici*. București: Editura Didactică și Pedagogică.
3. UNICEF România. (2020). *Educația în timpul pandemiei și inegalitatea de șanse*.
4. Ministerul Educației. (2022). *Strategia privind incluziunea școlară 2022–2027*.
5. Zamfir, C., & Vlăsceanu, L. (2003). *Educația în România. Raport de Țară*. București: Editura Alpha MDN.
6. European Agency for Special Needs and Inclusive Education. (2021). *Inclusive Education: 5 Key Messages*.
7. Vlăsceanu, L. (2002). *Politici educaționale*. București: Editura Polirom.

STRATEGII DE RECEPTARE A TEXTULUI LITERAR PENTRU COPIII CU CES

prof. Stancu Cristina, Școala Gimnazială Nr 179, Sector 1, București

Pentru copiii cu cerințe educaționale speciale (CES), receptarea textului literar necesită adaptări pedagogice și strategii personalizate care să țină cont de nevoile cognitive, emoționale și senzoriale ale fiecărui copil. Iată câteva strategii eficiente:

1. Lectura interactivă

- **Descriere:** Învățătorul sau educatorul citește textul cu voce tare, punând întrebări pe parcurs pentru a verifica înțelegerea.
- **Adaptări:** Se folosesc pauze pentru explicații, tonuri variate și mimică.
- **Beneficii:** Sporește atenția și implicarea activă a copilului.

2. Utilizarea suporturilor vizuale și multimedia

- **Exemple:** Ilustrații, desene, benzi desenate, clipuri video care ilustrează povestea.
- **De ce funcționează:** Copiii cu CES reacționează mai bine la stimuli vizuali, facilitând înțelegerea mesajului literar.

3. Povestirea prin dramatizare

- **Metodă:** Interpretarea scenelor din text prin teatru sau joc de rol.
- **Rezultat:** Dezvoltă empatia, exprimarea verbală și înțelegerea relațiilor dintre personaje.

4. Adaptarea textului

- **Cum:** Simplificarea limbajului, scurtarea pasajelor, rescrierea poveștii în format accesibil (ex: pictograme, limbaj facilitat).
- **Instrumente utile:** Softuri educaționale, manuale adaptate, cărți în format audio sau tactile.

5. Folosirea hărților conceptuale sau schemelor narative

- **Exemple:** Cine? Ce a făcut? Unde? Când? De ce?
- **Ajută la:** Organizarea logică a informațiilor și înțelegerea structurii narative.

6. Metoda "Lectura cu suport"

- **Tehnică:** Elevii sunt ghidați pas cu pas în înțelegerea textului, cu întrebări pregătite anterior, explicarea vocabularului și repere vizuale.
- **Ideal pentru:** Copiii cu dificultăți de concentrare sau cu dislexie.

7. Implicarea simțurilor (învățare multisenzorială)

- **Aplicare:** Asocierea fragmentelor cu mirosuri, sunete, obiecte tactile.
- **Exemplu:** Poveste despre natură – se aduce iarbă, frunze, se pun sunete de păsări.

8. Activități post-lectură adaptate

- **Exemple:** Desene inspirate din text, jocuri de asociere, completarea unor fișe structurate.

Obiectiv: Consolidarea ideilor principale și exprimarea personală.

Important: Colaborarea cu specialiști (logopezi, psihopedagogi) și personalizarea strategiilor în funcție de diagnosticul și nivelul de dezvoltare al copilului este esențială.

EXEMPLU DE ACTIVITATE

Text literar: „*Ursul păcălit de vulpe*” – Ion Creangă

Obiectiv: Să înțeleagă acțiunea principală și să identifice personajele.

Etapele activității adaptate

1. Introducere multisenzorială (5 min)

- Se aduce un ursuleț de pluș și o vulpe din hârtie.
- Se ascultă sunetul unei păduri (pe boxe/tabletă).
- Se prezintă titlul cu o imagine sugestivă.

2. Lectura cu suport vizual și auditiv (10-15 min)

- Educatorul citește cu voce clară, pe un ton expresiv.
- Pe ecran sau tablă sunt afișate imagini cu fiecare scenă.
- Se explică cuvintele necunoscute („păcălit”, „coadă”, „copcă”).

3. Recapitulare cu întrebări ghidate (5 min)

- Cine sunt personajele?
- Ce face vulpea?
- Cum a fost păcălit ursul?
- Se folosește o fișă cu imagini și răspunsuri de bifat sau trasat linie.

4. Activitate practică (10 min)

- Copiii colorează o scenă din poveste (adaptată grafic).
- Variante tactile pentru copii cu deficiențe (ex. coada vulpii din pânză).

5. Dramatizare (5-10 min)

- Se joacă povestea cu păpuși sau mascote.
- Copiii aleg ce personaj vor să fie și spun replici scurte.

Materiale necesare:

- Ilustrații mari
- Ursuleț și vulpe de jucărie
- Fișe de lucru adaptate
- Sunete din natură
- Culori, plastilină

CRIZA ADOLESCENTULUI CU SINDROM ASPERGER – ÎNȚELEGERE ȘI INTERVENȚIE ÎN CONTEXT ȘCOLAR

Prof. Mihaela Ștefania Stănescu, Școala Gimnazială "Mircea cel Bătrân", Pitești

1. Introducere

Sindromul Asperger face parte din spectrul tulburărilor de autism și afectează în special comunicarea socială, comportamentele repetitive și adaptarea la schimbare. Deși copiii cu Asperger au inteligență normală sau peste medie, adolescența poate declanșa o criză profundă, cu impact asupra lor și a colectivului din care fac parte.

2. Criza adolescentului cu Asperger

Adolescenții cu Asperger resimt mai intens presiunile specifice acestei vârste. Printre manifestările frecvente în această etapă se numără:

- conștientizarea propriei diferențe și izolarea socială;
- idei suicidare, depresie sau anxietate accentuată;
- reacții intense la stres: izbucniri emoționale, agresivitate verbală sau retragere;
- comportamente repetitive, ticuri sau izbucniri vocale.

Aceste comportamente nu sunt acte de rea voință, ci expresii ale unei suferințe reale, cauzate de suprasolicitarea emoțională și socială.

3. Situație practică: Elev cu Asperger în clasa a VII-a

În calitate de profesor de matematică, m-am confruntat cu un elev de clasa a VII-a care, deși manifesta un comportament specific Sindromului Asperger, nu a fost susținut corespunzător de către familie. Aceasta a refuzat să accepte diagnosticul sau măcar să ia în considerare că are cerințe educaționale speciale. A recunoscut doar parțial o sensibilitate în interacțiunile sociale, ceea ce a limitat accesul elevului la suportul necesar.

Elevul manifesta:

- obsesii și ticuri frecvente;
- idei suicidare exprimate vocal;
- limbaj agresiv și comportament intruziv;
- perturbarea constantă a desfășurării orei;
- reacții negative din partea colegilor, unii dintre ei devenind agresivi verbal.

Inițial, am tratat comportamentele ca acte de indisciplină. Am ridicat vocea, am recurs la sancțiuni și am cerut ca elevul să fie îndepărtat din clasă. Credeam că fermitatea va corecta situația.

În realitate, crizele s-au intensificat, iar relația mea cu elevul s-a deteriorat. Nu m-am informat suficient despre diagnosticul său și nici nu am implicat consilierul școlar sau profesorul de sprijin. Am eșuat în a-mi adapta metodele, iar colectivul clasei a devenit ostil, alimentând conflictul.

Această experiență, deși dificilă, m-a determinat să îmi revizuiesc complet atitudinea și să învăț cum să răspund mai bine nevoilor unui copil aflat în suferință. În ciuda lipsei de cooperare din partea familiei, am înțeles că responsabilitatea profesională îmi impune să caut sprijin, să mă informez și să intervin empatic.

4. Plan de intervenție

4.1. Înțelegerea și validarea elevului

- Dialog constant cu consilierul școlar și profesorul de sprijin, chiar dacă familia nu colaborează.
- Observarea comportamentului și documentarea reacțiilor pentru a construi o imagine clară a nevoilor elevului.
- Evitarea pedepselor publice sau etichetării.

4.2. Adaptarea lecției

- Rutine clare și predictibile la fiecare oră.
- Sarcini individuale care să îl implice fără a-l expune excesiv.
- Reacții calme la comportamentele provocatoare, fără escaladare.

4.3. Gestionarea crizelor

- Intervenție calmă, fermă, fără confruntări în fața clasei.
- Solicitarea sprijinului unui adult dacă elevul are o criză majoră.
- Spațiu de retragere temporară pentru autoreglare.

4.4. Susținerea colectivului clasei

- Activități de informare despre diversitate și empatie (cu consilierul).
- Reguli de grup clare privind comportamentele acceptate și reacțiile adecvate.
- Suport pentru elevii afectați de tensiunea din clasă.

4.5. Intervenție instituțională

- Formarea unei echipe multidisciplinare (profesori, diriginte, consilier), chiar dacă familia nu participă activ.
- Documentarea continuă pentru a crea premisele unui Plan de Intervenție Personalizat (PIP), dacă se va obține acordul.
- Recomandarea unei evaluări psihologice și păstrarea comunicării respectuoase cu părinții, în speranța deschiderii către colaborare.

5. Concluzie

Elevii cu Sindrom Asperger pot trece prin crize emoționale intense în adolescență, afectând mediul educațional. Ca profesori, avem responsabilitatea de a crea un climat echilibrat, unde fiecare elev este în siguranță, susținut și valorizat. În situațiile în care familia nu recunoaște dificultățile copilului, rolul școlii devine cu atât mai important. Intervenția nu este doar didactică, ci profund umană – o colaborare între școală, familie (atât cât este posibil) și specialiști care poate face diferența între izolare și integrare.

Experiența trăită m-a învățat că un profesor nu trebuie să aibă toate răspunsurile, dar trebuie să fie dispus să învețe, să se adapteze și să ceară sprijin. Într-o școală în care diversitatea devine norma, misiunea noastră nu este doar să predăm, ci să însoțim. Iar pentru asta avem nevoie nu doar de cunoștințe, ci și de empatie, răbdare și curajul de a ne asuma propriile greșeli pentru a deveni mai buni.

6. Bibliografie

1. Christopher Barber – *Autismul și sindromul Asperger. Ghid pentru asistenți medicali*, Editura All
2. Olga Bogdashina – *Vorbim aceeași limbă? Comunicarea în autism și sindromul Asperger*, Editura Dianusa

Resurse online:

1. Autism Speaks – www.autismspeaks.org
2. Asociația Help Autism – www.helpautism.ro
3. Centrul Național de Politici și Evaluare în Educație (CNPEE) – www.rocnee.eu
4. Asociația Autism România – www.autismromania.ro

EDUCAȚIA INCLUZIVĂ – ROLUL FACTORILOR EDUCATIVI

Prof. Stoica Maria, Școala Gimnazială „Mircea cel Bătrân”, Pitești

Educația incluzivă are ca principiu fundamental- *un învățământ pentru toți împreună cu toți* – care constituie un deziderat și o realitate ce câștigă adepți și se concretizează în experiențe și bune practici de integrare / incluziune. Programele de simulare timpurie a dezvoltării reprezintă o etapă decisivă în realizarea obiectivelor educației pentru toți. Acestea au o influență determinantă asupra formării inteligenței, a personalității și a comportamentelor sociale.

În pedagogia contemporană există o preocupare intensă pentru găsirea căilor și mijloacelor optime de intervenție educativă încă de la vârstele mici asupra unei categorii cât mai largi de populație infantilă. Integrarea / incluziunea poate fi susținută de existența unui cadru legislativ flexibil și realist, de interesul și disponibilitatea cadrelor didactice din școala de masă și din școala specială, de acceptul și susținerea părinților copiilor integrați, de implicarea întregii societăți civile, dar și de nivelul de relații ce se formează și se dezvoltă la nivelul clasei integratoare, care se bazează pe toleranța și respect față de copilul cu probleme.

Primirea în școală a copilului cu cerințe educative speciale, atitudinea față de el trebuie să păstreze o aparență de normalitate, copilul trebuie să fie tratat la fel cu ceilalți copii din clasă. Conduita și atitudinea învățătoarei trebuie să demonstreze celorlalți copii că i se acordă școlarului cu dizabilități aceeași valoare ca și celorlalți, respectându-se principiul democratic al valorii egale.

În sistemul de educație românesc au apărut acum 10 ani în mod explicit primele măsuri de integrare a copiilor cu cerințe educaționale speciale (CES) în învățământul de masă. O nouă înțelegere a serviciului educațional, cât și a naturii diferenței între copilul „obișnuit” și cel „special” a condus la finalul anilor 90 la o serie de dezbateri cu privire la școlarizarea copiilor cu CES în învățământul de masă și la reconsiderarea abordărilor pedagogice prin care copilul este plasat în centrul activității de învățare. Astfel, toți copiii diagnosticați cu o deficiență, dizabilitate sau tulburare de dezvoltare ușoară sau medie chiar au sprijinit transferul unor copii din învățământul special la cel de masă.

În anul 2005, aceste măsuri au cunoscut o nouă dezvoltare odată cu promovarea ideii de „școală incluzivă” și cu înțelegerea mai largă a conceptului de cerințe educative speciale (CES) din perspectiva dificultăților cu care se confruntă, care solicită eforturi suplimentare și complementare obiectivelor generale ale educației.

În practica școlară au regăsit destul de rar o componentă esențială a personalizării învățării, ce presupune utilizarea unor strategii variate de predare și învățare, care să valorizeze la maxim potențialul fiecărui copil.

Cadrele didactice apreciază pozitiv posibilitatea flexibilizării și selecției la nivelul curriculumului în funcție de capacitățile de învățare ale copiilor cu CES, iar părinții sunt mulțumiți de faptul că proprii lor copii nu sunt puși din start în situații de a se confrunta cu solicitări care le depășesc posibilitățile. De aceea este nevoie și de valorizarea progresului individual al elevului prin evaluare – element de bază în adaptarea curriculară pentru această categorie de copii care reclamă abordări educative speciale (AES).

Caracteristicile copiilor cu dificultăți de învățare:

* Lipsa maturității și un comportament de tip narcisist și egocentric, ceea ce îi determină pe adulți să îi trateze ca pe copiii mici.

* Nevoia de sprijin: speriați de școală, ei nu pot depăși aceste probleme decât cu ajutorul colegilor.

* Exprimarea dificilă: pot înțelege informațiile, dar sunt incapabili să răspundă la întrebări, ceea ce denotă o incapacitate de redare a celor știute.

* Lipsa aplicației spre practică și exemplificare: pot fi copleșiți de sarcinile de rezolvat, pot și să rezolve o problemă, dar nu realizează practic demersul respectiv.

KIRK și CHALFANT (1984, p.14) sugerează două tipuri mari de dificultăți specifice de învățare:

* Dificultăți de învățare și dezvoltare (pre-achiziții ale învățării).

* Dificultăți de învățare academice / teoretice (achiziții ale învățării).

Dificultăți de învățare și dezvoltare:

* memorie,

* atenție,

* deprinderi perceptuale,

* deprinderi de gândire,

* deprinderi de limbaj oral și scris.

Dificultăți de învățare academice / teoretice.

Se referă la învățarea școlară ca achiziție, adică:

* citire,

* aritmetică,

* scris de mână,

* rostire,

* exprimare în scris.

Semne la școlarul mic:

- Are tulburări în învățarea alfabetului, a zilelor săptămânii, culorilor, formelor și numerelor, în identificarea schemei corporale și a formelor geometrice.

- Este neliniștit, agitat, uneori și ușor distractibil.
- Nu poate urmări directive și reguli.
- Învăță greu legătura între litere și sunete (citește pe litere și nu face sinteza silabei), nu poate forma cuvinte din sunete diferite.
- Nu poate citi sau face greșeli serioase de citire sau pronunție.
- Are probleme în a reține propoziții și a înțelege timpul.
- Nu scrie după dictare și nu face legătura între cuvinte și imaginea lor scrisă.
- Are probleme în a reține propoziții și a înțelege timpul.
- Nu scrie după dictare și nu face legătura între cuvinte și imaginea lor scrisă.
- Are de multe ori probleme și în copierea de litere, cuvinte și propoziții.
- Este încet în învățarea noilor deprinderi.
- Are dificultăți în planificarea și organizarea timpului.

Politicile și strategiile naționale pentru copii și tineri cu nevoi speciale au la bază ideea de „educație pentru toți” și în același timp „educația pentru fiecare”.

Curriculum școlar trebuie să fie controlat de nevoile elevilor. Să îl gândim accesibil, centrat pe nevoile și punctele forte ale elevilor, să valorifice colaborarea, experiența personală și ocaziile sociale, fiind mereu focalizat pe esențial. Etapele prin care profesorul adaptează curriculum sunt: identificarea punctelor slabe și ale celor forte ale fiecăruia, stabilirea priorităților de învățare, instruirea prin metodele și strategiile cele mai adecvate, înregistrarea progreselor elevului și evaluarea intervenției.

Fiecare copil cu dificultăți de învățare are dreptul de a fi considerat un copil cu șansă la dezvoltare și felul cum îl apelăm este important pentru imaginea lui. Munca didactică trebuie să pună în centru copilul, nu problema acestuia.

Bibliografie:

- Gherguț, „Psihopedagogia persoanelor cu cerințe speciale. Strategii de educație integrată”, Ed. Polirom Iași, 2001.
- Hall și Tinklin 1998 „Elevii cu deficiențe din învățământul superior”, Consiliul Scoțian de Cercetare a Educației.
- T. Vrajmaș, „Învățământul integrat și / sau incluziv pentru copiii cu cerințe educative speciale”, Ed. Aramis, București, 2001.

ÎNCURAJAREA CREATIVITĂȚII ELEVILOR CU FACTOR DE RISC

Profesor învățământ primar Șerbănică Arina, Școala Gimnazială "Mircea cel Bătrân", Pitești

Creativitatea a fost definită ca procesul interpersonal sau intrapersonal al cărui rezultat sunt produse originale, semnificative și de o înaltă calitate. În cazul copiilor cu factor de risc, accentul ar trebui pus pe proces, adică pe dezvoltarea și generarea de idei originale, care pare să fie baza potențialului creativ. În înțelegerea acestui fenomen, este util să considerăm diferențele dintre gândirea convergentă și cea divergentă. Problemele asociate cu gândirea convergentă au de obicei o singură soluție corectă. Gândirea divergentă, în schimb, cere celui care rezolvă problema, generarea mai multor soluții.

Creativitatea constituie una dintre problemele majore ale contemporaneității devenind un „concept central” în psihologie. Ea a devenit una dintre cele mai fascinante probleme depășind cu mult sfera psihologiei și pătrunzând în cele mai diverse specialități științifice.

Conceptul „creativitate” integrează în sine, întreaga personalitate și activitate psihică a individului și la rândul ei, se subsumează și integrează organic în structurile de personalitate, devenind astfel una dintre dimensiunile cele mai complexe ale personalității. Creativitatea este o dimensiune de sine stătătoare a personalității, integrată organic în ea.

Personalitatea creatoare se distinge prin: fluiditate, flexibilitate, originalitate, elaborare, sensibilitate față de probleme, capacitate de redefinire.

Prin creativitate, personalitatea umană se înscrie într-un orizont axiologic, omul valorizându-se pe sine însuși.

Creativitatea reprezintă mai mult decât a avea și a folosi un talent artistic sau muzical. În acest context, talentul se referă la posesia unui înalt grad de îndemânare tehnică într-un domeniu specializat. Astfel, un artist poate produce opere impecabile din punct de vedere tehnic fără însă a reuși să provoace emoții sau, de exemplu, sentimentul că acea operă este unică. Este de asemenea important să ținem cont de faptul că creativitatea nu se manifestă doar în muzică, artă și scris ci în toate domeniile curriculare, în știință, dar și în studiile sociale.

Cele mai folosite metode de măsurare a creativității la copii sunt bazate pe fluența ideatională. Probele referitoare la fluența ideatională cer din partea copiilor generarea cât mai multor răspunsuri la un anumit stimul, într-un mod asemănător brainstorming-ului. În general, fluența ideatională este considerată o calitate critică a procesului creativ. Răspunsurile copiilor pot fi populare sau originale, cele originale atestând potențialul creativ. Astfel, un copil de 4 ani întrebat ce obiecte de culoare roșie cunoaște, va enumera nu numai camioane și mere, dar și pojarul și mâinile reci.

Aspirația pentru dezvoltarea spiritului creativ a dus la conceperea unor metode care pe de-o parte, să combată blocajele, iar pe de altă parte, să favorizeze asociația cât mai liberă a ideilor,

considerându-se că astfel se pot utiliza la maximum resursele inconștientului. În acest scop, unele metode se bazează pe o stare de relaxare, pe îndepărtarea criteriilor raționale și a spiritului critic.

Brainstorming-ul, una din cele mai populare metode este utilizat în condițiile unei activități de grup. Se respectă cele patru reguli care sunt: „judecata critică este exclusă”, „cât mai multe idei”, „dați frâu liber imaginației”, „combinările și ameliorările sunt binevenite”. Se discută tot ce le trece prin minte în legătură cu problemele puse în discuție.

Sinectica este o altă metodă, asociativă. Din grup fac parte 6-8 persoane care clarifică bine dificultățile problemei, apoi se caută metafore, comparații(în jur de 20 de metafore), apoi se alege soluția optimă a problemei sugerată de una din metafore.

Metoda 6-3-5. Grupuri de 6 persoane, în care fiecare propune 3 idei într-un maxim de 5 minute. Primul grup discută problema și, pe o fișă, sunt trecute trei idei, fiecare formând capul unei coloane sub care se vor trece ideile celorlalte grupuri. După 5 minute fișa este trecută unui alt grup care adaugă alte 3 idei, până fișa trece pe le toate grupurile. Apoi se centralizează ideile și se discută pentru a se hotărî care din propuneri să fie însușită.

Discuția „panel”. Discuția propriu-zisă se desfășoară într-un grup restrâns, „jurații”, format din persoanele cele mai competente. Ceilalți pot interveni doar adresând un bilețel juraților. La sfârșit se trag concluziile.

P. Oleron spunea *„ori de câte ori un copil, pus în fața unei probleme, restructurează datele problemei sau imaginează procedeul ce conduce la soluție, independent de faptul dacă este o sarcină școlară, a vieții curente sau un test, el înfăptuiește o invenție”*.

După unele statistici, nu s-a utilizat până acum decât 3% din inteligența omenirii, cauzele mai importante fiind analfabetismul și concepția școlii tradiționale, bazată îndeosebi pe predarea, memorarea și reproducerea cunoștințelor, neglijând dezvoltarea potențialului creator al copilului și însușirea de către aceștia a unor tehnici de învățare productivă. Educația centrată pe elev are un rol bine precizat în dezvoltarea uriașului potențial intelectual, reprezentat de inteligență și creativitate, care, pus în valoare, va asigura neîntrerupt progresul.

Recompensele sau cointeresarea par să afecteze procesul creativ. Deși recompensele nu afectează numărul răspunsurilor în cadrul probelor de fluentă ideatională, ele par să diminueze calitatea răspunsurilor copiilor și flexibilitatea gândirii lor. Cu alte cuvinte, recompensele reduc capacitatea copiilor de a trece de la o categorie la alta în cadrul răspunsurilor lor. Într-adevăr, orice constrângere externă pare să reducă această flexibilitate. Anumite studii au arătat că materialele structurate, în special când sunt combinate cu instrucțiuni structurate, reduc flexibilitatea la copiii de 4 ani. Într-un anumit caz, instrucțiunile structurate au apărut numai în demonstrația referitoare la rezolvarea unui puzzle. Pedagogii trebuie să țină cont de faptul că structura răspunsurilor unui copil este foarte subtilă. Anumite cercetări sugerează că acei copii care par să fie creativi sunt adeseori

implicați în jocuri imaginative și sunt motivați mai mult de factori interni decât de factori externi, cum ar fi recompensele sau cointeresarea.

Stimularea creativității copilului preșcolar în domeniul artistico-plastic, ținând cont de valențele formative îl face pe acesta să le folosească în toate domeniile vieții.

Activitatea de educație plastică reprezintă mijlocul cel mai generos de activare și stimulare a potențialului creativ al copilului de vârstă preșcolară. Artă îl pregătește să trăiască în armonie, în frumusețe, să recepteze frumosul, să vibreze în fața lui și să îl creeze.

Principiile care stau la baza procesului de stimulare a creativității copilului preșcolar pot fi sintetizate după cum urmează: fiecare copil se naște cu un potențial creativ, care se transformă în capacitate efectivă atunci când este stimulat și orientat pozitiv; în stimularea creativității sunt vizate următoarele dimensiuni ale personalității:

- dezvoltarea emoțională, cognitivă și socială;
- dezvoltarea creativității copilului de vârstă preșcolară se realizează prin joc și este experiențială (se realizează prin experiențe proprii) și socială (e dependentă de relațiile sociale ale copilului cu adulții și cu semenii).

Stimularea creativității copilului în domeniul artistico-plastic se fundamentează pe obiective din cele trei mari domenii – cognitiv, afectiv-itudinal și psihomotor ce vizează:

- dezvoltarea și îmbogățirea percepțiilor și reprezentărilor;
- dezvoltarea imaginației reproductive și a imaginației anticipative;
- dezvoltarea gândirii divergente și convergente;
- lărgirea experienței de cunoaștere;
- dezvoltarea expresivității în diferite domenii (verbal, plastic, literar);
- dezvoltarea sensibilității și a simțului estetic;.

Adulții pot încuraja creativitatea astfel:

- Prin furnizarea unui mediu care permite copilului să exploreze și să se joace fără restrângeri exagerate.
- Prin adaptarea la ideile copilului, fără a încerca o structurare a ideilor lui astfel încât să se potrivească cu cele ale adulților.
- Prin acceptarea ideilor neobișnuite ale copilului, fără a judeca modul divergent în care acesta rezolvă o problemă.
- Folosind modalități creative pentru rezolvarea problemelor, în special a problemelor ce apar în viața de zi cu zi.
- Alocând destul timp copilului pentru explorarea tuturor posibilităților, pentru trecerea de la ideile obișnuite la idei mai originale.
- Încurajând procesul, iar nu scopul.

Încă de când este foarte mic, pe copil îl putem implica în tot felul de activități. Firește că nu e cazul să ne propunem de la început ceva dificil de realizat sau pretențios, ci să lăsăm lucrurile în voia lor și nevoia de a ne simți bine făcând ceva împreună cu copilul să fie mai mare decât dorința de a obține un rezultat anume. Dacă ne bucurăm, comunicăm cu copilul și-i menținem interesul pe parcursul diferitelor etape, e o mare realizare.

Putem ulterior să-i propunem copilului să reluăm respectiva activitate și să obținem ceva și mai frumos. De cele mai multe ori vom fi surprinși să constatăm că acestuia i-a plăcut tare mult și că „**mai vrea**”. Cele mai reușite activități sunt cele în urma cărora obținem ceva care poate fi folosit chiar de copil.

Activitățile nu trebuie să fie pretențioase sau costisitoare, astfel încât nu ne trebuie cine știe ce materiale. Cu cât sunt mai puține și mai simple, cu atât creativitatea și originalitatea vor fi mai stimulate. **Copilul va fi foarte mândru de „realizările” lui.**

Concluzie

Adulții pot încuraja creativitatea punând accentul pe generarea și exprimarea de idei într-un cadru non-evaluativ și prin concentrarea atât asupra gândirii convergente, cât și asupra celei divergente. Adulții pot de asemenea să încerce să asigure copiilor posibilitatea și siguranța de a risca, de a pune la îndoială, de a vedea lucrurile dintr-un nou punct de vedere.

Bibliografie

- Dănescu E., Ilie V., *Cunoașterea și stimularea potențialului creativ la copiii mici*, Ed. Univ. Pitești, 2004
- Cosmovici A., Iacob L., *Psihologie Școlară*, Ed. Polirom Iași, 1998
- Matei N.C., *Educarea capacităților creatoare în procesul de învățământ*.

PROVOCĂRILE EDUCAȚIEI INCLUZIVE

Prof. Ștefănescu Elena, Școala Gimnazială "Mircea cel Bătrân", Pitești

Incluziunea este un concept cheie în educația modernă, care se axează pe integrarea copiilor cu CES în mediul educațional obișnuit. Aceasta nu doar că le oferă copiilor șansa de a învăța alături de colegii lor, dar și de a dezvolta abilități sociale esențiale. Este important ca profesorii să fie pregătiți, să participe la stagii de formare, pentru a adopta strategii cât mai eficiente în demersul didactic, adaptate nevoilor fiecărui elev, indiferent de dificultățile întâmpinate.

Copiii cu cerințe educaționale speciale (CES) sunt acei copii care au nevoi educaționale diferite față de ceilalți copii din cauza unor dificultăți de învățare, dizabilități fizice sau mentale, sau alte condiții care le afectează capacitatea de a participa la activitățile educaționale într-un mod standardizat. Acești copii pot avea diverse afecțiuni, cum ar fi tulburări de spectru autist, dislexie, ADHD, sau dificultăți de comunicare, ceea ce le poate influența modul în care învață și se dezvoltă. În etapa de școlarizare gimnazială copiii încep să își dezvolte identitatea și abilitățile sociale, iar înțelegerea nevoilor speciale este esențială pentru a promova incluziunea și integrarea acestora în comunitate.

Un aspect esențial al educației copiilor cu CES este includerea acestora în mediul educațional obișnuit. Incluziunea reprezintă un principiu fundamental care promovează integrarea acestor copii în școli și comunități, oferindu-le oportunități egale de învățare și dezvoltare. Aceasta nu doar că sprijină dezvoltarea socială a copiilor cu CES, dar contribuie și la crearea unui mediu educațional diversificat, în care toți copiii pot învăța unii de la alții.

Provocările educației incluzive sunt diverse. Este important ca profesorul să cunoască particularitățile fiecărui elev cu CES, să colaboreze eficient cu profesorul itinerant, cu părinții copilului implicat precum și cu ceilalți elevi din clasă. Apoi printr-o strânsă colaborare stabilește strategii eficiente în demersul educațional. Conținuturile învățării trebuie adaptate cerințelor speciale. În plus metodele de predare pot include activități interactive, utilizarea tehnologiei educaționale, și strategii de învățare personalizate. De exemplu, un profesor poate folosi jocuri educaționale pentru a face lecțiile mai atractive și accesibile, pentru crearea unui mediu de învățare mai favorabil. Un alt element care pare să fie tot mai prezent în viața noastră este IA care aduce avantaje și în abordarea educației copiilor cu CES. Un beneficiu important este capacitatea de a personaliza învățarea, algoritmi de IA pot analiza datele individuale ale fiecărui copil, inclusiv stilul de învățare, punctele forte, punctele slabe și progresul. Dar, vreau să subliniez, că rolul pedagogului și profesorului itinerant rămân esențiale în procesul educațional. Astfel relația dintre educator și copil, înțelegerea, sprijinul emoțional, empatia sunt esențiale în dezvoltarea armonioasă a acestuia.

Prin urmare, este esențial ca atât educatorii, cât și colegii să fie conștienți de diversitatea nevoilor educaționale. Acceptarea și sprijinul din partea comunității sunt cruciale pentru a ne asigura că fiecare copil are șansa de a reuși. Astfel, educația devine nu doar un proces de acumulare a cunoștințelor, ci și un mod de a construi relații și de a dezvolta empatia, respectul, toleranța, prietenia între toți membrii comunității școlare.

Este important să recunoaștem că fiecare copil cu CES este unic și că nevoile lor pot varia semnificativ. Prin urmare, intervențiile educaționale trebuie să fie flexibile și să se adapteze în funcție de evoluția și progresele fiecărui copil. De asemenea, promovarea empatiei și a respectului în rândul colegilor de clasă este esențială pentru a crea un climat pozitiv și sprijinitor, care să încurajeze incluziunea și acceptarea diversității.

În calitate de profesor de istorie și educație socială încerc să mă informez și să învăț cât mai mult în acest domeniu, să înțeleg nevoile speciale ale copiilor cu CES, să colaborez cu colegii de școală, cu părinții, să găsesc și să aplic strategii cât mai eficiente în activitatea școlară. Mărturisesc că nu este un proces ușor.

În concluzie, copiii cu cerințe educaționale speciale au nevoie de un mediu educațional incluziv, prietenos, fără bariere care să le permită să se dezvolte și să învețe alături de colegii lor. Prin incluziune, metode de predare personalizate și o colaborare eficientă, putem contribui la crearea unui sistem educațional care să sprijine toți copiii, indiferent de provocările cu care se confruntă. Această abordare nu doar că îmbunătățește experiența de învățare a copiilor cu CES, dar îmbogățește și comunitatea educațională în ansamblu.

INTEGRAREA COPIILOR CU CERINȚE EDUCATIVE SPECIALE ÎN ȘCOLILE DE MASĂ

Înv. Ștefănescu Irina, Școala Gimnazială „Mircea cel Bătrân”, Pitești

Cerințele educative speciale desemnează acele cerințe ori nevoi speciale față de educație care sunt suplimentare dar și complementare obiectivelor generale ale educației pentru copil. Fără abordarea adecvată a acestor cerințe speciale nu se poate vorbi de egalizarea șanselor de acces, participarea și integrarea școlară și socială.

Fiecare copil prezintă particularități individuale și de relație cu mediul, trăsături care necesită o evaluare și o abordare personalizată. Copii cu deficiențe au și ei aceleași trebuințe în creștere și dezvoltare. Acești copii au în același timp și anumite necesități, particulare, specifice, individualizate.

Ei sunt diferiți din punct de vedere al temperamentului, motivațiilor, capacității chiar dacă prezintă același tip de deficiență.

Conceptul de cerințe educative speciale aspiră la depășirea tradițională a separării copiilor pe diferite categorii de deficiențe, printr-o abordare non categorială a tuturor copiilor.

Educația sau școala inclusivă implică cu necesitate pregătirea de ansamblu a școlii și societății, pentru a primi și satisface participarea persoanelor cu handicap la medii școlare și sociale obișnuite, ca elemente componente naturale ale diversității umane, cu diferențele ei specifice.

Educația sau școala inclusivă implică ideea de schimbare, a școlii și societății în ansamblu, cu scopul de a răspunde dezideratului societății viitorului – „o societate pentru toți” comprehensivă și integratoare prin însăși natura ei, care să răspundă mai bine prin co-educația-nevoilor, potențialului și aspirațiilor tuturor copiilor, inclusiv ale celor deosebit de dotați sau talentați, ale celor care nu fac față în prezent în școala obișnuită, ale celor cuprinși în școlile speciale separate.

Integrarea școlară este un proces de includere în școlile de masă/clase obișnuite la activitățile educative formale și nonformale, a copiilor considerați ca având cerințe educative speciale.

Integrarea școlară reprezintă o particularizare a procesului de integrare socială a acestei categorii de copii, proces care are o importanță fundamentală în facilitatea integrării ulterioare în viața comunitară prin formarea unor conduite și atitudini, a unor aptitudini și capacități favorabile acestui proces. Integrarea copiilor cu CES permite, sub îndrumarea atentă a cadrelor didactice, perceperea și înțelegerea corectă de către elevii normali a problematicii și potențialului de relaționare și participarea lor la serviciile oferite în cadrul comunității.

Educația specială se referă la adoptarea, completarea și flexibilitatea educației pentru anumiți copii în vederea egalizării șanselor de participare la educație în medii de învățare obișnuite.

Condițiile de care are nevoie copilul cu CES sunt:

- Condiții de stimulare și sprijin a dezvoltării din cele mai timpurii perioade;
- Flexibilitate didactică;
- Adaptarea curriculumului la posibilitățile individuale;
- Individualizarea educației;
- Protecție socială;
- Programe individualizate de intervenție;
- Integrare școlară și socială.

Centrele educative speciale se axează pe particularitățile individuale de dezvoltare, de învățare, de relație cu mediul și necesită o evaluare și o abordare personalizată a necesităților copilului.

Cerințele educative speciale sunt interpretate ca unitate în dezvoltarea copilului, stilul unic de adoptare, de învățare, de integrare, în nivelul individual de dezvoltare fizică și psihică cu caracteristici biologice, fizice, psihice și sociale.

Educația integrată se referă la integrarea în structurile învățământului general cu CES pentru a oferi un climat favorabil dezvoltării armonioase și cât mai echilibrate acestor categorii de copii.

Educația integrată a copiilor cu CES urmărește dezvoltarea capacităților fizice și psihice a acestora care să-i apropie cât mai mult de copii normali, a implementării unor programe cu caracter corectiv-recuperator; stimularea potențialului restant, ce permite dezvoltarea compensatorie a unor funcții menite să le suplinească pe cele deficitare; crearea climatului afectiv în vederea formării motivației pentru activitate, în general și pentru învățare, în special asigurarea unui progres continuu în achiziția comunicării; formarea unor abilități de socializare și relaționare cu cei din jur; formarea deprinderi cu caracter profesional și de exercitare a unor activități cotidiene; dezvoltarea comportamentelor adaptative și a însușirilor pozitive ale personalității, care să faciliteze normalizarea deplină. Fiecare copil cu CES trebuie să beneficieze de un program adecvat și adaptat de recuperare, care să dezvolte maximal potențialul fizic și psihic pe care îl are. Integrarea urmărește valorificarea la maximum a disponibilităților subiectului deficient și antrenarea în mod compensatoriu a palierelor psiho-fizice care nu sunt afectate în așa fel încât să preia activitatea funcțiilor deficitare și să permită însușirea de abilități care să înlesnească integrarea eficientă în comunitatea normală. Prin integrare, se realizează și o pregătire psihologică a copilului, care să contribuie la crearea unor stări afectiv emoționale corespunzătoare, în care confortul psihic este menținut de satisfacțiile în raport cu activitățile desfășurate. Raportul relației socializare-integrare-incluziune, are în vedere implicațiile practice și teoretice ce privesc evoluția sistemului de organizare a educației speciale și a pregătirii copiilor pentru integrarea și incluziunea în activitățile profesionale și în colectivitățile sociale.

Există diferite forme de integrare a copiilor cu CES și anume:

1. Forme de integrare parțială – elevii cu CES petrec doar o parte din timpul său în școala obișnuită sau la anumite discipline școlare unde pot face față;
2. Forme de integrare totală – elevii cu CES petrec tot timpul în școala obișnuită cu excepția programelor terapeutice care se pot desfășura în spații speciale, destinate acestui scop;
3. Forme de integrare ocazională – participare în comun la diferite excursii, serbări, întreceri sportive, spectacole etc.

Fiecare cadru didactic pus în ipostaza de a avea în colectivitatea sa un copil cu CES acționează în urma unei reflecții îndelungate. Un lucru important pentru cadrele care lucrează cu acești copii îl reprezintă colaborarea cu părinții și consilierea acestora, implicarea lor directă în lucrul efectiv cu copii, nu în calitate de observator ci și de participanți activi. Părinții copiilor cu CES trebuie să înțeleagă că trebuie să relaționeze cu copii lor în mod pozitiv și că pot să-i aprecieze mai mult. Ei sunt modele pentru copiii lor și prin ei învață să trăiască în armonie cu lumea. Sarcina părinților și a cadrelor didactice este să-i ajute pe copii să învețe despre sentimentele lor și să le arate relația dintre sentimentele și comportamentul lor.

Relația dintre părinți, cadre didactice și copii cu CES trebuie privită pozitiv, iar pentru acest lucru este nevoie de respectarea următoarelor reguli:

- a) Părinții și copii trebuie să fie realiști în așteptări. Copilul trebuie implicat în luarea deciziilor și trebuie alese situațiile la care poate să participe. Trebuie oferite copilului de 2 opțiuni, pe care cei mai mari le acceptă. Problemele trebuie discutate până când se ajunge la o concluzie acceptabilă, chiar dacă nu se ia o hotărâre;
- b) Trebuie să existe un parteneriat cât mai strâns între părinții copiilor cu CES și cadrele didactice bine pregătite și informate în legătură cu felul în care pot interveni pentru consilierea acestora. Trebuie redusă izolarea părinților punându-i în legătură cu alți părinți aflați în situații similare, promovând o abordare pozitivă a creșterii și disciplinării copiilor;
- c) Trebuie susținut că nu există un singur model de părinte și numai prin unirea forțelor părinților, cadrelor didactice și a școlii se poate face o mai bună integrare a copiilor cu CES.

Copiii sunt o categorie socială care, în ciuda aparențelor nu au timp să aștepte.

Educația specială este o formă de educație adoptată și destinată tuturor copiilor cu CES care nu reușesc singuri să atingă, în cadrul învățământului obișnuit-temporar sau pe toată durata școlarității, un nivel de educație corespunzător vârstei și cerințelor societății pentru un om activ, autonom și independent.

Principiile care stau la baza educației oricărui copil:

1. Garantarea dreptului la educație al oricărui copil:
 - Copiii au dreptul să învețe împreună, indiferent de dificultăți și de diferențe;
 - Fiecare este unic și are un anumit potențial de învățare și dezvoltare;
 - Școala și comunitatea asigură șanse egale de acces la educație pentru toți copiii.
2. Asigurarea de servicii specializate centrate pe nevoile copiilor cu CES:
 - Corelarea tipurilor de educație și a formelor de școlarizare în funcție de scopul educației, obiectivele generale și specifice precum și de finalitățile educației;
 - Asigurarea conexiunilor educaționale activității complexe.

Finalitățile educației speciale sunt acelea de a crea condiții pentru o bună integrare socială și profesională a persoanelor cu nevoi speciale.

Un obiectiv important al școlii inclusive îl reprezintă sprijinul acordat pentru menținerea în familie a copiilor cu CES. De aceea, se pune problema respectării principiului normalizării ce se referă la condițiile de mediu și viață, la eliminarea separării copiilor cu CES și la acceptarea lor alături de ceilalți copii.

Principiul normalizării presupune luarea în seama nu doar a modului în care persoana cu deficiențe se adaptează la cerințele vieții sociale, dar în același timp, la felul în care comunitatea înțelege să se conformeze nevoilor și posibilităților persoanei în dificultate. Normalizarea implica includerea într-un mediu școlar și de viață cotidiană nediscriminatoriu și asigurarea unei multitudini de servicii care să reducă pe cât posibil starea de handicap, chiar dacă deficiențele sau afecțiunile propriu-zise nu pot fi încă depășite.

Bibliografie

- VERZA, E. , PAUN, E. „*Educația integrată a copiilor cu handicap*”, Unicef, 1998
- POPESCU, E. , PLESA, O. (coord.) „*Handicap, retardare, integrare*”, București, Pro Humanitas, 1998
- VRASMAS, T. „*Învățământ și/sau inclusiv*”, Ed. Aramis, 2001

INVESTIȚIA ÎN ECHITATE – FINANȚAREA EDUCAȚIEI INCLUZIVE ÎN INSTITUȚIA ȘCOLARĂ

Trăistaru Iulia-Simona, secretar Școala Gimnazială "Mircea cel Bătrân", Pitești

În ultimele decenii, conceptul de educație incluzivă a devenit un pilon fundamental al politicilor educaționale la nivel european și global. La baza acestui demers se află convingerea că fiecare copil, indiferent de particularitățile sale fizice, cognitive, sociale sau culturale, are dreptul la o educație de calitate, într-un mediu școlar care să răspundă nevoilor sale individuale. Totuși, transformarea acestui ideal în realitate depinde nu doar de voința politică sau de adaptarea curriculară, ci și - esențial - de disponibilitatea resurselor financiare.

În România, implementarea educației incluzive este adesea pusă în dificultate de subfinanțare cronică, lipsa infrastructurii adecvate și insuficiența personalului specializat. Adevărata incluziune presupune costuri: formarea continuă a cadrelor didactice, angajarea de specialiști (consilieri, logopezi, mediatori școlari), adaptarea materialelor educaționale și accesibilizarea spațiilor școlare. În acest context, finanțarea devine nu doar un instrument administrativ, ci o expresie concretă a angajamentului pentru echitate socială.

Prezentul eseu își propune să analizeze modul în care sprijinul financiar susține sau limitează dezvoltarea educației incluzive în România, punând accent pe politicile publice, alocările bugetare și impactul acestora asupra elevilor cu cerințe educaționale speciale și asupra școlii ca întreg.

Educația incluzivă presupune integrarea tuturor copiilor, indiferent de particularitățile lor, într-un sistem educațional comun, flexibil și adaptat nevoilor diverse. Nu se limitează la integrarea elevilor cu dizabilități, ci vizează întreaga gamă de diferențe-culturale, lingvistice, sociale, emoționale sau cognitive. Scopul este construirea unui mediu educațional echitabil, unde diversitatea este nu doar acceptată, ci valorificată.

Educația incluzivă nu se poate realiza doar prin voință pedagogică. Ea necesită investiții concrete: infrastructură accesibilizată (rampe, lifturi, toalete adaptate), materiale educaționale specifice (manuale în format Braille, softuri pentru comunicare augmentativă), personal specializat (profesori itineranți, asistenți educaționali, psihologi școlari) și formare continuă pentru cadrele didactice.

Aceste elemente presupun un efort financiar susținut și planificat. Studiile internaționale arată că educația incluzivă poate avea costuri inițiale ridicate, dar pe termen lung se dovedește eficientă, atât social cât și economic. Incluziunea reduce abandonul școlar, crește șansele de angajare ale persoanelor vulnerabile și contribuie la o societate mai echitabilă.

În România, finanțarea educației se realizează prin bugetul de stat și bugetele locale, în baza costului standard per elev. Pentru elevii cu CES, se alocă sume suplimentare, dar adesea acestea sunt insuficiente sau distribuite inegal, în funcție de capacitatea administrațiilor locale.

Sistemul românesc de finanțare a educației funcționează, în mare parte, pe baza costului standard per elev, stabilit anual prin hotărâre de guvern. Acesta ar trebui să acopere cheltuielile de personal, materiale didactice, utilități și alte nevoi de funcționare ale unităților școlare. Pentru elevii cu cerințe educaționale speciale (CES), se acordă sume suplimentare prin bugetele inspectoratelor și ale autorităților locale.

Cu toate acestea, aceste fonduri suplimentare nu reflectă întotdeauna realitățile complexe ale nevoilor individuale ale elevilor. De exemplu, școlile rurale sau cele din comunități dezavantajate au acces limitat la specialiști sau infrastructură adaptată, chiar dacă primesc un buget mai mare teoretic.

Conform rapoartelor Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării (CNCD) și UNICEF (2022), doar un procent relativ mic dintre școlile din România dispun de personal de sprijin calificat (consilieri școlari, psihopedagogi, profesori de sprijin). În multe cazuri, un singur profesor de sprijin deservește mai multe școli, ceea ce limitează eficiența intervențiilor.

În plus, accesibilizarea spațiilor fizice este încă deficitară. Lipsa rampelor, toaletelor adaptate și a echipamentelor speciale restricționează participarea deplină a unor elevi la viața școlară, transformând „incluziunea” într-un concept formal, nu practic.

Un alt obstacol major este disparitatea între județe și localități în ceea ce privește alocarea fondurilor. Unitățile administrative mai bogate pot investi în formarea cadrelor didactice și în echipamente moderne, în timp ce școlile din zonele defavorizate supraviețuiesc cu bugete minime. Această discrepanță contribuie la inegalități sistemice, în contradicție cu principiile educației incluzive.

Mai mult, lipsa unei strategii naționale coerente de finanțare multianuală a incluziunii face ca multe proiecte să fie dependente de fonduri externe (ex. proiecte POSDRU sau PNRR), care sunt temporare și greu de replicat.

Bibliografie

- Strategia națională privind educația incluzivă 2022–2027, București:
- Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități.
- Incluziunea școlară a copiilor cu dizabilități
- Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării (CNCD).
- Legea educației naționale nr. 1/2011, cu modificările și completările ulterioare.
- HG nr. 24/2024 privind costul standard per elev/preșcolar pentru anul școlar 2024-2025.

CUM SĂ CREEZI O CLASĂ INCLUZIVĂ – 5 SFATURI (TIPS) PENTRU PROFESORII DE LIMBI STRĂINE

Prof. Elena Cristina Tulea, Școala Gimnazială "Mircea cel Bătrân", Pitești

Incluziunea în educație înseamnă integrarea fiecărui copil în parte, indiferent de nevoile individuale sau de barierele de învățare. Ei trebuie să aibă acces egal la procesul de învățare și aceleași oportunități de a reuși.

Incluziunea în școli nu se referă numai la asigurarea unui sprijin adițional oferit doar elevilor cu cerințe educaționale speciale. Aceasta trebuie să includă crearea unui mediu de învățare care se mulează pe toți elevii unei clase. În acest caz mă refer atât la elevii cu dizabilități, la cei care provin dintr-o comunitate minoritară sau dintr-o familie dezavantajată, cât și la cei care, din alte motive, consideră greu de învățat și de reușit în studiul unei limbi străine.

Iată câteva sfaturi (*tips*) care pot fi folosite de către profesorii de limbi străine în procesul de predare-învățare:

1. Definiște standarde minime și clare de comportament.

Fiecare elev din clasă trebuie să cunoască foarte clar care sunt nivelurile minim-acceptate de comportament. Acestea trebuie să fie absolute – reguli clare pe care le impunem elevilor, care nu sunt greu de urmat și care nu trebuie niciodată încălcate. Formulați reguli simple și scurte pentru ca toți să le poată înțelege. Încercați, pe cât posibil, ca acestea să nu fie legate de procesul de învățare în sine, ci mai degrabă să se refere la asigurarea unui mediu în care toți să se simtă în siguranță și respectați în același timp. De exemplu:

- *Nu se acceptă nici un fel de violență sau agresiuni!*
- *Nu se folosește limbaj urât sau jignitor!*
- *Respectă proprietatea celui alt – nu distruge sau sustrage!*
- *Toți avem dreptul de a ne simți în siguranță și respectați!*
- *Toți avem dreptul de a ne exprima și de a fi ascultați!*

2. Întărește standardele de mai sus în mod consecvent

Dacă există reguli, trebuie să existe și consecințe ale încălcării lor. Amintiți-vă că regulile de comportament impuse sunt minime, așa că nu lăsați pe nimeni nepedepsit dacă le încalcă. Exemple de consecințe proporționale și consecvente pentru încălcarea regulii de a vorbi tare sau peste altă persoană pe care le pot aplica profesorii:

Pasul 1: Oprește-te din ceea ce faci în acel moment și aplică-le o privire serioasă.

Pasul 2: Spunem: "Nu vorbim tare!" și indicăm regula.

Pasul 3: Notează-le numele pe o bucată de hârtie, dar nu pe tablă pentru a putea vedea toți.

Pasul 4: Spunem pe un ton ferm: "Este a patra oară când vorbești tare!", "Mai vorbește o dată și vom discuta după terminarea orei!"

Pasul 5: "Destul! Ne vedem după oră!"

3. Gestionează problemele cu elevii care se comportă urât într-un mod diplomat

Așa cum am spus mai sus, a scrie numele elevului care încalcă regula pe tablă, în văzul tuturor, este o modalitate de a gestiona problema lipsită de sensibilitate, care ar izola elevul respectiv. De ce ar alege să își revizuiască comportamentul, numele lui este pe tablă, în văzul tuturor. Este umilitor și nu incluziv, mai ales pentru elevii care au dificultăți în a respecta regulile de bază (ex. cei cu deficit de atenție). Dacă alegem, însă, să scriem pe o bucată de hârtie, elevul ar ști că s-a comportat inadecvat și ar avea șansa de a se opri și de a-și redresa comportamentul fără alte consecințe.

4. Creează posibilități de a-i asculta pe toți.

Această metodă poate fi folosită atunci când trebuie să rezolvăm un conflict apărut între elevi, dar nu numai. Dacă o folosim în acest context, trebuie să le oferim timp elevilor implicați ca să explice în amănunt cum cred ei că a început conflictul, precum și ce i-a supărat și din ce motive.

De asemenea, trebuie să creăm astfel de oportunități de a-i asculta pe elevi și în procesul de învățare de zi cu zi, în timpul unei ore de curs normale. Acest lucru îi ajută să se simtă mai implicați și mai incluși în învățare.

Ascultați părerile elevilor pentru a crea noi reguli, în afara celor de bază. Gândurile lor vă ajută pe dumneavoastră ca profesori să înțelegeți mai bine felul în care percep ei legătura dintre regulă și consecința încălcării ei.

5. Adoptă o abordare susținută și egală a învățării

În limba engleză această abordare este denumită *scaffolding* și se referă la oferirea unui ajutor susținut pentru ca elevii să aibă acces la o învățare egală. Din punctul meu de vedere, aceasta este cheia în construirea unui mediu de învățare incluziv. Scopul oricărui profesor ar trebui să fie acela ca toți elevii unei clase să acceseze același tip de informații în timpul unei lecții (chiar dacă adaptăm puțin resursele și activitățile). Dacă setați sarcini diferite pentru unii elevi deoarece nu considerați că pot accesa ceea ce a-ți pregătit pentru ceilalți, deja aceștia se simt excluși.

Acestea au fost câteva sfaturi ce pot fi luate în considerare de către colegii mei, dar numărul lor este cel puțin dublu. Această temă a incluziunii este, de asemenea, foarte vastă și necesită un studiu profund, dar eu consider că prin aplicarea unor tehnici practice vom înțelege mai bine ce înseamnă a construi o clasă de elevi incluzivă.

Bibliografie:

1. Dexter, Phil, British Council Teacher Development Adviser. *Neurodiversity: It's not what we think but how we think!* British Council, 2012.
2. British Council, *Creating an inclusive learning experience for English language learners with special needs: Case studies from around the British Council's global network*. 2012. www.teachingenglish.org.uk
3. Delaney, Marie. *Teaching English to learners with Special Educational Needs (SENs) – Myths and realities*. British Council, 2017.
4. Vygotsky, L., *Mind in Society*, Cambridge, Mass Harvard University Press, 1978.

CERINȚELE EDUCAȚIONALE SPECIALE ALE COPIILOR SUPRADOTAȚI

Prof. Mariana Vega, Școala Gimnazială „Mircea cel Batrân”, Pitești

Atunci când vorbim despre CES, o problemă de maximă actualitate, o preocupare constantă a cadrelor didactice, de cele mai multe ori ne referim la copii care, din cauza unor probleme de natura emoțională, intelectuală s.a.m.d., întâmpină dificultăți în desfășurarea în bune condiții a activităților școlare. Cred, însă, că o atenție deosebită trebuie acordată și cerințelor educaționale speciale ale copiilor cu dotări superioare, a copiilor supradotați.

Elevul supradotat este acel subiect cu o capacitate intelectuală superioară mediei (la nivel psihometric, peste 130), observându-se diferențe cognitive atât la nivel cantitativ, cât și calitativ, o maturitate mai mare (percepție și memorie vizuală), dezvoltarea capacității metacognitive la o vârstă timpurie (aproximativ 6 ani) și intuiție în rezolvarea problemelor, talent creativ și motivație intrinsecă pentru învățare, precocitate și talent.[1]

Copiii supradotați au nevoi educaționale speciale care se diferențiază semnificativ de cele ale colegilor lor de aceeași vârstă. Aceste nevoi nu se referă doar la nivelul de cunoștințe, ci și la aspecte emoționale, sociale și cognitive. Iată câteva dintre cerințele educaționale speciale ale copiilor supradotați:

1. Accelerarea învățării

Copiii supradotați învață mai repede și mai profund. Ei au nevoie de:

- **Curriculum avansat:** materiale adaptate nivelului lor intelectual, nu doar vârstei cronologice.
- **Salturi de clasă:** uneori este benefic să sară peste una sau mai multe clase.
- **Învățare compactată:** eliminarea repetițiilor inutile din curriculum.

2. Îmbogățirea curriculumului

Pe lângă accelerare, copiii supradotați beneficiază de un conținut educațional mai larg:

- **Proiecte interdisciplinare** și teme de cercetare.
- **Activități extracurriculare stimulative:** cluburi de știință, concursuri, olimpiade.
- **Studiu independent**, sub îndrumarea unui mentor.

3. Suport socio-emoțional

Copiii supradotați pot întâmpina dificultăți emoționale sau sociale, precum perfecționism, anxietate, izolare sau lipsa provocărilor intelectuale. Au nevoie de:

- **Consiliere psihologică** adaptată nevoilor lor.

- *Activități de socializare* cu alți copii supradotați.
- *Educație socio-emoțională* în școală.

4. Metode de predare diferențiate

Profesorii trebuie să utilizeze:

- *Învățare prin descoperire*, dezbattere, proiecte.
- *Întrebări de ordin superior* (analiză, sinteză, evaluare).
- *Tehnologie și resurse variate*, pentru a stimula gândirea critică.

5. Identificarea timpurie și continuă

Este esențial ca supradotarea să fie identificată cât mai devreme:

- Prin *testare psihometrică* (IQ, creativitate, abilități specifice).
- Prin *observarea comportamentului* de către cadrele didactice și părinți.

6. Colaborarea cu familia

Părinții trebuie implicați în procesul educațional:

- Prin *consiliere* privind nevoile speciale ale copilului.
- Prin *colaborare constantă* cu școala și profesorii.

Bibliografie

- Alexandru Roșca, Copii superior înzestrați, Editura Institutului de Psihologie al Universității din Cluj la Sibiu, 1941
- Mihai Jigău, Copiii supradotați, Editura Știință și Tehnică, București, 1994

PREDAREA DIFERENȚIATĂ ÎN CLASELE CU ELEVII CU CES

Prof. Vișan Veronica, Școala Gimnazială „Mircea cel Bătrân”, Pitești

În contextul actual al educației incluzive, cadrele didactice se confruntă cu provocarea de a răspunde nevoilor diverse ale elevilor din clasă. Unul dintre cele mai relevante concepte pedagogice care vin în sprijinul acestei diversități este predarea diferențiată, mai ales în clasele în care sunt integrați elevi cu cerințe educaționale speciale (CES). Acest tip de predare presupune adaptarea strategiilor didactice, a conținuturilor și a evaluării în funcție de particularitățile fiecărui elev, astfel încât toți să aibă șanse egale de reușită.

Elevii cu CES sunt acei copii care, datorită unor deficiențe (motorii, senzoriale, intelectuale), tulburări de învățare sau comportamentale, sau alte dificultăți (emoționale, de limbaj etc.), necesită sprijin educațional suplimentar pentru a putea atinge obiectivele curriculare. Conform legislației în vigoare, aceștia beneficiază de măsuri educative personalizate și de adaptări curriculare.

Integrarea elevilor cu CES în învățământul de masă impune cadrelor didactice dezvoltarea de competențe specifice pentru a gestiona clase eterogene, în care fiecare copil are un ritm propriu de învățare și nevoi particulare.

Predarea diferențiată este o strategie educațională care presupune adaptarea predării în funcție de nevoile, interesele, stilurile de învățare și nivelul de pregătire al elevilor. Aceasta nu înseamnă crearea unui plan individual pentru fiecare elev, ci mai degrabă diversificarea metodelor, materialelor și formelor de evaluare astfel încât fiecare copil să aibă șansa de a învăța eficient.

Principiile de bază ale predării diferențiate sunt:

- recunoașterea diversității elevilor;
- centrarea învățării pe elev;
- flexibilitatea curriculară;
- utilizarea unor metode variate de predare și evaluare;
- promovarea învățării active și colaborative.

Pentru a aplica cu succes predarea diferențiată, cadrele didactice pot recurge la o serie de strategii și metode care vizează adaptarea:

- *conținuturilor*: se poate lucra cu materiale adaptate (exerciții simplificate, sarcini individualizate), prezentarea vizuală a informației, utilizarea tehnologiei asistive etc;
- *procesului de învățare*: gruparea flexibilă a elevilor, activități în perechi sau pe centre de învățare, ritm de lucru adaptat fiecărui copil;
- *produsului final (evaluarea)*: evaluare adaptată elevilor cu cerințe educaționale speciale;

➤ *mediului de învățare*: crearea unui climat pozitiv, sigur, în care fiecare elev se simte acceptat și valorizat. Se pot folosi momente din activitatea didactică pentru relaxare sau momente de pauză pentru elevii suprasolicitați.

În practică, predarea diferențiată se poate face în diferite moduri:

- elevii cu CES să primească exerciții cu un grad mai mic de dificultate, dar esențiale pentru înțelegerea conceptului;
- elevii performanți să primească sarcini de aprofundare sau provocări;
- întregul colectiv să lucreze în grupe eterogene, în care elevii se pot ajuta reciproc.

Colaborarea cu consilierul școlar, profesorul de sprijin sau familia este, de asemenea, esențială în conturarea unui plan individual personalizat (PIP) eficient.

Predarea diferențiată reprezintă o necesitate în învățământul modern, mai ales în contextul integrării elevilor cu CES. Este o abordare care presupune empatie, flexibilitate și o înaltă competență didactică. Deși implică un efort suplimentar din partea cadrelor didactice, beneficiile sunt semnificative: creșterea motivației elevilor, reducerea eșecului școlar și consolidarea unei educații incluzive autentice.

Prin formare continuă, colaborare și acces la resurse educaționale adaptate, profesorii pot transforma diversitatea din clasă într-un atu și pot deveni promotori ai unei școli pentru toți.

Bibliografie:

- Suciu, A. (2019). *Predarea diferențiată în contextul educației incluzive*;
- Tomlinson, C.A. (2017). *The Differentiated Classroom: Responding to the Needs of All Learners*.

PROPUNERI ȘI MODALITĂȚI DE REALIZARE A EDUCAȚIEI DE TIP INTEGRATIV

Prof. inv. primar Vlăsceanu Carmen, Școala Gimnazială „Mircea cel Bătrân”, Pitești

Educația pentru toți este o manifestare a progreselor în democratizarea lumii contemporane, ilustrate și prin lozinci mai generale de tipul **societate pentru toți, societate deschisă**. Prevenirea și/sau excluderea marginalizării sociale par a fi direcții de acțiune prioritare pe agenda comunității internaționale la începutul acestui mileniu.

Democratizarea școlii și egalizarea șanselor, deși intens discutate și controversate, rezează direcții strategice care angajează în mod cert o mai mare responsabilitate și flexibilitate a serviciilor educaționale.

Focalizarea atenției educaționale pe grupurile vulnerabile este un semnal de civilizație atins de o anumită societate, un indiciu al nevoii de căutare a unor noi formule de solidaritate umană, lucru ce are o semnificație aparte în societatea noastră.

Găsirea unor soluții la provocările puse în fața școlii, de anumite dificultăți de învățare, reprezintă, în același timp, o cale de prospectare a unor strategii eficiente pentru stimularea progresului la toți elevii, atât la cei supradotați, cât și la cei cu dizabilități.

Pentru ca educația de tip integrativ să fie realizată cu succes trebuie să se acționeze în următoarele direcții:

- dezvoltarea unei politici clare, care să includă toți partenerii și care să fie înțeleasă și acceptată la nivelul școlii și al comunității;
- dezvoltarea curriculară, pentru a se asigura flexibilitatea, suplimentarea și adaptarea potrivit nevoilor individuale ale celor care învață, indiferent din categoria din care aceștia par să facă parte;
- formarea continuă a cadrelor didactice și acordarea de sprijin în dezvoltarea profesională;
- roluri și implicații noi pentru cadrele didactice, în educația integrată și/sau incluzivă;
- structurarea sistemelor necesare de suport în școlile obișnuite;
- asigurarea suportului în învățare, pentru elevi, profesori și părinți, din perspectiva învățământului incluziv;
- organizarea de centre de resurse informative și formative axate pe cerințele educative speciale;
- implicarea corespunzătoare a familiilor și a comunității.

Școlarizarea copiilor cu CES are o **dimensiune legislativă și administrativă**. Ea trebuie să fie o parte integrantă și o responsabilitate a sistemului național de învățământ care trebuie încorporată în noile legi care guvernează învățământul românesc contemporan.

Dimensiunea pedagogică este cea care relevă necesitatea apropiării condițiilor de predare-învățare, pentru copiii cu CES, de cele accesibile celorlalți copii, din punct de vedere al locului de școlarizare, al curriculumului. Există o gamă foarte variată de forme și modalități de integrare a acestor copii.

Dimensiunea socială accentuează importanța relațiilor, a interacțiunii sociale dintre copii (în clasă și în afara orelor de clasă), cu efecte, de regulă, pozitive pentru toți copiii.

Natura unui curriculum incluziv nu poate fi predeterminată, deoarece conținutul predării-învățării este condiționat foarte mult de contextele naționale și locale. Obiectivele școlarizării incluzive pot determina însă relevanța curriculară și anume:

- cuprinderea cunoștințelor, abilităților și valorilor pe care țara le dorește a fi asimilate de tineri (finalități educative relevante pentru toți elevii);
- asigurarea unei educații de calitate pentru toți cei care învață, atât în ceea ce privește nivelul de angajare cât și din punct de vedere al rezultatelor;
- structurarea și predarea în așa fel încât toți cei care învață să aibă acces și să poată învăța, în limitele aceluiași curriculum.

Pentru a atinge imperativele prezentate mai sus, **curriculumul trebuie să întrunească o serie de caracteristici:**

- ✓ să aibă suficientă flexibilitate, necesară pentru a răspunde necesităților unor elevi diferiți sau a unor comunități diferite;
- ✓ să fie accesibil și acelor elevi care întâmpină dificultăți în învățarea unor conținuturi mai elaborate teoretic;
- ✓ să aibă niveluri de intrare de bază, pe care elevii cu abilități diferite să le poată accesa;
- ✓ progresul însușirii curriculumului trebuie monitorizat;
- ✓ să permită accesul la procesul de învățare a copiilor cu variate stiluri de învățare;
- ✓ să recunoască diversitatea culturală, religioasă și lingvistică a elevilor;
- ✓ să accentueze abilități și cunoștințe care sunt relevante pentru nevoile de învățare ale elevilor.

Aproape fiecare dintre dimensiunile tranziției spre un învățământ incluziv lansează provocări legate de dezvoltarea profesională a cadrelor didactice. Asigurarea unui învățământ incluziv solicită cadrelor didactice :

- să se implice în elaborarea și dezvoltarea curriculară la nivel local;
- să-și dezvolte abilități de adaptare curriculară la nivelul clasei;
- să cunoască și să aplice o gamă complexă de activități și metode la clasă;
- să știe să stimuleze și să sprijine, la elevi, învățarea proprie;
- să lucreze și în afara granițelor unor anumite discipline de învățământ.

Felul în care cadrele didactice pot răspunde la asemenea provocări depinde foarte mult de formarea lor inițială și continuă.

Educația integrată și/sau incluzivă a copiilor cu CES, cu asigurarea unor resurse și modalități de intervenție și sprijin, constituie o provocare autentică pentru activitatea cadrelor didactice.

Pentru a crește eficiența acestui nou tip de educație, este nevoie și de un anumit tip de specializare a cadrelor didactice, în direcția apariției de:

- cadrul itinerant și/sau de sprijin;
- profesorul și camera (unitatea) de resursă;
- profesor consultant pentru CES;

- echipe de suport pentru învățare în școli.

Profesorul consultant pentru CES își axează activitatea mai mult pe consilierea și sprijinirea informării și perfecționării cadrelor didactice, aceasta fiind și diferența dintre el și profesorul itinerant care realizează atât sarcini de suport cât și de consiliere.

Echipele de suport pentru învățare în școli pot fi alcătuite dintr-un psiholog școlar, și doi profesori specializați în readaptare/reabilitare psihologică și motrică. Principalele domenii de intervenție pe care le pot acoperi sunt: psihoafectiv, psihomotor și psihopedagogic. Aria de acțiune a echipei este vastă, deoarece cuprinde atât dificultățile de învățare în sens general, cât și pe cele specifice de învățare (tulburări ale grafismului și literalizării, tulburări psihoafective, instrumentale etc.).

Pentru cadrele didactice din școlile integratoare, implicațiile majore se structurează pe cel puțin trei direcții principale:

- schimbarea atitudinii;
- perfecționarea/dezvoltarea profesională;
- modificarea practicii la clasă.

Observarea și apoi diseminarea unor modele de practici educaționale care facilitează integrarea educațională – din ambele sectoare școlare, special și obișnuit – reprezintă un stimulent și un pas semnificativ de progres.

Trebuie subliniate o serie de cerințe care se pun în fața cadrelor didactice, care lucrează în clasele lor cu elevi cu CES. Aceste cerințe derivă, în bună măsură și din necesitatea cooperării cu personalul didactic care exercită diverse roluri, dintre cele menționate anterior.

Practicienii din unitățile preșcolare sau școlare au nevoie de instruire (inițială și/sau continuă), dar și de practică pentru a putea răspunde corespunzător acestei provocări, pe următoarele direcții:

- educație specială;
- evaluarea copiilor și înregistrarea de informații cu privire la copii;
- autoevaluare;
- cercetare (îndeosebi cercetare-acțiune);
- lucrul cu alți specialiști;
- lucrul cu părinții;
- capacități manageriale;
- lucrul cu persoanele străine aflate în vizită;
- reducerea izolării în activitatea didactică.

Construirea unui parteneriat între cadrul didactic de la clasa obișnuită și cel specializat se poate realiza în forme variate, în funcție de circumstanțele particulare și de preferințele individuale. Oricare ar fi însă maniera de cooperare adoptată, fiecare trebuie să recunoască faptul că are o experiență și o importanță crucială pentru succesul școlar al copilului cu CES integrat.

Profesorul clasei obișnuite este expert în organizarea și funcționarea clasei, în curriculum-ul și în tehnologia didactică utilizată, în proiectarea așteptărilor cu privire la performanțele elevilor. Profesorul specializat este expert în cunoașterea specificului unui anumit grup de copii cu CES, a

posibilităților și deficiențelor particulare ale acestuia îndeosebi de perspectiva învățării, tehnicile speciale de instruire.

Modul în care este conceput, calibrat și funcționează sprijinul oferit de tot personalul specializat care colaborează cu cadrul didactic al clasei respective poate, de asemenea, să promoveze incluzivitatea abordării și evitarea unor posibile tipuri de segregare chiar în interiorul clasei obișnuite. Pentru a preveni aceasta, persoanele de sprijin trebuie să interacționeze, în mod semnificativ, atât cu elevii din clasă (cu cât mai mulți dintre aceștia), cât și cu profesorii clasei, realizând, pe cât posibil, predarea-învățarea în cuplu (în parteneriat), alternanța rolurilor, flexibilitate, comprehensivitate și tact în toată prestația la clasă.

Sistemul necesar de suport în școli poate fi structurat pe trei direcții:

- a. **lucrul în clasă** – utilizarea diferitelor strategii de adaptare a curriculum-ului;
- b. **lucrul cu copiii** – stimularea la maximum a potențialului de învățare a elevilor cu CES, indiferent de forma și de conținutul suportului, implicarea cadrului didactic titular al clasei fiind vitală;
- c. **organizarea școlară** – evidențierea faptului că suportul în învățare trebuie să fie parte a politicii instructiv-educative la nivelul întregii școli. Aceasta presupune luarea în considerare a tuturor factorilor din școală, care pot afecta învățarea, nu doar a problemelor și dificultăților individuale ale elevilor.

Situații principale de asigurare a suportului, cu privire la:

- **elev** – *suport direct sau indirect* (dacă suportul este asigurat direct sau indirect elevului);
- **clasă sau școală** – *suport intern sau extern* (dacă suportul este asigurat intern sau extern clasei, intern sau extern școlii);
- **durata** – *pe termen lung sau temporar*, în funcție de nevoile elevului/elevilor sau cadrului didactic;
- **condițiile** – *obligatoriu sau opțional* (legat de existența sau nu în școală a posibilității de suport continuu, permanent);
- **modalitatea** – *formală sau informală* (în funcție de existența sau nu a unor modalități instituționalizate, formalizate de suport).

Forma fundamentală și cea mai importantă de suport, pentru ca toți elevii să învețe cu succes în școli care aspiră la realizarea educației incluzive este, în primul rând, sprijinul acordat chiar de către profesorul/profesorii clasei. În același timp însă, date fiind dezavantajele și dificultățile pe care unii copii le întâmpină în școală, este adeseori oportun să fie avute în vedere și alte resurse, din afara clasei, care pot fi uneori și servicii specializate. Provocarea de bază este aceea de a fi mai întâi utilizate orice resurse disponibile la nivelul școlii, dacă este necesară completarea și sprijinirea muncii cadrelor didactice de la clasă.

Mobilizarea suportului din școală. Prima sarcină și prioritate în asigurarea sprijinului necesar în învățare, din perspectiva educației incluzive, este mobilizarea și valorificarea suportului care există deja în clase și școli.

În cadrul unei școli există o rețea complexă de relații care au potențialul de a influența procesul educațional, de a crea un mediu de învățare securizant și suportiv. Cele mai importante relații în acest sens sunt cele dintre:

- profesor – elev;
- elev – elev;
- profesor – familie.

Relația profesor – elev poate fi analizată din perspectiva încrederii, a întăririi pozitive continue și a respectului reciproc. Atitudinea copiilor față de profesor este vitală în edificarea motivației pentru învățare.

Relația elev – elev este evidențiată tot mai mult de cercetările și practica educațională ca extrem de importante în eficiența învățării din clasă. Există cercetări care arată că învățarea în cuplu, elev - elev, poate fi uneori chiar mai eficace decât învățarea de la profesor. Axarea pe elevi ca resurse în învățare mai are și alte avantaje:

- contribuție pe termen mediu și lung la dezvoltarea socială;
- pentru elevii cu CES, constituirea unei relații de cuplu cu alți elevi din clasă poate conduce, treptat, la includerea lor în activități, de la care inițial ei erau excluși.

Relația profesor – familie poate fi dezvoltată, mai ales, prin acceptarea, invitarea și implicarea mai extinsă a părinților în școli. Angajarea părinților în viața școlii nu are doar efecte pozitive în privința relațiilor propriu-zise, dintre școală și familie, ci ea conduce la influențarea atitudinii pozitive a părinților și copiilor acestora față de școală. Pentru ca părinții să devină parteneri autentici ai școlii, sunt necesare cel puțin câteva condiții:

- să fie recunoscută calitatea de participant activ al părintelui care are o contribuție fundamentală în educația copilului;
- să existe o participare reală la luarea unor decizii;
- să se recunoască importanța considerabilă a informațiilor pe care le dețin părinții despre copiii lor și să fie utilizate corespunzător (să fie valorizate) aceste informații;
- să se împartă efectiv responsabilitatea între profesori și părinți.

Într-un asemenea cadru de realizare a relaționării dintre școală și familie se poate utiliza potențialul părinților pentru realizarea unor forme diverse de asistență și suport în învățarea școlară:

- sprijin în rezolvarea sarcinilor de lucru, a temelor acasă;
- urmărirea regulată a progresului școlar;
- participarea la activitățile extrașcolare;
- sprijin direct în activitatea de la clasă (sub supravegherea cadrelor didactice);
- intervenția directă (să vorbească, să predea unor grupuri de copii despre preocupări și experiențe personale) etc.

Aceste centre sunt necesare pentru că pot furniza informații și consiliere făcută cadrelor didactice, părinților și comunității, pe probleme legate de predarea-învățarea la copiii cu CES. Aceste centre pot prelua într-o anumită măsură, atribute ale altor agenții: centre ale profesorilor, centre de profesori itineranți, consilieri școlari etc.

În esență, funcțiile unui astfel de centru sunt cele ale oricărui centru de resurse în domeniu, pentru copiii cu CES:

- evaluare/expertiză a copiilor în cauză;
- consiliere, consultanță și suport necesar pentru profesori și părinți;
- informare, dezvoltare profesională pentru cadrele didactice din școli;
- informare, sensibilizare pentru familii;
- asigurare de materiale și echipamente specifice;
- oferire de informare asupra serviciilor disponibile;
- asigurare de sprijin direct în învățare (suport), de regulă limitat, în școlile obișnuite.

Un rol foarte important pentru școlile incluzive este acela de a lucra cu părinții și comunitățile, de a utiliza cu precădere toate resursele existente în familie și în comunitate.

Participarea părinților și a organizațiilor acestora în inițierea și promovarea învățământului integrat și/sau incluziv a fost axiomatică. În unele țări, intervenția acestora a fost decisivă în realizarea de progrese. Peste tot în lume, părinții și/sau organizațiile persoanelor cu dizabilități (sau a altor grupuri marginalizate) se constituie în grupuri de activism și de presiune, uneori chiar în asigurarea de servicii.

Părinții trebuie să conștientizeze următoarele idei:

- să-și accepte copiii așa cum sunt;
- să se simtă parteneri ai școlii;
- să contribuie la deciziile asupra educației copiilor lor;
- să înțeleagă și să sprijine planurile de dezvoltare ale școlii.

Comunitatea trebuie să se implice activ în viața școlii, să sprijine programele educaționale și de dezvoltare ale acestora pe termen scurt, mediu și lung.

La nivelul comunității, utilizarea resurselor existente poate fi maximizată prin colaborarea dintre sectorul public și cel privat, prin abordarea excluderii educaționale și sociale într-o perspectivă intersectorială. Dezvoltarea unui număr însemnat de programe de formare multidisciplinară este direct legată de această tendință de evoluție. Practicile de incluziune solicită ca diferiți profesioniști să lucreze împreună, precum și coordonarea dintre servicii variate: sociale, de sănătate, de educație și de angajare în muncă.

Bibliografie:

- Chiș, V. (2014). Fundamentele pedagogiei. Repere tematice pentru studenți și profesori. Editura Presa Universitară, Cluj-Napoca
- Ciolan L. (2009). Învățarea integrată. Fundamente pentru un curriculum transdisciplinar. Editura Universității București
- Păun, E. (2022). Tribuna învățământului, nr. 34

EVALUAREA ELEVILOR CU CES

Prof. inv. primar Zorlescu Mădălina, Școala Gimnazială „Mircea cel Bătrân”, Pitești

Modalitatea de evaluare poate fi adaptată în funcție de potențialul individual. Evaluarea trebuie să vizeze identificarea progresului real realizat de elev luând ca punct de plecare rezultatele evaluării inițiale. Aceste rezultate conduc la selectarea obiectivelor pe care le propunem, la selectarea conținuturilor și a acelor activități de învățare care vor corespunde cel mai bine nevoilor copilului în cauză în scopul unui progres educativ.

După o adaptare corectă a programei școlare realizată de către cadrul didactic de la clasă, în colaborare cu cadrul didactic de sprijin, la potențialul elevului, urmează structurarea unui plan de intervenție personalizat cu un scop (obiective pe termen lung) și obiective pe termen scurt. Scopul final al acestuia este de a răspunde cerințelor elevului pentru asigurarea dezvoltării sale, coerenței și complementarității intervențiilor ulterioare.

Adaptarea curriculară se realizează de către cadrele didactice de la clasă împreună cu cadrele didactice de sprijin/itinerante prin eliminare, substituie sau adăugare de conținuturi în concordanță cu obiectivele și finalitățile propuse prin planul de intervenție personalizat.

Educația integrată se referă la includerea în structurile învățământului de masă a copiilor cu cerințe educative speciale, pentru a oferi un climat favorabil dezvoltării armonioase și cât mai echilibrate a personalității acestora.

Obiectivul principal al școlilor de masă în care învață elevii cu CES este asigurarea integrării acestora în mediul școlar. Școala trebuie să aibă în vedere transformarea elevului într-o persoană capabilă să-și creeze propriile procese și strategii de raționament, utile pentru rezolvarea problemelor reale și apropiate.

Adaptarea curriculum-ului la nivelul clasei reprezintă una dintre soluțiile propuse de către factorii abilitați. O calitate esențială a curriculum-ului școlar actual este aceea că vizează un grad mare de flexibilitate, astfel încât să permită fiecărui copil să avanseze în ritmul său și să fie tratat în funcție de capacitățile sale de învățare. Pentru aceasta este nevoie ca formularea obiectivelor, stabilirea conținuturilor instruirii, modalitățile de transmitere a informațiilor în clasă și evaluarea elevilor să se facă diferențiat.

Toți elevii care participă la procesul de educație trebuie să beneficieze de o diferențiere educațională pentru că: au abilități diferite, au interese diferite, au experiențe anterioare de învățare diferite, provin din medii sociale diferite, au diferite comportamente afective (timiditate, emotivitate), au potențial individual de învățare, învață în ritmuri diferite, au stiluri de învățare diferite.

Modalitatea de evaluare poate fi adaptată în funcție de potențialul individual. Evaluarea trebuie să vizeze identificarea progresului realizat de elev, luând ca punct de plecare rezultatele evaluării inițiale. Tratarea individualizată a școlarilor facilitează adaptarea acestora la cerințele și obiectivele procesului instructiv-educativ și presupune corelarea între cerințele programei și posibilitățile copiilor. Tratarea diferențiată exprimă necesitatea ca organizarea, desfășurarea și evaluarea activităților instructiv-educative să stimuleze dezvoltarea copilului. Sarcinile care se dau copilului să fie în concordanță cu însușirile de personalitate, care se află în permanent devenire și transformare, astfel asigurându-se o amplificare a efortului psihic și fizic al copilului.

Cadrul didactic trebuie să pună un accent pe abordarea pozitivă a comportamentului copiilor, ameliorarea practicilor educaționale, cum ar fi: evitarea discriminărilor, a favorizării sau etichetării copiilor, evitarea reacțiilor impulsive neadecvate, a amenințării și intimidării copiilor, exprimarea încrederii în posibilitățile fiecărui copil de a reuși. În activitățile didactice destinate elevilor cu CES se pot folosi metodele expositive (povestirea, expunerea, explicația, descrierea), dar trebuie respectate anumite cerințe: să se folosească un limbaj adecvat, corespunzător nivelului comunicării verbale, prezentarea să fie clară, precisă, concisă, ideile să fie sistematizate, să se recurgă la procedee și materiale intuitive, să se antreneze elevii prin întrebări de control pentru a verifica nivelul înțelegerii conținuturilor de către aceștia și pentru a interveni cu noi explicații atunci când se impune acest lucru.

Bibliografie:

1. Cojocaru, P. & Venera, M., (2004), *Terapia și metodologia instruirii*, Editura Didactică și Pedagogică, București.
2. Ecaterina, V. & Cornelia, S., (1997), *Terapia tulburarilor de limbaj, Intervenții logopedice*, Editura Didactică și Pedagogică, R.A., București,
3. Vlad, M. (colab.), (2007), *Evaluarea complexă a copilului cu CES*, Editura Timpul, Iași.

